

ЖЕНИ И МЪЖЕ НА ЕВРОПА

Сравнение на въпросите,
свързани с някои
социални проблеми

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ
RUE DE LA LOI 200 • 1049 БРЮКСЕЛ

ЖЕНИ И МЪЖЕ НА ЕВРОПА

Сравнително отношение към някои обществени проблеми

Резултати и анализи от извадковопроучване в деветте страни от Европейската общност по случай Международната година на жените

Брюксел
(200 rue de la Loi)
декември 1975 г.

Документ, изготвен от Pierre Dieumegard за [Europe-Democracy-Esperanto](#)

Целта на този „временен“ документ е да се даде възможност на повече хора в Европейския съюз да се запознаят с документи, изготвени от Европейския съюз (и финансирани от техните данъци).

Ако няма превод, гражданите се изключват от дебата.

Този документ „Eurobarometer“ е съществувал само на английски, [френски и немски език](#) в pdf файл от вида „image“. От първоначалния файл създадохме текстов ODT файл, подготвен от софтуера Libre Office, за машинен превод на други езици. Резултатите вече са [достъпни на всички официални езици на Европейския съюз](#).

Желателно е администрацията на ЕС да поеме отговорност за превода на важни документи. "Важни документи" са не само законите и подзаконовите актове, но и важната информация, необходима за вземане на информирани решения заедно.

За да обсъдим заедно нашето общо бъдеще и да дадем възможност за надеждни преводи, международният език на есперанто би бил много полезен поради своята простота, редовност и точност.

Свържете се с нас:

[Контакто \(europokune.eu\)](mailto:europokune.eu)

<https://e-d-e.org/-Kontakti-EDE>

Съдържание

Въведение.....	5
Част 1: Основни резултати от изследването.....	8
I Проблемът със статута на жените: значение на проблема, възприемане и оценка на промяната.....	9
1. Значението на проблема.....	9
2. Възприемане и оценка на промяната.....	13
II chances на жените и мъжете преди живота.....	23
1. Цялостното съдебно решение.....	23
2. Защо жените са по-малко вероятни?.....	27
3. Области на дискриминация.....	31
III Съответните стремежи на жените и мъжете за смекчаване на различията в социалните роли.....	37
1. Какво иска мнозинството?.....	37
2. „Феминизъм“.....	40
3. Три ситуативни точки от ежедневието.....	44
IV Съответните и реципрочни нагласи на жените и мъжете към професионалната работа.....	49
1. Заетост и безработица.....	50
2. Удовлетвореност от собствената работа.....	53
3. Удовлетворение, приписано на съпруга/съпругата по отношение на работата, която той/тя извършва.....	59
4. Професионална дейност на жените.....	61
V. Социални форми, считани за важни за подобряване на положението на жените.....	71
VI Отношение към политиката и формите на социално участие.....	74
1. Каквотрябва да бъде преди всичко бизнесът на мъжете?.....	76
2. Съответните политически роли.....	80
3. Степента на доверие в мъж или жена като политически представител в парламента.....	83
4. Социално участие.....	87
VII Чувство на удовлетворение или неудовлетвореност.....	101
1. Цялостното чувство на удовлетвореност.....	101
2. Специфични аспекти на чувството на удовлетворение.....	106
VIII Чувството на щастие.....	112
IX Отношение към Европейската общност и обединението на Европа.....	116
1. Общият пазар.....	116
2. Обединението на Европа.....	122
3. Европейската общност и променящият се статут на жените.....	128
Част II Обяснително есе относно формирането на нагласи към статута на жените.....	133
Въведение в методологията.....	134
II Типологичен анализ на обществените нагласи към положението на жените.....	134

III Факторен анализ и многокритериален анализ на отговорите.....	141
1. За или против социалната промяна.....	144
2. Оптимизъм и песимизъм.....	155
Заключения.....	161
Коментари.....	162
Технологично развитие: това беше времето на пишещите машини и шаблоните.....	162
Промени в стила на съставяне: това беше времето, когато редакторите мислеха (и показваха мислите си).....	162
Някои графики, които позволяват да се визуализират данните от 1975 г.....	163
Скорост на промяната.....	163
Значение и смисъл на промяната.....	164
В конкретни ситуации националните становища също са широко разпръснати.....	165
ПРИЛОЖЕНИЯ.....	166
л. Наименования на институтите за изследване и дати на интервютата.....	166
II. Технически бележки.....	166

ЖЕНИ И МЪЖЕ НА ЕВРОПА

Сравнително отношение към някои обществени проблеми

Въведение

По повод на Годишната на жените и най-вече с цел по-добро разбиране на отношението на жените и мъжете към определени проблеми в нашето общество, през месец 3-ти 1975 г. Европейската комисия възложи извадково проучване в деветте страни от Общността.

Това беше първият път, когато такива изследвания бяха предприети на международно равнище по този въпрос. Около 9500 души — мъже и жени — на възраст 15 и повече години, разделени в национални представителни извадки, бяха интервюирани устно от следователи от осем специализирани института въз основа на въпросник, включващ около 50 въпроса, включително въпросите, съответстващи на EUROBAROMETER 3¹

Броят на респондентите във всяка държава е както следва:

	Мъже	Жени	Общо
Белгия/Белгия	728	779	1507
Данмарк	505	568	1073
Дойчланд	483	556	1039
Франция ²	563	593	1156
Обединено кралство ³	622	703	1325
Ирландия	475	521.	996
Италия	526	517	1043
Люксембург	151	160	311
Нидерландия	539	554	1093
ОБЩНОСТ	4592	4951	9543

1 Евробарометър е проучване на общественото мнение, провеждано на всеки шест месеца в страните от Европейската общност. Резултатите от No 3 бяха публикувани в началото на юли 1975 г. Точните дати на събеседванията и всякаква друга техническа информация са дадени в приложението към настоящия документ, заедно със списък на институтите, отговарящи за работата.

2 Като се вземе предвид тежестта на селските райони (155 случая).

3 Y compris Северна Ирландия (300 случая).

Основните резултати от това изследване, които предвиждат по някакъв начин желанията, приети на Световната конференция на Международната година на жените (Мексико, 19 юни - 2 юли 1975 г.), са представени по възможно най-прост начин. В Глобалния план за действие, приет в края на тази конференция, се посочва, че „на националните, регионалните и международните научноизследователски дейности, както и на събирането и анализа на данни относно всички аспекти на статута на жените, се дава висок приоритет“ (параграф 161); По-специално в него се подчертава ползата от събирането на данни относно „качеството на живот, например удовлетвореността от професията, доходите, семейните характеристики и използването на развлекателни дейности“ (точка 167).

Това изследване има за цел да изчерпи темата; въпреки че вселената е особено обширна и обхваща близо 200 милиона жени и мъже на възраст 15 и повече години, обхватът на въпросника беше умислено ограничен до няколко теми от особен интерес за Европейската комисия и нейните служби:

- значението, което се отдава на проблема за статута на жените, т.е. мястото на жените в обществото, в сравнение с това на мъжете;
- възприемането и оценката на промяната по отношение на статута на жените;
- оценка на възможностите на жените по отношение на мъжете;
- съответните стремежи на жените и мъжете за смекчаване на различията между социалните роли на двата пола;
- съответното и реципрочно отношение на жените и мъжете към професионалната работа;
- социалните реформи се считат за приоритет с цел подобряване на положението на жените;
- отношение към политиката и формите на социално участие;
- нивата и компонентите на чувството на удовлетворение и недоволство;
- усещането за щастие;
- отношение към Европейската общност и обединението на Европа.

Целта на Европейската комисия при публикуването на този доклад, чието съдържание - данни, анализи, предположения - по никакъв начин не ангажира нейната отговорност, е да стимулира най-широкия дебат за мястото на жените в Европа и за инициативите, които трябва да бъдат предприети на всички равнища и във всички области, така че изграждането на обединена Европа да бъде въпрос и за жените.

Настоящият доклад се състои от две части:

- първата част на тази глава, в десет глави, основните резултати, съответстващи на всяка тема и договор, т.е. разпределението на отговорите за цялата Европейска общност и за всяка държава-членка, според пола, възрастта, нивото на образование и т.н.

Специално проучване на Евробарометър „Жените и мъжете в Европа“ — май 1975 г.

- втората част се опитва да обясни получените резултати чрез няколко по-задълбочени анализа: т.нар. типологичен анализ (анализ на клъстерите), анализ на факторите и анализ на множествената класификация ().¹

Читателите, които желаят да стигнат веднага до обясненията и заключенията, могат да започнат да четат доклада във втората част, освен ако не се върнат по-късно към първата.

¹ Типологията е изготвена под ръководството на H       RIFFAULT (Париж), международен координатор на научните изследвания; Факторният анализ и МСА са извършени от Маргарет и Роналд ИНГЛЕХАРТ (Университет на Мичиган). Авторът на настоящия доклад Жак-Рене Рабие, съветник на Европейската комисия, би искал сърдечно да благодари на тези ценни съавтори.

Част 1: Основни резултати от изследването

I Проблемът със статута на жените: значение на проблема, възприемане и оценка на промяната

1. Значението на проблема

Предварителен въпрос, който невинаги се задава в проучване на общественото мнение, е дали и до каква степен респондентите са запознати с проблема, за който са запитани:

„В момента в нашата страна се водят много дискусии относно статута на жените, т.е. мястото на жените в обществото, в сравнение с това на мъжете. Според вас, в момента, в нашето общество, има ли проблем за жените или не? (КАРТА ЗА ВНИМАНИЕ). Колко важен е този проблем: 0 означава, че това не е проблем, 10 означава, че това е много важен проблем.“¹

Ако отговорите са групирани в три категории, съответстващи съответно на оценки 0—2 (малко значение), 3—7 (средно значение) и 8—10 (голямо значение), се получава следната таблица по държави и за Общността като цяло (таблица 1):

Таблица 1 Значението, което се отдава на проблема със статута на жените (по държави)

	Голямо значение (резултати от 8 до 10)	Средно значение (резултати 3—7)	Ниска степен на важност (оценки от 0 до 2)	Средна оценка ²
Франция	48	45	7	6,93
Italia	45	44	11	6,72
Люксембург	49	31	19	6,45
Ирландия	42	41	17	6,11
Белгия/Белгия	29	52	18	5,53
Дойчланд	23	58	19	5,13
Данмарк	26	43	28	4,92
Неосвободено кралство	20	51	27	4,57
Нидерландия	11	52	34	3,95
Общност ³	32	50	17	5,68

Първото наблюдение се появява от четенето на тази таблица. В четири държави (Франция, Италия, Люксембург и Ирландия) значението, което всички респонденти — жени и мъже — отдават на проблема със статута на жените, е значително по-голямо, отколкото в други държави. Двете крайни позиции са заети от Франция и Италия, от една страна (със среден резултат от 6,93 и 6,72), и Нидерландия, от друга страна (със среден резултат от 3,95). Още по-добре: има около четири пъти

1 Вместо да се задава въпросът чрез проста вербална скала („много важна“, „важна“ и т.н.), която би рискувала да смекчи нюансите в отговорите, беше предпочетена цифрова скала, градуирана от 0 до 10, където централната точка следователно е 5.

2 Среднопретеглена стойност на процентите, съответстващи на всяка оценка: 10, 9, 8...0. Централната точка е 5 точки.

3 Среднопретеглена стойност по брой на населението на възраст 15 и повече години във всяка държава.

повече французи, италианци, люксембургци и ирландци, отколкото холандци, които отдават голямо значение на този проблем (оценки 8—10).

Логично може да се заключи, че в държавите, в които проблемът се счита за нерешен, той се счита за особено важен. Това са страни с католическа традиция.¹

Следва да се отбележи обаче, че Белгия, въпреки че е страна с католическа традиция, се нарежда повече на страната на страните, в които проблемът не се счита за много важен, в позиция, близка до средната за Общността.

На общностно равнище, разглеждано като цяло, жените — както може да се очаква — по-често от мъжете считат, че проблемът със статута на жените е значителен (средни оценки от 6,00 и 5,41). Възрастта е важна променлива: По-младите хора (под 25-годишна възраст) са по-чувствителни към проблема, отколкото по-възрастните, особено сред жените. Но най-важната променлива е нивото на образование, измерено тук от продължителността на обучението, т.е. от възрастта, на която респондентът е завършил обучението си с пълна скорост.

Както е показано в таблица 2, процентът на хората, които отдават голямо значение на проблема, е 39 % сред жените на възраст 15—24 години, 37 % между 25—54 и 28 години след тази възраст. По отношение на образователното равнище (и за двата пола) делът варира от 30 % за най-ниското равнище до 40 % за най-високото равнище.

Таблица 2: Значението, което се отдава на проблема за статута на жените според пола, пола и нивото на образование² (Общността като цяло)

	Голямо значение (результати от 8 до 10)	Средно значение (результати от 3 до 7)	Ниска степен на важност (оценки от 0 до 2)	Средна оценка
Заедно	32 %	50 %	17 %	5,68
Мъже	29	51	19	5,41
От които: От 15 до 24 години	30	54	15	5,69
от 25 до 54 години	29	52	18	5,46
55 години и повече	28	49	22	5,31
Жени	35	48	16	6,00
От които: От 15 до 24 години	39	47	14	6,30
от 25 до 54 години	37	47	15	6,05
55 години и повече	28	50	19	5,35

¹ Влиянието на културата върху нагласите и поведението не означава непременно, че на равнището на отделните лица съществува корелация между две променливи (например религиозната принадлежност или практика и значението, което се придава на проблема с жените). Въпреки това, въпреки че, за съжаление, в настоящото проучване не са зададени въпроси относно религиозната принадлежност и практика, хипотезата е много правдоподобна, че отношение, традиционно благоприятно за католическата религия, е положително свързано с възприемането на проблема за статута на жените, който в Европа изглежда възниква обективно по-интензивно в страни с католическа традиция.

² С изключение на неотговорилите (0,9 % от общия брой).

Специално проучване на Евробарометър „Жените и мъжете в Европа“ — май 1975 г.

Равнище на
образование¹

- нисък	30	49	20	5,46
- средно	32	52	16	5,68
- висока	40	49	11	6,43

1 Измерени според възрастта в края на обучението: 15 години е+ под, 16 до 19 години, 20 години et над .

Отношението на отношението, измерено според трите избрани променливи — пол, възраст и завършена образователна степен — е малко по-различно в зависимост от държавата:

- в държави, в които голяма част от населението счита проблема за много важен (Франция, Италия, Ирландия, да не говорим за Люксембург, където броят на респондентите е едва 311), пропорционално е по-вероятно жените, отколкото мъжете, да считат проблема за важен, отколкото другите; С други думи, те са по-добре запознати с този проблем, който ги засяга пряко;

- във всички държави относително по-малко жени на възраст 55 и повече години считат проблема за много важен в сравнение с други жени;

- за мъжете единствените държави, в които възрастта въвежда значителна разлика, са Ирландия, Дания, Франция и Италия;

- нивото на образование за лица от двата пола, разглеждани заедно, влияе върху отношението, изучавано в Италия, Германия, Белгия и Обединеното кралство; Въпреки това, докато в Италия и Белгия границата е между долното и горното средно равнище, в Германия и Обединеното кралство тя е между долното средно и горното равнище. Във Франция хората със средно ниво на образование са най-добре осведомени, което вероятно съответства на броя на жените на възраст между 25 и 54 години; И накрая, образованието е слаб или несъществуващ определящ фактор в Дания, Нидерландия и Ирландия.

Всички тези данни са изброени в таблица 3:

Таблица 3

Процент на респондентите, които отдават голямо значение на пола, възрастта и образователния статус на жените¹ (по държави)

	Мъже				Жени				Равнище на образование		
	Общо	-25	25/54	55+	Общо	-25	25/54	55+	Ниска	Правно основание	Висока
Франция	43%	40%	42%	47%	52%	48%	56%	43 % ²	47%	50%	45%
Италия	42	43	44	38	49	55	49	42	41	53	52
Люксембург ²	48	pm	pm	pm	49	pm	pm	pm	pm	pm	pm
Ирландия	38	30	37	44	46	44	48	43	42	41	43
Белгия/ Белгия	26	25	26	27	31	41	33	24	24	33	32
Дойчланд	18	17	17	20	27	34	28	22	23	19	32

1 Голямо значение = точки от 8 до 10. Държавите се подреждат в низходящ ред според средните оценки, които са от значение за проблема.

2 Поради относително малкия брой респонденти докладваните резултати не са дадени за Люксембург.

Специално проучване на Евробарометър „Жените и мъжете в Европа“ — май 1975 г.

Данмарк	27	33	27	23	25	32	26	19	25	24	29
ИТедКингд	18	16	19	15	22	23	24	19	19	20	27
Нидерландия	11	6	13	9	10	12	9	11	10	10	13
Общност ¹	29	30	29	28	35	39	37	28	30	32	40

2. Възприятие и оценка на промяната

След като се измери значението, което се отдава на проблема със статута на жените, остава да се види дали дадено развитие се възприема и как се квалифицира, както по отношение на значението, така и по отношение на скоростта на промяната.

„Винаги ли се случват нещата по отношение на мястото на жените в обществото, това, което виждате около себе си, и това, което се е случвало преди десет или петнадесет години? И ако е така, те променят лисе в правилната или в грешната посока?“.

Почти девет от всеки десет души в Общността като цяло са наясно с промяната (86 %, от които 88 % са мъже и 85 % са жени), а по-голямата част от респондентите смятат, че промяната е в правилната посока.

Мъжете и жените се изразяват по почти еднакъв начин, с лека тенденция жените на възраст 55 и повече години да възприемат промяната по-малко (или по-точно да реагират по-малко, отколкото я възприемат) и лека тенденция по-образованите хора да се изразяват положително.

¹ Среднопретеглена стойност, включително Люксембург.

Таблица 4

Възприемането на промяна в статута на жените и оценяването на значението на тази промяна според пола, възрастта и нивото на образование

(Съвместно с Общността)

	Възприемане на промяна			Не възприемайте промяната	Без отговор
	Общо	В правилната посока	В грешната посока		
Заедно	86%	76%	10%	8%	6%
Мъже	88	78	10	7	5
От които 15 до 24 години	86	79	7	7	7
от 25 до 54 години	89	81	8	7	4
55 години и повече	86	72	14	7	7
Жени	85	74	11	9	6
От които 15 до 24 години	85	78	7	10	5
от 25 до 54 години	88	78	10	8	4
55 години и повече	79	65	14	11	10
Равнище на образование					
- нисък	84	72	12	9	7
- средно	88	79	9	8	4
- висока	90	85	5	6	4

На национално равнище няма връзка между значението, което се отдава на въпроса за статута на жените, и възприемането на промяната. В групата на Франция, Италия, Люксембург и Ирландия, както и в групата на горните държави, осведомеността за проблема е значително по-висока, отколкото в други държави; Въпреки това процентът на хората, които възприемат промяната, е почти същият в Дания (86%) и Франция (89%).

По същия начин решението относно значението на промяната изглежда не е свързано със значението, което се придава на проблема: Италианците, ирландците, датчаните и германците например казват едно и също нещо, а осем от десет смятат, че промяната върви в правилната посока.

Таблица 5

Възприемането на промяна в статута на жените и оценяването на значението на тази промяна¹
(по държава)

	Възприемане на промяна			Не възприемат промяната	Без отговор
	Общо	В правилната посока	В грешната посока		
Италия	93 %	81 %	12 %	4 %	3 %
Ирландия	91	82	9	6	3
Франция	89	75	14	6	5
Данмарк	86	80	6	6	8
Обединено кралство	85	73	12	7	8
Нидерландия	82	69	13	4	14
Дойчланд	81	78	3	16	3
Белгия/Белгия	79	67	12	9	12
Люксембург	78	65	13	10	12
Общност ²	86	76	10	8	6

На нивото на самите индивиди пресечната точка на отговорите на въпроса за важността на проблема и отговора за значението на промяната само показва, както не би могло да се очаква, че тези, за които проблемът е малък, са по-малко склонни да опишат промяната положително.

¹ Държавите се подреждат в низходящ ред на процентите на отговорите, изразяващи възприемането на дадена промяна (в правилната или грешната посока).

² Среднопретеглена стойност

Таблица 6

Възприемането на промяна в правилната посока според значението, което се придава на проблема за статута на жените

(Съвместно с Общността)

	Промяната върви в правилната посока	Промяната върви по грешен път
Слабо значение	67 %	14 %
Средно значение	78	9
Голямо значение	78	9

Тази промяна, която се възприема широко и се оценява положително по отношение на посоката както от мъжете, така и от жените, не се счита за твърде бърза:

Дали нещата в тази област се променят твърде бързо, не достатъчно бързо или го използват правилно?

По-голямата част от анкетираните в Общността (43 %) смятат, че нещата се променят точно както трябва, 28 % — че промяната не е достатъчно бърза, а 19 % — че е достатъчно бърза.

Жените — особено младите хора — са малко по-склонни от мъжете да смятат, че промяната не е достатъчно бърза: 41 % във възрастовата група 15—24 години. Мъжете във възрастовите групи са относително по-склонни от жените да чувстват, че нещата се променят точно както трябва, вероятно изразявайки по-резервирано отношение към промяната.

Завършената образователна степен, разглеждана тук и за двата пола, също играе важна роля: Колкото по-образовани са хората, толкова повече чувстват, че промяната е твърде бавна.

Таблица 7

Оценка на скоростта на промяна по отношение на статута на жените в зависимост от пола, пола и степента на образование

(Съвместно с Общността)

		Възприемане на промяна			Без отговор
		Твърде бързо	Не достатъчно бързо	Правилният начин	
Заедно		19 %	28 %	43 %	10 %
Мъже		19	26	46	9
От които:	От 15 до 24 години	16	30	43	11
	от 25 до 54 години	18	27	48	7
	55 години и повече	23	21	45	11
Жени		19	30	39	12
От които:	От 15 до 24 години	13	41	38	8
	от 25 до 54 години	19	32	41	8
	55 години и повече	24	18	38	20
Равнище на образование					
- нисък		22	23	43	12
- средно		16	31	44	9
- висока		16	38	40	6

По-подробно проучване на влиянието на възрастта върху оценката на скоростта напромяната показва, че както при мъжете, така и при жените стремежът към по-бърза промяна намалява с възрастта, но по-силно при жените:

Таблица 8

Стремеж към по-бърза промяна в статута на жените според пола и пола ¹

(Съвместно с Общността)

	15/24 години	25/34 години	35/44 години	45/54 години	55/64 години	65 години и повече
Мъже	33 %	33 %	27 %	25 %	22 %	21 %
Жени	40	38	32	27	26	19
Разлика	7	5	5	2	4	2

¹ Процентна възрастите, изчислен възоснована броя на лицата, отговорили на въпроса.

На национално равнище констатациите, произтичащи от резултатите, са следните:

В Дания и Обединеното кралство, които са две от държавите, в които проблемът със статута на жените — вероятно считан за до голяма степен решен — не се счита за много важен, абсолютното мнозинство от анкетираните (съответно 57 % и 52 %) считат, че нещата вървят „точно както трябва“. Въпреки че в Дания няма разлика между отговорите на мъжете и жените, мъжете в Обединеното кралство по-често изразяват „консервативното“ мнение, че нещата се развиват „доста бързо“ в сравнение с жените.

В Германия, Ирландия и Франция респондентите отговарят малко по-често, отколкото другаде, че нещата не вървят достатъчно бързо (съответно 37%, 35% и 33%). В Германия, повече отколкото в Ирландия, жените са тези, които изразяват това мнение, докато във Франция няма разлика между отговорите на двата пола.

В Италия 30% от мъжете и жените са съгласни, че нещата се случват твърде бързо по-често, отколкото другаде, но, разбира се, по-възрастните и по-малко образованите са тези, които най-вероятно ще кажат това.

Таблица 9

Оценка на скоростта на промяна по отношение на статута на жените според пола¹
(чрез заплащане)

	Усещането, че нещата се променят								
	Твърде бързо			Не достатъчно бързо			Правилният начин		
	H+F	З	Е	H+F	З	Е	H+F	З	Е
АзТалия	30 %	30 %	31 %	26 %	24 %	28 %	37 %	40 %	34 %
Ирландия	16	18	15	35	32	38	42	44	40
Франция	22	18	27	33	33	32	39	43	36
Данмарк	13	16	11	15	14	15	57	57	57
Обединено кралство	16	16	18	19	17	21	52	56	47
Нидерландия	21	22	22	16	17	14	46	47	45
Дойчланд	9	13	7	37	30	42	42	48	37
Белгия/Белгия	18	19	17	25	24	26	38	38	38
Люксембург	26	28	25	25	20	29	34	39	30
Общност ²	19	19	19	28	26	30	43	46	39

Проучването на отговорите по пол и възрастова група показва, че в почти всички държави желанието за по-бърза промяна е по-силно сред младите мъже и още повече сред младите жени, отколкото сред по-възрастните хора; Влиянието на възрастта е особено силно във Франция.

Категориите, които най-често изразяват това желание за промяна, са:

- Германски жени на възраст от 15 до 34 години 62%

¹ Съгласно предходния въпрос държавите се подреждат в низходящ ред според процента на отговорите, изразяващи усещането за промяна. Процентът на неотговорилите не е включен тук.

² Среднопретеглена стойност

Специално проучване на Евробарометър „Жените и мъжете в Европа“ — май 1975 г.

- Французойки на възраст от 15 до 34 години 49%
- Ирландски жени на възраст от 15 до 34 години 47%
- Френски жени на възраст от 15 до 34 години 45%
- белгийци (жени) на възраст от 15 до 34 години 44%
- Ирландски жени на възраст от 35 до 54 години 42%

		15—35 години	35—54 години	55 години и повече
Дойчланд	Мъже	37 %	30 %	35 %
	Жени	62	43	40v
Ирландия	Мъже	38	32	28
	Жени	47	42	33
Франция	Мъже	49	33	26
	Жени	45	35	11
АзТалия	Мъже	32	23	22
	Жени	35	28	23
Белгия/ Белгия	Мъже	32	31	24
	Жени	44	27	23
Люксембург	Мъже	21	30	18
	Жени	33	39	31
Обединено кралство	Мъже	22	19	15
	Жени	34	25	11
Нидерландия	Мъже	26	22	12
	Жени	18	18	17
Данмарк	Мъже	23	14	11
	Жени	24	16	9

Таблица 10

Стремеж към по-бърза промяна в статута на жените според пола и пола¹

(Par country) (държава P ar)

		15—35 години	35—54 години	55 години и повече
Дойчланд	Мъже	37 %	30 %	35 %
	Жени	62	43	40v
Ирландия	Мъже	38	32	28
	Жени	47	42	33
Франция	Мъже	49	33	26
	Жени	45	35	11
Италия	Мъже	32	23	22
	Жени	35	28	23
Белгия/ Белгия	Мъже	32	31	24
	Жени	44	27	23
Люксембург	Мъже	21	30	18
	Жени	33	39	31
Обединено кралство	Мъже	22	19	15
	Жени	34	25	11
Нидерландия	Мъже	26	22	12
	Жени	18	18	17
Данмарк	Мъже	23	14	11
	Жени	24	16	9

В обобщение, отговорите на този първи набор от въпроси ни показват, че по отношение на изследваните тук проблеми Европейската общност е разделена на две групи държави: от една страна, държави с католическа традиция, в които проблемът със статута на жените се счита от половината от населението за много важен; от друга страна, Белгия и другите държави, където това не е много важен проблем.

В почти всички страни, но особено в тези, където проблемът се счита за много важен, жените придават по-голямо значение на него, отколкото мъжете. Като цяло младите жени и жените на средна възраст са по-осведомени от по-възрастните жени.

Развитието се приветства от седем или осем от десет души.

¹ Проценти, изчислени спрямо броя на хората, които са отговорили на въпроса. Държавите се подреждат в низходящ ред според процента на отговорите, изразяващи стремеж към по-бърза промяна.

Преценката за скоростта на тази еволюция е дискриминационна. 4 от всеки 10 души като цяло — и малко повече мъже, отколкото жени — считат, че промяната се развива правилно; Това е мнението дори на шест датчани и шестима британци от десет. В Германия и Ирландия четири от всеки десет жени и три от всеки десет мъже биха искали нещата да се развиват по-бързо; Във Франция това е мнението на трима души от двата пола. В Италия почти една трета от населението смята, че това се случва твърде бързо.“

Следователно е възможно да се разграничат накратко три types de pays според преобладаващото отношение към промяната:

1° Държави, в които промените се приемат за нормални (Дания, Обединеното кралство, Нидерландия, Белгия и Люксембург).

Страни, в които стремежът към по-бърза промяна е доста широко изразен (Германия, Франция).

3° И накрая, държава, в която съпротивата срещу промените е висока (Италия).

II chances на жените и мъжете преди живота

1. Цялостното съдебно решение

Еволюцията на дебата относно съответните роли и статут на жените и мъжете в нашите общества е доста добре проучена. В Съединените щати, например, проучванията, проведени през 1972 г. и 1975 г., показват, че има нарастващо недоволство сред жените, отразяващо повишаването на нивото на техните очаквания, въпреки или дори поради напредъка. Промените в нагласите на мъжете съответстват на промените в нагласите на жените.

През 1972 г. 32% от жените в САЩ са смятали, че мъжете имат по-добър живот от жените, докато 34% са изразили обратното мнение; през 1975 г. дяловете са били 35 и 26 %. Що се отнася до мъжете, докато през 1972 г. 26 % са мислели, че мъжете имат по-добър живот от жените, в сравнение с 36 %, които са мислели другояче, през 1975 г. мненията също са били разделени: 30 % срещу 30 %.

В това проучване беше зададен първи въпрос, за да се измери предпочитанието на тази цялостна преценка съответно за шансовете за живот на жените и мъжете:

„Кой има по-добър живот: Мъже или жени?“				
1. Мнението на жените				
	Мъже	Жени	Няма разлика	Няма становище
1975	35 %	26 %	31 %	8 %
1972	32	34	29	5
2. Мнението на мъжете				
1975	30 %	30 %	31 %	9 %
1972	26	36	31	7

Източник: Индексът на мнението на Gallup; No. 118, април 1975 г., стр. 18-23.

„От това, което виждате около себе си, има ли вероятност жените да успеят в живота толкова, колкото мъжете, по-вероятно или по-малко вероятно за хората на възраст между 20 и 30 години?“

Почти половината от анкетираните — и толкова мъже, колкото и жени — смятат, че жените са също толкова вероятни, колкото и мъжете (49 %). Малко над една трета (36%) смятат, че жените са по-малко вероятни. Един от всеки десет души дори смята, че жените са по-вероятни.

Само сред младите жени (на възраст между 15 и 24 години), както и сред най-образованите от двата пола, отрицателното мнение („по-малко шансове“) леко преобладава.

Специално проучване на Евробарометър „Жените и мъжете в Европа“ — май 1975 г.

Сравнителни разлики между жените и мъжете в живота според пола, пола и образователното равнище (Съвместно с Общността)

		Жените имат:			
		толкова много възможности	повече шансове	по-малко шансове	Без отговор
Заедно		49 %	9 %	36 %	6 %
Мъже		49	10	36	5
От които:	От 15 до 24 години	46	7	41	6
	от 25 до 54 години	50	10	36	4
	55 години и повече	49	12	31	8
Жени		49	9	36	6
От които:	От 15 до 24 години	43	7	46	4
	от 25 до 54 години	49	10	37	4
	55 години и повече	51	10	28	11
Равнище на образование:					
	- нисък	51	12	29	8
	- средно	47	7	42	4
	- висока	44	7	47	2

На национално равнище няма ясна връзка между възприемането на проблема като важен и усещането, че жените са по-малко вероятни от мъжете. Вярно е, че именно в Ирландия, където проблемът със статута на жените се счита за важен, отговорът „по-малко възможности“ надделява над отговора „толкова много възможности“, но само сред жените. В Италия, където проблемът се счита за важен от по-голяма част от обществеността, отговорът „колкото се може повече“ далеч го надвишава, както сред жените, така и сред мъжете. В последната държава има и висок процент отговори – мъже и жени – които предоставят на жените повече възможности от мъжете: това ясно показва споделянето на нагласи сред населението, което е много ясно с проблема и е сравнително скорошно в контекста на променящите се обичаи.

Таблица 12

Сравнителен chancesна жените и мъжете в лицето на живота според пола
(по държава) ¹

	Жените имат:								
	Толкова много възможности			Повече шансове			По-малък шанс		
	H+F	3	E	H+F	3	E	H+F	3	E
Ирландия	44 %	45 %	43 %	6 %	10 %	4 %	47 %	44 %	49 %
Дойчланд	49	52	47	6	6	5	41	38	43
Франция	55	55	54	5	5	6	36	37	35
Люксембург	46	57	35	3	3	3	36	30	42
Обединени Kingdom	48	47	49	8	8	8	35	36	34
Нидерландия	49	48	50	6	7	5	35	35	34
Данмарк	55	56	55	3	2	3	32	31	32
Белгия/ Белгия	53	55	51	6	7	6	32	30	33
Италия	42	41	44	23	23	23	31	32	30
Общност (среднопрете глена стойност)	49	49	49	10	10	9	35	35	36

В крайна сметка категориите, в които е най-разпространено недоволството от мнението, че вероятността жените да успеят в живота си е по-малка от тази на мъжете, са следните:

- Ирландски мъже и жени с високо ниво на образование	59 %
- Ирландски жени на възраст под 25 години	58 %
- Германски жени на възраст под 25 години	56 %
- Французойки на възраст под 25 години	55 %
- Френски мъже и жени с високо ниво на образование	54 %
- Ирландски жени на възраст от 25 до 54 години	53 %
- Ирландски жени на възраст под 25 години	50 %

Може да се изненадаме да не видим италианците в този списък. Обяснението е просто. В категориите, в които отговорът „по-малко шансове“ не е по-голям, очевидно преобладава общият брой отговори „по-големи шансове“ и „по-големи шансове“, катомного малко са случаите на липса на отговор. Тези „удовлетворени“ отговори обаче могат да съответстват на две много различни нагласи: или удовлетворение от проблем, който се счита за уреден (Дания, Нидерландия, Обединеното кралство), или удовлетворение от състояниена нещата, което човек изобщо не иска да се промени или не иска да се промени бързо (Италия).

¹ Държавите се подредят в низходящ ред според процентите на отговор „по-малко шансове“ (мъже и жени заедно).

Специално проучване на Евробарометър „Жените и мъжете в Европа“ — май 1975 г.

В други стопанства отрицателният отговор („жените са по-малко вероятни“) е добър показател за недоволство от настоящото състояние на жените, докато другите отговори са двусмислени.

Всички тези данни са събрани в следната таблица:

Таблица 13

Процент на респондентите, които смятат, че жените имат по-малко шансове от мъжете според пола, пола и образователното равнище

(Към pays)

	Мъже				Жени				Равнище на образование		
	Общо	-25	25/54	55+	Общо	-25	25/54	55+	-25	25/54	55+
Ирландия	44 %	50 %	43 %	42 %	49 %	58 %	53 %	35 %	44 %	46 %	59 %
Дойчланд	38	33	36	42	43	56	39	42	35	48	46
Франция	37	55	36	31	35	45	38	18	23	39	54
Люксембург	30	23	28	39	41	40	47	35	35	43	30
Обединено кралство	36	38	41	28	34	43	38	22	32	40	44
Нидерландия	35	44	40	27	34	40	38	22	28	43	42
Данмарк	31	40	34	21	32	47	34	423	25	38	49
Белгия/Белгия	30	35	31	25	33	41	35	26	24	34	42
Италия	32	37	33	26	30	40	28	23	26	35	44
Общност (среднопретеглена стойност)	35	41	36	31	36	46	37	28	29	42	47

2. Защо жените са по-малко вероятни?

Най-малкият шанс на жените може да се отдаде на голямо разнообразие от причини, като например неизбежни причини, които са част от „неизменния ред на нещата“, или на социално-културни причини, които са свързани с организацията на обществото. В опит да се изясни по този въпрос формирането на глобални нагласи беше зададен друг въпрос:

Ако жените са по-малко вероятни, каква според вас е основната причина? А на второ място? ¹

Отговорът, който най-често се дава на първо място, е „семеини задължения“. След това дойдоха: „нагласата на мъжете“, „навиците в професионалния живот“ и „образованието в семейството“.

Чрез комбиниране на отговорите, дадени на първо или второ място, може да се види, че дискриминацията срещу жените се приписва по-скоро на причини от социален характер. Отговори като „женски характер“ или „женска физическа конституция“ рядко се дават. Но 43% от тези, които са изразили мнението, че жените са по-малко вероятни от мъжете, не са в състояние да кажат защо са по-малко вероятни, което може да означава, че за тях възприеманата ситуация се разглежда като вид фаталност с множество и неразличими причини.²

Отговорите на жените и мъжете като цяло са многосходни. В най-добрия случай може да се отбележи, че жените са малко по-склонни да „отговарят на нагласите на мъжете“ или да не реагират, докато мъжете са малко по-склонни да цитират „навиците в професионалния живот“ и „физическия грим на жените“.

Таблица 14

Причините за най-малкия шанс на жените според пола

(В Общността като цяло само тези, които смятат, че жените са по-малко вероятни от мъжете)³

	Мъже и жени	Мъже	Жени
1. Семейните задължения на жените (съпруг, къща, която трябва да се поддържа и т.н.)	43 %	42 %	44 %
2. Отношението на мъжете	31	28	32
3. Навици в трудовия живот	22	25	20
4. Образование в семействата	19	19	18
5. Законодателство, например относно брака	11	11	11
6. Физическото устройство на жените	11	13	9
7. Характерът на жените	10	11	10
8. Преподаване в училищата	7	7	7
9. Други причини	3	4	3

1 На интервюираните беше представена карта с девет отговора, от които да избира. Разбира се, въпросът беше зададен само на хора, които или са отговорили „по-малко вероятно от мъжете“ на предишния въпрос, или изобщо не са отговорили.

2 Като се има предвид, че само 42 % от респондентите са били запитани относно причините за по-ниските възможности за жените, а 43 % не могат да отговорят, това означава, че по-малко от 20 % от респондентите са наясно с по-ниския статут на жените и могат да различат причините.

3 42 % от респондентите, включително 7 %, които са отговорили на предходните въпроси. Процентите съответстват на total от отговорите, дадени на първо или второ място.

Без отговор 43 40 46

Както може да се очаква, възрастта е в по-малка степен нивото на образование на респондентите въвежда известна променливост в отговорите. За да се вземат предвид само трите най-често давани отговора,¹ тези на възраст под 25 години — мъже и жени — е по-вероятно да ги изразят, следва да се отбележи, че жените на възраст между 25 и 54 години най-често се позовават на „семеен задължения на жените“.

Таблица 15

Трите основни причини за по-ниските шансове на жените според пола, пола и степента на образование

(Съвместно с Общността)

	Мъже			Жени			Равнище на образование		
	-25	25/54	55+	-25	25/54	55+	Ниска	Правно основан ие	Висока
1. Семейни задължения на жените	45 %	46 %	32 %	45 %	50 %	33 %	41 %	47 %	42 %
2. Отношението на мъжете	34	29	24	36	35	24	28	3	35
3. Навици в трудовия живот	28	28	18	22	22	15	17	25	33

¹ Тук са включени само отговорите, дадени от най-малко 20 % от субектите на данни.

² Първи или втори отговори, дадени от хора, които смятат, че жените са по-малко вероятни от мъжете или които не са отговорили на този въпрос.

Разликите между държавите са малки. Семейните задължения на жените са посочени на първо и второ място във всички държави с изключение на Люксембург, където те най-често са натоварени със семейното образование (незабавно следвани от отношението на мъжете и преподаването в училищата).

Отношението на мъжете е цитирано на второ място в Ирландия от 48 % от респондентите, Обединеното кралство (37 %), Франция (35 %), Люксембург и Италия (27 %) и Германия (26 %).¹

От всички категории и държави ирландските жени на възраст под 25 години най-често криминализират нагласите на мъжете (60 % от засегнатите); следвани са от ирландци на същата възраст (56 % от засегнатите).²

1 Изчислени въз основа на всички респонденти във всяка категория, процентите са, както следва: Ирландия 24 %, Обединеното кралство 16 %, Франция 14 %, Люксембург 14 %, Италия 10 %, Германия 12 %.

2 37% и 31% от всички анкетирани във всяка категория.

Таблица 16

Основните причини за пополовинчатостта на жените

(Класифицирани по ранг, във всяка страна, в зависимост от честотата на отговорите) ¹

Ирландия (47 %)	Германия (41 %)	Франция (36 %)
1. Семейни задължения (51%)	1. Семейни задължения (29%)	1. Семейни задължения (55%)
2. Отношение на мъжете (48%)	2. Отношение на мъжете (26%)	2. Отношение на мъжете (35%)
3. Образование (21%)	3. Професионален живот (21 %)	3. Професионален живот (28%)
4. Законодателство (20%)		4. Образование (23%)
Люксембург (36 %)	Обединено кралство (35%)	Нидерландия (35%)
1. Образование (29%)	1. Семейни задължения (46 %)	1. Семейни задължения (37%)
2. Отношението на мъжете (27%)	2. Отношение на мъжете (37%)	2. Професионален живот (31%)
3. Образование (25%)		2. Отношение на мъжете (23%)
4. Семейни задължения (20%)		3. Образование (23%)
Дания (32%)	Белгия/Белгия (32 %)	Италия (31%)
1. Семейни задължения (46 %)	1. Семейни задължения (41 %)	1. Семейни задължения (48 %)
2. Професионален живот (30%)	2. Професионален живот (28%)	2. Отношението на мъжете (27%)
3. Образование (22%)	2. Отношение на мъжете (22%)	3. Образование (24%)
		4. Професионален живот (22%)

Структурата на тази система, която обобщава както класацията на страните според преценката за най-малкия шанс на жените, така и реда на причините, приписвани на тази ситуация във всяка страна и в Общността като цяло, предлага някои разсъждения.

На първо място, изглежда, че семейните задължения са навсякъде, независимо от нивото на промяна в морала и законодателството, доминиращото обяснение - ако не и оправданието - когато се изразява мнението, че жените като такива са дискриминирани.

Нагласите на мъжете се цитират преди професионалния живот в повечето държави, където осведомеността за дискриминацията срещу жените е широко разпространена: случаят с Irlande изглежда типичен в това отношение.

Напротив, трудовият живот се цитира преди отношението на мъжете в държави, в които дискриминацията е по-слабо осезаема, вероятно защото до голяма степен е премахната (Нидерландия, Дания, Белгия).

Фактът, че образованието в семействата и образованието в училищата се класират високо в Люксембург, е специална характеристика, чието развитие ще трябва да бъде внимателно наблюдавано.²

¹ Държавите се класифицират според честотата на отговорите „по-малко шансове“ на предходния въпрос; тези проценти са посочени до името на държавата. Изтъкнати са елементите, цитирани най-често в цялата Общност. Посочените до точките проценти съответстват на честотата на отговорите сред засегнатите лица.

² Резултатите за Люксембург следва да се тълкуват предпазливо, като се има предвид малкият брой респонденти (N = 311).

3. Области на дискриминация

Може да се предприеме нова стъпка за идентифициране на критичните нагласи, като се попитат респондентите в кои конкретни области според тях е повече или по-малко вероятно жените:

По-конкретно, бихте ли казали, че сегашното положение на жените около вас, в сравнение с това на мъжете, е доста по-добро, по-скоро по-лошо или нито по-добро, нито по-лошо, когато става въпрос за...

- А. Възможността за учене?
- Б. Професионално обучение?
- В. Възможността за намиране на работа?
- Г. Условия на труд (умора, каданси, графици и т.н.?)
- Д. Сигурност на работното място?
- Е. Възможности за повишение?
- Заплатата на Г.?

За Общността като цяло около шест от всеки десет респонденти (59 %) считат, че положението със заплащането на жените е доста по-лошо от това на мъжете; около пет от всеки десет смятат, че жените са дискриминирани по отношение на възможностите за повишаване (52 %) и възможността за намиране на работа (46 %); четири от всеки десет споменават поедин и същ начин сигурността на работното място (43 %) и условията на труд (37 %). От друга страна, по-малко от трима на всеки десет смятат, че е налице дискриминация в областта на професионалното обучение (26 %) и един на всеки десет — в областта на образованието (11 %).

Не е изненадващо, че повече от половината от анкетираните смятат, че положението на жените е по-лошо от това на мъжете в някои специфични области като заплащането и възможностите за повишаване, докато, както видяхме по-горе, само 36 % от населението смятат, че като цяло е по-малко вероятно жените да успеят в живота си, отколкото мъжете.

Ясно е, че „възможностите за успех в живота“ включват възможности, различни от професионалния успех. Ето защо не е изненадващо, че има широк консенсус, че жените страдат от неравностойно положение или дискриминация в професионалния си живот, докато мнозинството смята, че въпреки това жените могат да успеят в живота си.

Изненадващо, тези преценки са общи както за мъжете, така и за жените. Само когато става въпрос за сигурност на работното място, жените са значително по-критични от мъжете: 46 в сравнение с 39%. Напротив, мъжете изглеждат малко по-чувствителни от жените към дискриминацията срещу жените в професионалното обучение.

Таблица 17

Положението на жените в сравнение с това на мъжете в различни области¹
(заедно от Общността)

		Положението на жените в сравнение с мъжете е следното:			Без отговор
		Доста по- добре	По-скоро по- малко добър	Нито по-добре, нито по-зле	
1. Заплата		7 %	59 %	27 %	7 %
	Мъже	7	58	29	6
	Жени	7	60	25	8
2. Възможности за промоция		8	52	31	9
	Мъже	8	51	33	8
	Жени	7	53	30	10
3. Възможност за намиране на работа		13	46	35	6
	Мъже	14	45	36	5
	Жени	12	47	35	6
4. Сигурност на работното място		9	43	40	8
	Мъже	11	39	43	7
	Жени	8	46	37	9
5. Условия на труд		14	37	41	8
	Мъже	17	36	41	6
	Жени	12	38	41	9
6. Професионално обучение		10	26	57	7
	Мъже	10	28	56	6
	Жени	10	25	58	7
7. Възможност за учене		12	11	72	5
	Мъже	14	10	72	4
	Жени	11	12	72	5

1 Различните области са подредени в низходящ ред на честотите на „по-скоро по-лошия“ отговор.

Възрастта и образователното равнище въвеждат известни различия в тези резултати, особено по отношение на възможностите за работа, професионално обучение и повишаване. Както може да се очаква, младите жени и в по-общ план женитев трудоспособна възраст са много по-чувствителни към трудностите, свързани с достъпа до заетост и квалификациите в областта на заетостта; Същото важи и за тези, които са по-образовани (мъже и жени), в сравнение с тези, които са по-малко образовани. Възможностите за насърчаванесевъзприемат главно като дискриминационни въз основа на образователното равнище; Възрастта, от друга страна, внася малка разлика.

Таблица 18

Процент на респондентите, които считат, че настоящото положение на жените е доста по-лошо от това на мъжете по пол,поли образователна степен

(Съвместно с Общността)

	Мъже			Жени			Равнище на образование		
	-25	25/54	55+	-25	25/54	55+	Ниска	Правно основан ие	Висока
1. Заплата	61 %	59 %	54 %	63 %	63 %	54 %	56 %	64 %	64 %
2. Възможности за промоция	51	55	45	56	55	48	47	58	61
3. Възможност за намиране на работа	49	47	41	57	49	38	40	50	61
4. Сигурност на работното място	38	41	37	50	49	39	39	47	48
5. Условия на труд	34	37	34	40	40	32	34	38	40
6. Професионално обучение	33	29	23“	33	26	16	21	31	37
7. Възможност за учене	14	10	9	15	12	10	10	12	14

Ако, както току-що видяхме, разликите между двата пола са изненадващо малки, разликите между държавите са значителни.

Във Франция и Германия, следвани от Ирландия, средният процент на „по-малко добри“ отговори на седемте въпроса е най-висок (съответно 52, 46 и 42 %), а в Люксембург е най-нисък (22 %).

Разглеждайки класацията на държавите за трите най-често цитирани области в ЕС, Ирландия е начело за две от тях: възможности за заплата и повишение, докато Италия е на предпоследната или последната позиция за същите две.

Как може да се обясни, че в тези две страни, Ирландия и Италия, където обществеността отдава голямо значение на проблема със статута на жените, които са страни с определени общи характеристики (по-ниско икономическо развитие, относително ниско производство на глава от населението, католическа традиция), възприемането на дискриминацията срещу жените е толкова различно? Обяснението може да дойде само от историческите и културни влияния, претърпени от всяка от тези две страни, проблем, в който ще намерим повече място.

Таблица 19

Основни области на дискриминация срещу жените

(подредени по ранг, във всеки pays, в зависимост от честотата на отговорите)¹

Франция (52 %)	Германия (46 %)	Ирландия (42 %)
1. Заплата (77%)	1. Заплата (75%)	1. Заплащане (78%)
2. Намиране на работа (77%)	2. Промоция (64%)	2. Популяризиране (67 %)
3. Промоция (77%)	3. Намиране на работа (52%)	3. Сигурност на заетостта (48 %)
4. Условия на труд (77%)	4. Сигурност на заетостта (50%)	4. Намиране на работа (45%)
5. Сигурност на заетостта (77%)	5. Условия на труд (43 %)	5. Условия на труд (24 %)
Професионално обучение (77%)	6. Професионално обучение (30%)	6. Професионално обучение (19%)
7. Проучвания (77%)	7. Проучвания (12 %)	7. Проучвания (11%)
Дания (36 %)	Белгия (34 %)	И т а л и а (32%)
1. Промоция (53%)	1. Заплата (51%)	1. Заплата (41%)
2. Заплата (52%)	2. Промоция (44%)	2. Сигурност на заетостта (37 %)
3. Намиране на работа (38%)	3. Сигурност на заетостта (40%)	2. Намиране на работа (37%)
4. Условия на труд (35%)	4. Намиране на работа (38%)	4. Условия на труд (36 %)
5. Сигурност на заетостта (34%)	5. Условия на труд (33 %)	5. Популяризиране (34%)
6. Професионално обучение (23%)	6. Професионално обучение (18 %)	6. Професионално обучение (25%)
7. Проучвания (14 %)	7. Проучвания (12 %)	7. Проучвания (11%)
Нидерландия (31%)	Обединено кралство (30%)	Люксембург (22 %)
1. Промоция (49%)	1. Promotion (49%)	1. Заплата (40%)
2. Заплата (45%)	2. Заплата (48 %)	2. Сигурност на заетостта (35%)
3. Сигурност на заетостта (36%)	3. Намиране на работа (38%)	3. Популяризиране (34%)
4. Намиране на работа (34%)	4. Сигурност на заетостта (34%)	4. Условия на труд (24 %)
5. Условия на труд (27%)	Професионално обучение (16 %)	5. Намиране на работа (24%)
6. Професионално обучение (17%)	6. Условия на труд (15 %)	6. Професионално обучение (20%)
7. Проучвания (10 %)	7. Проучвания (10 %)	7. Проучвания (12 %)

¹ Държавите се класират според средните стойности на отговорите на „лошото положение“ по седемте точки; тези средни проценти са посочени до името на държавата.

Полът, възрастта и образователното равнище се различават във всяка страна и в Общността като цяло: младите жени и образованите хора изразяват по-често мнението, че положението на жените е по-лошо от това на мъжете по отношение на възможността за възобновяване на работа, професионално обучение и възможности за повишаване. Възможността за учене не изглежда да е проблем, независимо от възрастта или нивото на образование, въпреки че младите френски мъже и жени са по-често критични към това от по-възрастните си. Дискриминацията в заплащането се усеща широко навсякъде, но по-специално от младите белгийски, нидерландски и британски жени.

Категориите респонденти, които като цяло изразяват най-голям дял от мнението, че жените са дискриминирани, са следните:

1. По отношение на заплатата:

- Ирландски жени на възраст под 25 години 86%
- Французойки на възраст под 25 години 84%

2 ... По отношение на възможностите за популяризиране:

- Германски жени под 25-годишна възраст 77%
- Ански Irls от двата пола с високо ниво на образование 74%

3. По отношение на възможността за намиране на работа:

- Френски жени под 25-годишна възраст 78%
- Френски мъже и жени с високо ниво на образование 74%

III Съответните стремежи на жените и мъжете за смекчаване на различията в социалните роли

Следователно мъжете и жените са наясно до голяма степен (средно повече от трима на всеки десет души в Общността като цяло), че е по-малко вероятно жените да успеят в живота си, отколкото мъжете. Мъжете и жените са съгласни в още по-голяма степен (пет до шест от всеки десет души), че жените сетретират по-малко от мъжете по отношение на достъпа до работа, повишаването в работата и най-вече възнаграждението за работа. Какви са стремежите на двата пола за трансформация на обществото в тази област? Мнозинството иска ли да има все по-малко и по-малко различия? Дали жените, които твърдят, че има все по-малко и по-малко разлики, са правилни или грешни? Какви са съответните образи на мъжете и жените в някои типични ситуации от ежедневието?

1. Какво иска мнозинството?

„Смятате ли, че мнозинството от жените искат да има все по-малко разлики между ролята на мъжете и ролята на жените в обществото?“

„Смятате ли, че мнозинството от мъжете искат да има все по-малко разлики между ролята на мъжете и ролята на жените в обществото?“

В цялата Общност седем от всеки десет мъже и седем жени смятат, че по-голямата част от жените искат да виждат все по-малкоразличия; младите жени се изразяват малко по-силно (81 %). От друга страна, само трима мъже и две жени на десет смятат, че по-голямата част от мъжете искат едно и също нещо, с малка разлика в зависимост от възрастта. С други думи, малко повече от два пъти повече мъже и три и половина пъти повече жени мислят, че жените, а не мъжете, искат различията да бъдат смекчени. Следователно жените са по-скептични от мъжете, но и двата пола са доста ясни: ситуация, която облагодетелства група от обществото, е много по-рядко засегната от тези, които се възползват от нея, отколкото от тези, които са нейни жертви.

Таблица 20

Общите стремежи на жените и мъжете за смекчаване на различията между половете, половете и образованието

(Съвместно с Общността)

	Мъже				Жени				Равнище на образование		
	Общо	-25	25/54	55+	Общо	-25	25/54	55+	Ниска	Правн о основа ние	Висок а
По-голямата част от жените искат да виждат все по-малко и по-малко разлики											
Да	74 %	76 %	75 %	70 %	73 %	81 %	76 %	63 %	73 %	74 %	71 %
Не	16	16	16	14	17	12	17	19	15	17	22
Без отговор	11	8	9	15	10	7	7	18	12	9	7

По-голямата част от мъжете искат да виждат все по-малко и по-малко различия

Да	34	38	34	32	21	26	22	17	28	28	26
Не	52	49	53	51	61	63	62	57	54	59	62
Без отговор	14	13	13	17	18	11	15	26	18	13	12

На национално равнище разпространението на мноточни отговорите е донякъде голямо по отношение на въпроса за нагласите на жените: Италия, Ирландия и Франция от двата пола са по-склонни да вярват, че по-голямата част от жените искат да виждат все по-малко и по-малко различия. Френските жени (84 %) и особено младите френски жени (90 %) изразяват това мнение най-често.

Що се отнася до въпроса за отношението на мъжете, на първо място са ирландците и люксембургците от двата пола, и особено ирландските мъже на възраст над 25 години (52 %).

Тези данни са обобщени в следната таблица, от която може да бъде извлечена допълнителна информация, като се сравняват два до два отговора на въпроса относно отношението, приписвано на жените, и отношението, приписвано на мъжете: именно в Италия и Франция, сред жените, е най-голяма разликата между изразените мнения относно съответните нагласи на мъжете и жените, т.е. жените имат най-малко илюзии:

	италиански	Френски жени
По-голямата част от жените искат да виждат все по-малко и по-малко разлики	79 %	84 %
По-голямата част от мъжете искат да виждат все по-малко и по-малко различия	20 %	25 %
Разлика	59	59

Таблица 21

Общите стремежи на жените и мъжете за смекчаване на различията

(Отговори „че има все по-малко и по-малко разлики“, от pays)

	По-голямата част от жените искат да виждат все по-малко и по-малко разлики			По-голямата част от мъжете искат да виждат все по-малко и по-малко различия		
	H+F	3	E	H+F	3	E
Италия	80 %	32 %	79 %	24 %	28 %	20 %
Ирландия	80	50	81	40	51	31
Франция	79	75	84	33	43	25
Белгия/Белгия	74	76	73	32	41	25
Дойчланд	74	76	72	25	32	19
Люксембург	66	66	67	37	40	33
Нидерландия	66	67	64	27	35	20
Обединено кралство	64	64	63	26	32	21
Данмарк	51	51	53	30	39	23
Общност ¹	73	74	73	28	34	21

1 Среднопретеглена стойност

2. „Феминизъм“

„Какво според Вас е правилно или погрешно за жените, които твърдят, че има все по-малко разлики между ролите на мъжете и жените в обществото?“

Почти седем от всеки десет души в Общността като цяло са съгласни с целите на жените, които твърдят, че имавсе по-малко различия.¹ Отношението на мъжете и жените е много близко. Както и при повечето от предишните въпроси, жените са по-наясно с проблема, отколкото жените на възраст 55 и повече години. Завършването на образованието също играе роля в по-малка степен.

¹ Следва да се отбележи, че е налице масова подкрепа за общите цели на движението за облекчаване или премахване на различията между социалните роли на мъжете и жените. Не е възможно — тъй като въпросът не е зададен — да се екстраполира това одобрение към конкретните действия на такива и такива феминистки движения или дори, както ще видим по-долу, към много дълбоки промени в поведението.

Таблица 22

Отношение към "феминизма" по пол,поли образователно ниво
(Съвместно с Общността)

	Мъже				Жени				Равнище на образование		
	Общо	-25	25/54	55+	Общо	-25	25/54	55+	Ниска	Правн о основа ние	Висок а
Жените, които искат да има все по-малко и по-малко разлики:											
- са прави	65 %	69 %	69 %	58 %	67 %	74 %	70 %	56 %	62 %	70 %	76 %
- грешат	23	18	22	28	20	15	20	23	23	20	17
Без отговор	12	13	9	14	13	11	10	21	15	10	7

Разпределението на отговорите между държавите е много сходно с разпределението на отговорите на въпроса относно стремежите за смекчаване на различията в ролите на половете: Франция, Италия и Ирландия отново са страните, в които проблемът е най-мобилизиращ, докато Холандия, Обединеното кралство и Дания са трите страни, в които изглежда, че проблемът не възниква - или не се усеща - със същата острота. Навсякъде обаче по-голямата част от респондентите — мъже и жени — считат, че жените имат право да изискват смекчаване (или премахване) на разликите между ролите на мъжете и жените.

Фактът, че даден проблем не се усеща субективно от индивид или група, не означава, че той не възниква обективно. Но фактът, че това е усещането за агрегация, все пак е добър показател за това как индивидите и групите възприемат житейските ситуации, включително социалните дискурси, които ги описват.

Няма съмнение, че този стремеж към промяна ще става все по-силен с течение на времето. Липсват ни точки за сравнение в Европа в миналото, но имаме точки за сравнение в Съединените щати, където същият въпрос беше зададен през 1971 г., 1972 г. и 1975 г.: „през последните години се говори много за промяна в статута на жените в днешното общество. Като цяло подкрепяте или се противопоставяте на усилията за укрепване и промяна на статута на жените в обществото?“

Ето отговорите:

	1971	1972	1975
	%	%	%
Гласове „за“	42	48	59
Противопоставяне	41	36	28
Несигурност	17	16	13

Специално проучване на Евробарометър „Жените и мъжете в Европа“ — май 1975 г.

Следователно изглежда, че в повечето държави от Общността „женското движение“ се ползва с още по-голяма подкрепа сред населението на Съединените щати. Друга разлика е, че в Съединените щати мъжете са повече в ползана движението (63% за и 24% против), отколкото жените (55 и 32%).¹

¹ Проучването на Харис. април 1975 г. Вж. текущо становище, том III, 7 юли 1975 г.

Таблица 23

Отношение към „феминизма“ според пола и пола
(Към pays)¹

Жените, които искат все по-малко различия, са прави

	Общо	Мъже			Общо	Жени		
		-25	25/54	55+		-25	25/54	55+
Франция	77 %	75%	80%	74 %	75 %	81 %	80%	59%
Италия	65	75	69	52	73	79	74	64
Ирландия	65	59	67	64	72	77	75	62
Белгия/Белгия	69	78	72	55	66	80	68	55
Дойчланд	63	71	66	56	69	73	72	63
Люксембург	60	65	62	52	62	84	64	48
Нидерландия	65	69	68	57	56	67	56	52
Обединено кралство	59	53	63	53	56	67	60	43
Данмарк	49	54	54	41	48	56	52	37
Общност ²	65	69	69	58	67	74	70	56

1 Държавите се подреждат в низходящ ред според процента на положителните резултати за всяка държава (мъже и жени).

2 Среднопретеглена стойност.

3. Три ситуативни точки от ежедневието

„Сега има редица ситуации, които могат да срещнат в ежедневието. Бихте ли го сметнали за нормално или не?

А. Остатък жена излиза без съпруга си вечер засреща?

Че една жена насърчава съпруга си да смени работата си, защото ѝ се предлага по-добра ситуация в регион, различен от този, в който живее?

В. Че родителите, които могат да плащат за образование само на едно от децата си, решават в полза на момичето, ако тя се справя по-добре в училище от момчето? »

В Общността като цяло седем от всеки десет души (мъже или жени, без съществена разлика) считат за нормално една жена да излиза вечер без съпруга си, а шест от всеки десет родители да решат момичето да продължи образованието си, ако успее по-добре от момчето. От друга страна, само трима от всеки десет души обикновено биха повярвали, че професионалната кариера на жената надвишава тази на съпруга. Що се отнася до избора на местопребиване, налице е sub-jac ente, i таге на съответните роли, което означава, че професията на омъжената жена се счита за второстепенна в домакинството (дори ако „допълнителната“ заплата не е незначителна). Този магьосник общ и за двата пола, но се различава в зависимост от страната, възрастта и нивото на образование.

Начинът, по който една жена може да излиза през нощта без съпруга си, се приема за нормален от осем или девет от всеки десет души в Ирландия (94 %), Обединеното кралство (85 %), Дания (82 %), Франция и Нидерландия (76 %); само Италия (58 %) и Люксембург (57 %) изостават значително. Възрастта и в по-малка степен образователното равнище са най-разпространени в Италия, Белгия и Германия. Фактът, че родителите решават в полза на момичето, а не на момчето, се приема за нормално от шест или седем от всеки десет души в Германия (68 %), Франция (67 %), Италия и Дания (63 %); но само с четирима от всеки десет души в Люксембург (38 %). Има някои разлики в зависимост от възрастта на жените в Белгия и Нидерландия и в зависимост от нивото на образование в Белгия и Обединеното кралство.

И накрая, фактът, че една жена насърчава съпруга си да смени работата си, се счита за нормален само от двама до трима от всеки десет души, с изключение на Франция (35 %) и Италия (48 %).

Значението на тези отговори може да бъде поставено под въпрос във всяка от страните. Ирландия е на първо място, а Италия на последно място по точката „излиза вечер без съпруга си“; Италия е на първо място, а Ирландия е на последно място по позиция „Смяна на работни места, ако жените намерят по-добра позиция“.

Фактът, че италианците вероятно са по-съпричастни към проблемите на миграцията, не може да бъде изтъкнат, защото ирландците също имат този опит.

Трябва ли да подозираме искреността на някои отговори? В цялото разследване няма нищо в подкрепа на случая. И докато в някои страни (Дания, Люксембург) почти 30% от анкетираните не отговарят на въпроса, италианците и ирландците отговарят с нетърпение, но по различен начин.¹

¹ Често е трудно да се тълкуват отговорите, свързани с отношението, в контекста на хипотетична ситуация. Някои могат да отговорят, като наистина си представят ситуацията, докато други могат да си дадат чиста съвест и да изглеждат добре, като изразят нормативен отговор, без да се чувстват ангажирани.

Специално проучване на Евробарометър „Жените и мъжете в Европа“ — май 1975 г.

Нека само отбележимна този етап от анализа, че като цяло ирландският народ изглежда по-отворен за социална промяна, от която развитието на статута на жените е важен аспект, отколкото би могло да се очаква.

Таблица 24

Мъжете и жените са изправени пред три ситуации от ежедневието в зависимост от пола
(Съвместно с Общността)

	Счита се за:		без отговор
	нормално	не е нормално	
... че една жена излиза без съпруг вечер, за да присъства на среща	71%	24%	5,00 %
Мъже	70	25	5
Жени	72	23	5
... че родителите, които могат да плащат за образование само на едно от децата си, решават в полза на момичето, ако тя е по-добра в училище от момчето	61	29	10
Мъже	61	29	10
Жени	61	28	11
... че една жена насърчава съпруга си да смени работата си, защото ѝ се предлага по-добра ситуация в регион, различен от този, в който живеят	31	55	14
Мъже	32	55	13
Жени	30	55	15

Таблица 25

Мъжете и жените са изправени пред три аспекта на ежедневието, които се считат за нормални в зависимост от пола, пола и степента на образование.¹

(Към pays)

	Мъже				Жени				Равнище на образование		
	Общо	-25	25/54	55+	Общо	-25	25/54	55+	Ниска	Правно основан ие	Висока
„жена да излиза вечер без съпруга си“											
Ирландия	93%	93%	94 %	94%	96%	98%	95%	93%	92%	96%	96%
Еднототемно кралство	85	84	89	78	84	81	89	79	90	90	81
Данмарк	80	87	82	72	85	94	89	73	78	87	90
Франция	76	83	78	69	76	70	83	59	67	77	88
Нидерландия	75	75	80	66	76	88	81	62	69	84	86
Дойчланд	59	62	64	51	65	75	73	46	57	66	77
Белгия/Белгия	64	78	69	49	59	83	63	40	47	67	86
Италия	57	79	60	38	60	77	63	37	49	66	81
Люксембург	60	73	62	50	53	72	51	48	53	69	47
Общност ²	70	79	73	59	72	78	77	57	64	76	84
че родителите решават в полза на момичето											
Дойчланд	67%	81 %	68%	63%	68%	69 %	74%	58%	65%.	69%	77 %
Франция	67	67	65	71	66	60	68	68	63	68	71
Италия	64	63	68	58	65	72	63	61	62	68	69
Данмарк	59	55	62	57	67	62	73	58	60	66	68
Ирландия	56	47	57	60	54	55	55	51	54	54	59
Еднототемно кралство	50	56	49	49	53	48	66	44	49	53	66
Нидерландия	50	46	52	48	48	59	49	39	46	52	55
Белгия/Белгия	51	54	53	44	46	57	47	36	39	51	62
Люксембург	36	54	32	34	40	40	44	33	43	44	26
Общност	61	64	62	59	61	62	65	54	58	63	70
	Мъже				Жени				Равнище на образование		
	Общо	-25	25/54	55+	Общо	-25	25/54	55+	Ниска	Правно основан ие	Висока
„жена насърчава съпруга си да смени работата си“											
Италия	48%	56%	51%.	40%	50%	57%	51%	38%	47%	53%.	53%,
Дойчланд	32	44	33	26	38	45	42	27	33	34	48
Франция	35	42	35	29	31	29	34	23	30	33	38
Белгия/Белгия	27	40	24	22	21	30	23	13	20	23	36
Данмарк	24	36	25	16	21	35	23	12	19	26	35
Нидерландия	15	29	21	19	14	20	14	12	15	19	29
Люксембург	21	15	17	25	14	.	16	19	18	14	16
Еднототемно	19	24	17	20	13	24	13	7	14	19	24

1 Държавите се подреджват за всяка позиция в низходящ ред на процентите на „нормалните“ отговори.

2 Среднопретеглена стойност

Специално проучване на Евробарометър „Жените и мъжете в Европа“ — май 1975 г.

кралство											
Ирландия	17	16	14	16	10	14	10	6	10	14	15
Общност	32	41	32	28	30	38	33	21	29	30	41

IV Съответните и реципрочни нагласи на жените и мъжете към професионалната работа

Както беше споменато по-горе, една от основните причини, приписвани на факта, че е по-малко вероятно жените да успеят в живота си, отколкото мъжете, е, непосредствено след семейните задължения и нагласите на мъжете, навиците в професионалния живот. От друга страна, беше установено, че дискриминацията срещу жените се усеща широко както от мъжете, така и от жените в области, свързани с професионалния живот: заплата, повишение, достъп до заетост, сигурност на работното място и др.

В това проучване бяха зададени няколко въпроса, за да се задълбочат едновременно нагласите на жените и мъжете към професионалната работа, както и нагласите, които мъжете приписват на жените, и обратно, в това отношение.

Последователността на въпросите беше следната:

НА ВСИЧКИ

Работите ли на пълно работно време (най-малко 30 часа седмично) или на непълно работно време (8 до 29 часа седмично)? Ако не, безработни ли сте или пенсионери?

- Си ДА: „Като цяло доволни ли сте или не сте доволни от работата си? Можете ли да ми кажете в такъв мащаб колкото *it is* (д) или не сте *it is* (д)?“

- „Вашият(ата) съпруг(а) упражнява ли платена трудова дейност на пълно работно време (...)?“

- ако отговорът е „ДА“: Смятате ли, че вашият съпруг е удовлетворен или не е удовлетворен от работата си ...? ¹

¹ Въпросите, зададени съответно на мъжете и жените, са строго симетрични, с изключение на това, че — в случай на проучване, съсредоточено главно върху статута на жените — не беше сметено за необходимо да се изследват предпочитанията на мъжете за собствената им работа или предпочитанията на жените за работата на техните съпрузи.

НА МЪЖЕ

„Ако имаште избор, какво бихте предпочели: дали съпругата Ви упражнява професионална дейност?“.

„И съпругата ви, какво би предпочеласпоред вас, ако имаше избор: упражняват или не упражняват професионална дейност?“.

НА ЖЕНИТЕ

Акоимате избор, какво бихте предпочели: упражнявате или не упражнявате професионална дейност?“.

„Според Вас какво би предпочел съпругът Ви: Имате ли професионална дейност или не?

1. Заетост и безработица

Преди да навлезем подробно в проучването на отношението към работата, не е безинтересно да представим някаква информация за заетостта на мъжете и жените в цялата Общностпрез май 1975 г.¹

В Общността като цяло седем от всеки десет мъже (70 %) и четири от всеки десет жени(38 %) сазаети на платенаработа: на непълно работно време(66 и 26 %) или на непълно работно време (4 и 12 %). С други думи, от 100 души, които „работят“, в общия смисъл на думата има 63 мъже и 37 жени.

¹ Тази информация, като се вземе предвид броят на анкетираните служители във всяка държава, е ориентировъчна; те по никакъв начин не могат да заменят статистическите данни, публикувани от Европейската комисия, по-специално в нейната „Изложение относно развитието на социалното положение в Общността през 1974 г.“. Брюксел - Люксембург, март 1975 г.

Таблица 26

Заетост и безработица сред населението като цяло по пол,поли образователна степен
(Съвместно с Общността)

	Мъже				Жени				Равнище на образование		
	Общо	-25	25/54	55+	Общо	-25	25/54	55+	Ниска	Правно основа ние	Висока
Дейност на пълно работно време	66	54	90	33	26	38	31	9	42	54	44
Работа на непълно работно време	4	2	4	4	12	9	15	8	9	7	8
Безработни	3	7	2	2	5	8	5	1	3	5	3
Пенсиониран	18	-	1	55	15		2	51	22	11	7
Липса на платена заетост	8	35	2	5	40	43	45	30	23	22	37
Без отговор	1	2	1	1	2	2	2	1	1	1	1
Общо	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Още по-интересни са данните за структурата на работната сила, включително безработните:

1° Женската работна сила (включително безработните) представлява около 39 % от общата работна сила.

Тъй като общата извадка се състои от 48 % мъже и 52 % жени, заетостта при мъжете е 73 % от мъжкото население, а заетостта при жените е 43 % от женското население, равнището на заетост при жените следователно е:

$$\frac{52 \times 43}{100} + \frac{48 \times 73}{100}$$

Този резултат е малко по-висок от получения през пролетта на 1973 г. от Статистическата служба на Общностите за населението на възраст 14 и повече години (34 %). Вж. „Извадково изследване на работната сила“ Евростат 1/1975 г., стр. 654.

2° Равнището на безработица е по-високо сред „активните“ жени (11%), отколкото сред работещите мъже (4%), и по-високосредмладите жени (15%), отколкото сред младите мъже (11%). Следователно от сто млади хора (15—25 години), които не са „без платена работа“, 13 са безработни, включително 8 жени и 5 мъже.

Работата на непълно работно време е предимно женска дейност (три от всеки четири жени работят на непълно работно време) и дейност, практикувана по-често от жени в по-висока възрастова група.

Таблица 27

Дейност и безработица сред работната сила¹ по пол,поли образователна степен
(Съвместно с Общността)

	Мъже				Жени				Равнище на образование		
	Общо	-25	25/54	55+	Общо	-25	25/54	55+	Ниска	Правн о основ ание	Висок а
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Дейност на пълно работно време	91	85	94	84	61	69	61	50	78	82	81
Работа на непълно работно време	5	4	4	11	28	16	29	44	16	10	14
Безработни	4	11	2	5	11	15	10	6	6	8	5
Общо	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
% от общото население	73 %	63 %	96 %	39 %	43 %	55 %	51 %	18 %	54 %	66 %	55 %

1 Работната сила включва лица, които работят срещу възнаграждение или които са безработни.

2. Удовлетвореност от собствената работа

В Общността малко над половината от анкетираните са много доволни от работата си, 46 % са много доволни от работата си, 6 % са многодоволни, а 47 % са умерено доволни.¹ Жените са малко по-малко доволни от работата си, отколкото мъжете (среден резултат 6.75 срещу 7.03).

Възрастта въвежда малка разлика при мъжете, но по-възрастните жени (15-24 години) са малко по-малко засегнати от работата си, отколкото по-възрастните жени.

Хората от двата пола със средно или високо ниво на образование са малко по-склонниот тези с по-ниско образование;

Размерътна агломерацията на пребиваване не изглежда да оказва значително въздействие върху удовлетвореността от работата; налице е обаче лека тенденция към по-голямо удовлетворение от работата в градовете.

Анализът по социално-професионална категория показва, че като цяло висшите ръководители и лицата,упражняващи свободни професии, са много по-удовлетворени от останалите категорииот населениетои че земеделските стопани са още по-малко удовлетворени от работниците.

От друга страна, размерът напредприятието, в което се работи, има малка връзка с удовлетворението, с изключение на малките предприятия (по-малко от 50 служители), т.е. в масата на земеделските, търговските и занаятчийските стопанства удовлетворението е по-ниско, отколкото в средните предприятия и дори в големите.

¹ Респондентите трябваше да докладват своето ниво на удовлетвореност по скала от 0 до 10. За представянето на резултатите отговорите бяха групирани в три категории: Висока удовлетвореност за резултати, вариращи от 10 до 8, средна удовлетвореност от 7 до 3, ниска удовлетвореност от 2 до 0.

Таблица 28

Удовлетвореност от собствената работа по пол, пол, образователно равнище и вид местообитание
(Общността като цяло: лица, извършващи доходносна дейност)¹

		Силен (резултати от 8 до 10)	Средно (резултати от 3 до 7)	Нисък (резултати от 0 до 2)	Средна оценка ²
Заедно		46%	47 %	6 %	6,93
Мъже		49	45	5	7,03
От които:	От 15 до 24 години	46	44	8	6,6
	от 25 до 54 години	50	44	4	7,11
	55 години и повече	46	47	7	6,97
Жени		42	50	7	6,75
От които:	От 15 до 24 години	39	53	8	6,48
	от 25 до 54 години	43	49	7	6,77
	55 години и повече	45	48	5	7,16
Равнище на образование:					
	- нисък	43	51	5	6,83
	- средно	50	42	6	7,08
	- висока	50	43	7	6,95
Жилищно настаняване:					
	- село	48	46	5	7,08
	- малък град	47	45	7	6,86
	- голям град	43	50	6	6,82

1 Процентите на неотговорилите (0,6 % за всички засегнати лица, т.е. на платена работа) не са включени.

2 Среднопретеглена стойност на процентите, съответстващи на всяка оценка: 10. 9, 8....0. Централната точка е 5 точки.

Таблица 29

Удовлетвореност от собствената работа според професията на интервюирания
(заедно с Общността; лица, извършващи доходоносна дейност)

	Силен (резултати от 8 до 10)	Средно (резултати от 3 до 7)	Нисък (резултати от 0 до 2)	Средна оценка
Заедно	46%	47%	6%	6,93
Висши ръководители	65	32	2	7,86
Свободни професии	67	27	4	7,55
Служители, ръководители на средно ниво, държавни служители	49	44	6	7,06
Търговци, занаятчии (покровители)	45	49	6	6,94
Работници	42	50	7	6,66
Земеделски стопани, рибарски босове	42	52	4	5,66

Удовлетвореност от собствената работа в зависимост от големината на предприятието, в което работи
ответникът

(заедно с Общността; лица, извършващи доходоносна дейност)

	Силен (резултати от 8 до 10)	Средно (резултати от 3 до 7)	Нисък (резултати от 0 до 2)	Средна оценка
Заедно	46%	47%	6%	6,93
По-малко от 5 служители	43	49	7	5,14
От 5 до 50 служители	46	48	5	7,01
От 51 до 500 служители	51	44	4	7,11
Повече от 500 служители	52	41	7	6,98

Както видяхме, удовлетвореността от собствената работа е слабо повлияна от променливите, съответстващи на личното положение на респондента (пол, възраст, ниво на образование, жилище), с изключение на професионалната дейност. Разликата между средните резултати за удовлетвореност на висшите ръководители и земеделските производители в Общността като цяло е 2,20.

Напротив, националното членство въвежда много разнообразие. Сякаш чувството на удовлетворение, включително удовлетворението от собствената работа, зависи до голяма степен от социално-културния климат, в който човек живее.

Разглеждайки резултатите по държави, виждаме, че има почти толкова голяма разлика между средните нива на удовлетвореност на датчаните и италианците, колкото има между тези на висшите мениджъри и земеделските стопани. Пространството, преживяно на национално равнище, а също така, както вече беше демонстрирано в други трудове, на регионално равнище, силно определя начина, по който се възприемат обективните ситуации.¹

Средни резултати отзатихването на труда

(по държави; лица, работещи срещу възнаграждение)

1. Данмарк	8,34
2. Ирландия	8,16
3. Белгия/Белгия	7,94
4. Люксембург	7,82
5. Нидерландия	7,62
6. Обединено кралство	7,18
7. Дойчланд	6,93
Средна стойност за Общността	6,93
8. Франция	6,62
9. Италия	6,34

1 Вж. „Удовлетвореност и неудовлетвореност от условията на живот в държавите — членки на Европейската общност“. Комисия на Европейските общности, юни 1974 г., стр. 65-66.

Както може да се види, всички „малки“ държави от Общността са на върха, следвани от Обединеното кралство и Германия, докато Франция и Италия са на дъното.

Полът, както и *tel*, не е значима променлива; с изключение на Германия, където жените са значително по-малко удовлетворени от работата си, отколкото мъжете.

От друга страна, тя дискриминира сравнително малко, а тълкуването на разликите е неточно. Що се отнася до мъжете, може да се види, че в Дания и Обединеното кралство по-възрастните хора са значително по-малко доволни от работата си, докато във Франция удовлетвореността се увеличава с възрастта. Що се отнася до жените, възрастта очевидно присъства в Ирландия и Обединеното кралство; По-възрастните жени са най-доволни от работата си.

Нивото на образование по изкримине е значително по-високо в Обединеното кралство и Белгия: Колкото по-високо е нивото, толкова по-висока е удовлетвореността от работата.

Таблица 31

Процент на лицата на платена работа, които изразяват висока степен на затиждане на работата си в зависимост от пола, пола и образователната степен

(чрез заплащане)¹

	Мъже				Жени				Равнище на образование		
	Общо	-25	25/54	55+	Общо	-25	25/54	55+	Ниска	Правн о основа ние	Висока
Данмарк	71%	79 %	73%	61%	69%	61%	72%	53%	65%	77%	73
Ирландия	69	60	73	68	69	70	61	88	66	72	75
Белгия/ Белгия	68	69	66	74	69	60	73	67	64	57	79
Люксембург	57	pm	pm	pm	62	pm	pm	pm	pm	pm	pm
Нидерландия	58	56	58	61	60	59	61	57	55	61	64
Обединено кралство	54	55	58	41	50	42	52	57	49	58	66
Дойчланд	52	45	52	54	36	32	37	38	41	48	49
Франция	43	36	43	50	39	32	41	37	41	40	46
Италия	36	31	39	28	32	36	30	37	33	40	36
Общност ²	49	46	50	46	42	39	43	45	43	50	50

1 Държавите се подредят в низходящ ред според средния им резултат за удовлетвореност.

2 Среднопретеглена стойност.

3. Удовлетворение, приписано на съпруга/съпругата по отношение на работата, която той/тя извършва

Засегнатите от този въпрос лица са предимно мъже. Всъщността е насочена към лица, които имат съпруг, занимаващ се с професионална дейност, и по-горе се вижда, че само четири от десет жени имат такава професия в сравнение със седем от десет мъже.

В цялата Общност това население се състои от 68 % жени и 32 % мъже.

Първата констатация, когато се сравнява удовлетвореността от собствената работа и удовлетвореността, която човек счита за удовлетвореност на съпруга си от гледна точка на собствената си позиция, е, че двата израза са много близки един до друг.

За това могат да се дадат две обяснения, едното от които подсилва другото. Първият е, че съпрузите възприемат чувството на удовлетворение, изразено от единия от тях, или проектират собственото си чувство върху другия. Второто е, че както предположихме, чувството на удовлетворение се определя поне толкова от психосоциалните характеристики на средата, в която човек живее, колкото и от обективните условия на извършената работа.

Би било неразумно обаче да се отдава твърде голямо значение на тези резултати. Това са средни оценки за всяка категория, които ни дават обща информация за нагласите на мъжете и жените, но не ни позволяват да сравняваме на нивото навсяка двойка съответните и реципрочни нагласи.¹

¹ Извадковият метод, използван при извадковите изследвания, забранява интервюирането на членове на едно и също семейство. Технически би било възможно, разбира се, да се интервюират мъже и жени, но тогава проучването ще изисква много по-голяма извадка във всяка държава, за да не се изкривяват общите резултати, като същевременно се позволяват сравнения на нивото на всяка двойка.

Таблица 32

Удовлетворението, приписвано на съпруга/съпругата по отношение на работата, която той/тя извършва, в сравнение с удовлетворението, изразено от съпруга/съпругата

(Средни стойности. Общността като цяло: лица, извършващи доходоносна дейност)

		Напомняне: Отзиви от жени на същата възраст	Докладване	
Удовлетворение, приписвано от мъжете на жените		6,87	6,75	1,02
От които:	От 15 до 24 години	6,88	6,48	1,06
	от 25 до 54 години	6,89	6,77	1,02
	55 години и повече	6,71	7,16	0,94
		Напомняне: Отзиви от мъже на същата възраст		
Удовлетворение, приписвано от мъжете на жените		6,98	7,03	0,99
От които:	От 15 до 24 години	6,82	6,6	1,03
	от 25 до 54 години	6,98	7,11	0,98
	55 години и повече	7,27	6,97	1,04
Заедно		6,95	6,93	1

4. Професионална дейност на жените

Трябва ли жените да бъдат наемани на работа? Това е един от въпросите, по които се сблъскват „феминистки“ и „антифеминистки“. За някои жени могат да получат независимост само чрез упражняване на професионална дейност; За други традиционното място на жената е у дома. Отговорите на въпросите, зададени в това проучване, ни позволяват да съберем и сравним важна информация за това какво мислят мъжете за професионалната работа на жените, какво мислят жените за професионалната работа на жените, какво мъжете мислят, че жените им предпочитат и как жените мислят, че мъжете им предпочитат. С други думи, ние се опитахме да направим връзката между представата за себе си и представата за другите по-лесна едновременно, когато става въпрос за работата на жените.

Нека започнем тази паралелна огледална игра, като сравним какво мислят мъжете и жените за работата на жените;

Като цяло 60 % от анкетираните жени биха предпочели, ако имат избор, да упражняват професионална дейност, докато само 35 % от мъжете биха предпочели съпругата им да упражнява такава дейност. Следователно професионалната работа на жените е високоценена от жените и обезценена от мъжете.

Разликата между предпочитанията на двата пола е силно повлияна от възрастта и в по-малка степен от нивото на образование. Сред младите жени и дори сред жените на възраст между 25 и 55 години седем от всеки десет избират професионална работа; Сред младите мъже (15-24 години) по-голямата част от тези, които подкрепят професионалната работа на жените, го правят.

Таблица 33

Предпочитания на мъжете и жените за работа на жените
(Съвместно с Общността)

	Предпочитания на мъжете			Предпочитания на жените		
	Че съпругата им има професионал на дейност	Че съпругата им няма професионал на дейност	Няма отговор	Професионал на дейност	Липса на професионал на дейност	Няма отговор
Заедно	35%	46%	19%	60%	27%	13%
Възраст						
15—24 години	44	26	30	73	14	13
25—54 години	38	46	16	67	26	7
55+	24	59	17	41	36	23
Равнище на образование						
- нисък	32	51	17	57	29	14
- средно	34	49	17	62	27	11
- висока	43	32	25	73	15	12
Професия ръководител на домакинство						
независими	36	48	16	63	27	10
служител	38	45	17	67	24	9
- неактивен	27	50	23	45	33	22
Обитател:						
- село	35	47	18	59	26	15
- малък град	35	48	17	63	26	11
- голям град	34	45	21	61	28	11

Във всички страни жените са по-склонни от мъжете да подкрепят професионалната работа на жените, но разликата между отговорите на двата пола е силнав Италия и Германия.

Влиянието на възрастта е почти навсякъде — с изключение на Дания — в една и съща посока и по-силно при жените, отколкото при мъжете. Сравнявайки нагласите на двата пола по възрастови групи във всяка страна, може да се види, че разликите между мъжете и жените са най-големи за ирландците на възраст 15—24 години, италианците на възраст 15—24 години и германците на възраст 25—54 години.

Таблица 34

Предпочитания на мъжете и жените за работа на жените
(чрез заплащане)¹

		Мъже, които предпочитат жените им да работят	Жените, които предпочитат да работят	Разлика между отговорите на жените и мъжете
Италия		42 %	76 %	34 %
	15—24 години	46	84	38
	25—54 години	48	81	33
	55 години и повече	32	57	25
Дойчланд		26	56	30
	15—24 години	42	56	30
	25—54 години	27	65	38
	55 години и повече	18	35	17
Ирландия		36	63	27
	15—24 години	38	80	42
	25—54 години	42	63	21
	55 години и повече	26	48	22
Франция		43	66	23
	15—24 години	55	72	17
	25—54 години	45	67	22
	55 години и повече	32	58	26
Обединено кралство		32	54	22
	15—24 години	35	69	34
	25—54 години	40	62	22
	55 години и повече	17	34	17
Белгия/Белгия		34	52	18
	15—24 години	52	75	23
	25—54 години	34	54	20
	55 години и повече	20	37	17
Нидерландия		25	41	24
	15—24 години	35	63	28
	25—54 години	31	46	15
	55 години и повече	14	22	8
		28	40	12
Данмарк	15—24 години	19	50	11
	25—54 години	37	57	20
	55 години и повече	20	17	-3
Люксембург		28	32	4
	15—24 години	35	40	5
	25—54 години	31	36	5
	55 години и повече	18	22	4

1 Държавите се подреждат в низходящ ред на разликата между процентите на отговорите на двата пола.

Нека сега се обърнем към предпочитанията, които мъжете приписват на своите съпруги, а жените на своите съпрузи по отношение на упражняването на платена професия от жените.

Този анализ има смисъл само ако се вземе предвид професионалното положение на интервюирания мъж или жена — той „активен“ ли е? Той „активен“ ли е? и на съпруга/съпругата¹.

По този начин могат да бъдат разграничени дванадесет сегмента от населението:

1. Активни мъже с активни съпруги	1030
2. Активни мъже с неактивни съпруги	1440
3. Активни мъже без съпруги	690
4. Неактивни мъже с активни съпруги	80
5. Неактивни мъже с неактивни съпруги	740
6. Неактивни мъже без съпруги	490
7. Активни жени с активни съпрузи	1000
8. Активни жени с неактивни съпрузи	100
9. Работещи жени без съпрузи	750
10. Неактивни жени с активни съпрузи	1420
11. Неактивни жени с неактивни съпрузи	480
12. Неактивни жени без съпрузи	1070

Първата констатация е, че ясно изразено мнозинство от жените — омъжени или неомъжени — искат да работят:

80% от жените в домакинство, в което работят и двамата съпрузи;

75 % от работещите жени живеят сами;

56% от жените, чийто съпруг е активен, но които не работят сами;

50% от жените живеят сами и не работят.²

От друга страна, жените винаги са по-склонни да работят, отколкото мъжете си представят.

в домакинствата, в които работят и двамата съпрузи, докато 80 % от жените предпочитат да работят, само 63 % от мъжете смятат, че съпругата им всъщност предпочита да работи;

- в домакинствата, в които работят само мъже, 56 % от жените биха предпочели да работят, а само 45 % от мъжете отдават това предпочитание на тях.

Трето, мъжете във всеки случай мислят по-често, че жените предпочитат (или биха предпочели) да работят, отколкото желаят за себе си, но подценяват значението на това намаление:

1 Терминът „активен“ или „активен“ следва да се разбира като извършващ доходносна дейност (с изключение на безработните). Понятието „работа“ тук има същото значение като „активна“ или „активна“.

2 В категорията на неактивните жени, чийто съпруг е неактивен, делът пада до 37%: По-голямата част от тях са домове, съставени от възрастни хора.

- в домакинствата, където работят и двамата съпрузи, 63% от мъжете смятат, че съпругата им предпочита да работи, но само 51% наистина предпочитат тя да работи; те подценяват несъответствието, тъй като 80 % от жените искат да работят, а 62 % смятат, че съпругът им иска да работи за тях.

- в домакинствата, в които работят само мъже, 45% от мъжете смятат, че съпругата им би искала да работи, 27% биха предпочели тя да работи, докато 56% от жените биха искали да работят и само 28% вярват, че съпрузите им са съгласни.

И накрая, в случаите, когато работят както мъже, така и жени, жените подценяват желанието на мъжете да ги видят да си стоят у дома:

27% от жените смятат, че съпрузите им биха искали жените им да не работят, докато в действителност 40% от съпрузите биха предпочели жените им да останат у дома.

Този дълъг анализ е обобщен в следващата таблица. Може да се заключи, че позициите и предположенията на феминистките движения се потвърждават по този въпрос: по-голямата част от работещите жени искат да работят дори малко повече от половината от жените, чиито съпрузи работят и които не работят сами; мъжете подценяват този стремеж на жените, отразявайки традиционния образ на домакинята, която е по-силно интернализирана в тях, отколкото самите жени си представят.

Таблица 35

Съответните и реципрочни предпочитания на жените и мъжете по отношение на професионалната работа на жените

(Съвместно с Общността)¹

		Жената предпочита		Мъжете предпочитат	
		работещи	Да не се работи	че жената работи	Жената не работи
Домакинства, в които работят мъже и жени:					
	жени (1000)	80%	15%	62%	27%
	Мъже (1030)	63	27	51	40
Домакинства, в които мъжът работи, а жената не работи:					
	Жени (1420)	56%	38%	28%	61%
	Мъже (1440)	45	44	27	64
Домове, в които не работят нито мъже, нито жени:					
	Жени (480)	37%	AT%	17%	63%
	Мъже (740)	30	51	22	62
Лица, живеещи сами:					
	Активни жени (750)	75%	11%		
	Неактивни жени (1070)	50	26		
	Активни мъже (690)			36%	23%
	Неактивни мъже (490)			38	23

¹ От таблицата не е пропуснато становище с цел опростяване.

Както може да се очаква, тези съответни и реципрочни нагласи към професионалната работа на жените са силно повлияни от възрастта. За да илюстрирам тази констатация, ще се огранича до два примера:

- В домакинствата, в които работят мъже и жени, положителното отношение на жените към работата на жените варира от 87 % за жените на възраст 15—24 години до 70 % за жените над 55 години; в същите тези домакинства 76 % от мъжете на възраст между 15 и 24 години считат, че съпругите им искат да работят, в сравнение с 58 % от мъжете на възраст над 55 години; Освен това 58 % от мъжете на възраст между 15 и 24 години биха искали жените им да работят, в сравнение с 40 % от мъжете на възраст 55 и повече години.

- В домакинствата, в които работят само мъже, 59 % от жените на възраст 15—24 години и 50 % от жените на възраст 55 и повече години биха искали да работят; в същите тези домакинства 55 % от мъжете на възраст 15—24 години и 33 % от мъжете на възраст 55 и повече години смятат, че съпругата им би искала да работи; 33 % от мъжете на възраст 15—24 години и 22 % от мъжете на възраст 55 и повече години биха искали тя да работи сама.

Таблицата по-долу обобщава всяка възрастова група разликата между това, което жените и мъжете действително мислят, и разликата между това, което всеки мисли, че другият мисли.

- В домакинствата, където и двамата съпрузи работят бавно, разликата между това, което жените и мъжете всъщност мислят за женската работа (колони А и Г), е приблизително постоянна, независимо от възрастовата група: 29, 26 и 30; по други начини относителната враждебност на мъжете към работата на жените изглежда е дълбоко вкоренено културно явление. В същите тези домакинства разликата между това, което мъжът смята за предпочитание на съпругата си, и това, което жената смята за предпочитание на съпруга си (колони Б и В), е малко по-голяма сред възрастните хора: 5, 3 и 12; Следователно, с изключение на последните, между съпрузите съществува относителна хармония от образи, ако не и дълбоки нагласи.

- В домакинствата, в които мъжете работят сами, разликата в отношението към работата на жените (колони А и Г) е приблизително постоянна в различните възрастови групи: 26, 29 и 28; Това потвърждава предишната констатация, че нагласите са добре вкоренени, независимо от възрастта, независимо дали жената работи или не. В същите домакинства разликата между изображенията (колони Б и В) е по-изразена, отколкото в домакинствата, в които работят и двамата съпрузи, с изключение на възрастните хора: 23, 21 и 8; с други думи, в по-възрастните хора има образи, които са хармонични (неблагоприятни за работата на жените), докато в по-младите домакинства жените (по-голямата част от които биха искали да работят) си представят, че мъжете до голяма степен са неблагоприятни за работата на жените, поради което са прави.

Таблица 36

Съответните и реципрочни предпочитания на жените и мъжете по отношение на професионалната работанажените според работатанаинтервюирания

(Съвместно с Общността)

	Жената предпочита да работи (А)	Мъжът мисли, че жената предпочита да работи (Б)	Жената мисли, че мъжът я предпочита да работи (С)	Мъжът предпочита жената да работи (D)
Домове, в които работят мъже и жени	80 %	63 %	62 %	51 %
15—24 години	87	76	71	58
25—54 години	79	64	61	53
55 години и повече	70	58	46	40
Домакинства, в които мъжът работи, а жената не работи:	56 %	45 %	28 %	27 %
15—24 години	59	55	32	33
25—54 години	58	49	28	29
55 години и повече	50	33	25	22

Извършен е допълнителен анализ в зависимост от професията, упражнявана от интервюирания, в домакинства, в които и двамата съпрузи упражняват професионална дейност.

Този анализ първо показва, че във всички професии по-голямата частот работещите жени всъщност предпочитат да работят (колона А). От друга страна, има значителни разлики между мъжете: Един на всеки двама работници и по-голямата част от земеделските стопани биха искали съпругите им да не работят (колона Г).

Във всички категории, с изключение на свободните професии, мъжете подценяват предпочитанията на жените към професионална работа (колони Б и А).

Във всички категории, с изключение на земеделските стопани, мъжете са по-склонни да работят, отколкото жените (колони Б и В).

Тези резултати ясно показват влиянието на различните видове култура върху ценностните системи на мъжете и жените; две среди имат много различни нагласи и нагласи сред мъжете и жените: свободните професии и земеделските производители

В най-отдалечените социално-културни кръгове разликата между отношението на двата пола към работата на жените (колони А и Г) е минимална; Ще има дори малко повече мъже в свободните професии, които искат жените им да работят за мен, отколкото жени, които всъщност искат да работят. Напротив, почти всички жени фермери искат да работят, докато само един от всеки четири фермери иска съпругата му да работи.

Що се отнася до образите (колони Б и В), пропорционално има малко повече мъже в свободните професии, отколкото в другите професии, с изключение на земеделските стопани, които смятат, че жените им предпочитат да работят, ако има само жени с въображение. Напротив, сред фермерите има значителна и противоположна разлика между процента на мъжете, които мислят, че съпругата им иска

да работи, и процента на жените, които приписват тази мисъл на майка си. Последната аномалия вероятно изразява разлика в ценностните системи по отношение на работата на жените в селските райони, а може би и във възприемането на поставения въпрос: жените земеделски стопани (95 %) предпочитат да работят, но дали това наистина е в селското стопанство? - и счита, че съпругът ѝ предпочита да работи (76%); що се отнася до земеделския стопанин, неговата ценностна система го кара много често да предпочита съпругата му да не работи (три от четирите случая, включително липсата на отговор) и да мисли, че тя би предпочела да не работи, без да е известно дали той съзнателно или не иска да работи в стопанството или да работи извън него.

Таблица 37

Съответните и реципрочни нагласи на жените и мъжете към професионалната работа на жените в професионалния интервюиран

(Общността като цяло: домове, в които работят двамата съпрузи)

	Жената предпочита да работи (А)	Мъжът мисли, че жената предпочита да работи (Б)	Жената мисли, че мъжът я предпочита да работи (С)	Мъжът предпочита жената да работи (D)
Заедно	80 %	63 %	62 %	51 %
Професия на интервюиран (мъж или жена)				
Земеделски стопанин	95	40	76	24
Свободни професии	89	95	79	100
Търговец, занаятчия	80	62	59	57
Работник	79	60	59	45
Служител	81	58	64	58
Висше ръководство	91	85	77	63

Отношението в селскостопанските среди към работата на жените — и в по-общ план към обществените трансформации — ще се нуждае от допълнителни изследвания.

За да вземем един последен пример, в домакинствата, в които само мъжете са наети на платена работа, може да се види, че в почти всички професии мъжете са значително по-благоприятни за работата на жените, когато жените им работят, отколкото когато те не са: Тъй като може да се говори за избор, това е избор на домакинството. Единственото изключение е в случая на земеделските стопани, независимо дали съпругата им работи или не, само една четвърт от земеделските стопани заявяват, че подкрепят нейната работа.

Таблица 38

Отношение на мъжете към професионалната дейност на жените според професията на разпитвания мъж

(Съвместно с Общността)

	Домове, в които работят мъже и жени		Домове, в които работи само човек	
	За	Гласове „против“	За	Гласове „против“
Заедно	51 %	40 %	27 %	64 %
Земеделски стопанин	24	65	27	61
Свободни професии	100	.	26	70
Търговец, занаятчия	57	34	24	69
Работник	45	46	26	65
Служител	58	34	35	58
Висше ръководство	63	21	23	63

V. Социални форми, считани за важни за подобряване на положението на жените

Общественият дебат относно статута на жените се разрасна във всички държави, в които се развива, за реформи и проекти за реформи, някои от които са законодателни по своя характер, докато други са по-пряко свързани с нагласите и поведението, морала.

За да се проверят редица от тези реформи, беше зададен въпросът на всички респонденти:

Кои от следните мерки според Вас са най-важни?

А. Улесняване и намаляване на разходите за достъп до детски ясли, дневни центрове и дневни центрове, така че майките, които искат да работят, да могат да го правят.

Да се направи работното време по-гъвкаво за майките, които искат да работят.

В. Улесняване на достъпа до работа за майки, които са спрели да работят, когато са имали малки деца.

Г. Да се даде на жените, които искат да останат у дома, фиксирано възнаграждение, съответстващо на домакинските им задължения, така че да са по-малко зависими от съпрузите си.

По-лесен достъп до работа за разведени или разделени жени.

Е. Опитайте се да гарантирате, че домакинската работа е по-добре разпределена между мъжете и жените. »

Най-често срещаният отговор, даден на първо място както от жените, така и от мъжете, е достъпът до детски ясли, дневни центрове и детски градини (26 %); Следват организацията на седмичното работно време (23 %) и предоставянето на възнаграждение, съответстващо на домакинските задачи (18 %).

Като се съберат отговорите, дадени на първо или второ място, може да се види, че организацията на седмичното работно време и достъпът до детски ясли са почти равнопоставени, в реда на предпочитанията, с 42 % и 40 %; мъжете говорят малко по-често от жените, когато става въпрос за организацията на работното време. След това идват и без значителни разлики между отговорите на мъжете и жените: възнаграждение за семейни задачи (33 %), достъп до работа за майки, които е трябвало да спрат да работят (26 %), споделяне на домакински задачи (22 %) и достъп до работа за разведени или разделени жени (19%).

Липсата на различия между отговорите на мъжете и жените показва, че нагласите са широко разпространени в цялото общество, вероятно защото отразяват информационните послания, предавани от основните медии: пресата, радиото и телевизията.

Този широк консенсус се потвърждава от разглеждането на отговорите в зависимост от възрастта или нивото на образование. Най-много може да се отбележи, че младите жени, които очевидно са по-загрижени, поставят на първо или второ място сред своите искания достъпа до детски ясли, дневни центрове и детски градини и че най-образованите хора малко по-рядко подкрепят идеята за заплащане на домакинската работа на майката. От друга страна, желанието за по-добър достъп до детски ясли, дневни центрове и детски дневни центрове е, както може да се очаква, малко по-силно в градовете, отколкото в селата.

Таблица 38

Най-важните социални форми за подобряване на статута на жените

(Отговори, дадени на първо или второ място от всички респонденти в Общността)

	Мъже и жени	Мъже	Жени
1. Организиране на работното време	42 %	45 %	40 %
2. По-лесен и по-евтин достъп до детски ясли, дневни центрове и др.	40	40	40
3. Плащане за домакинска работа	33	32	33
4. Улесняване на достъпа до работа за майките, които са спрели да работят	26	27	26
5. Опитваме се да направим домакинските задължения по-споделени	22	20	23
6. Улесняване на достъпа до работа на разведени или разделени жени	19	19	20
Без отговор	18	17	18

Разликите между държавите са малки. Почти навсякъде организацията на седмичното работно време за майките, които искат да работят, е на първо или второ място в списъка на желаните реформи; единственото изключение е Италия, където тази мярка се нарежда на трето място. Липсата на достъп до детски ясли, ясли и детски градини е подчертана навсякъде, с изключение на Ирландия, но особено в Италия (57 % от респондентите и дори 66 % в големите градове). Плащането на жените, които искат да останат у дома, е на първо или второ място в Белгия (47 %), Франция (42 %), Ирландия (37 %) и Италия (50 %), т.е. главно в държави, в които общото отношение към статута на жените все още е доста традиционно.

В обобщение, в Общността съществуват три ясни искания или очаквания за подобряване на положението на жените: две са тясно свързани: по-гъвкаво работно време и по-добър достъп до детски ясли, дневни центрове и дневни центрове за деца, които вероятно са подкрепени от свободата на жената от професионална работа; на трето място, отпускането на семейна заплата на жените, които желаят да останат у дома, изглежда еднакво свързано с всяка от останалите, но по-маловажно от това, което са една за друга, и вероятно съответства на друга, по-традиционна, женска заплата.¹

¹ За всички респонденти има вероятност един на всеки трима респонденти, който отдава предпочитание на гъвкавото работно време, също да им даде по-добър достъп до детските ясли и обратно. Малко по-малко от един на всеки трима респонденти, който избира семейно заплащане, ще даде предпочитание и на всяка от другите две реформи.

Таблица 40

Най-важните социални форми за подобряване на статута на жените
(по държава)¹

Белгия/Белгия	Данмарк	Дойчланд
1. Възнаграждение на домакинствата (47 %)	1. Работно време (46%)	1. Работно време (34%)
2. Работно време (42%)	2. Достъп до детски ясли (32%)	2. Достъп до косата (31%)
3. Достъп до детски ясли (40%)	3. Реинтегриране проф. (30%)	3. Възнаграждение на домакинствата (22 %)
4. Реинтегриране проф. (29%)	4. Възнаграждение на домакинствата (25 %)	4. Реинтегриране проф. (22%)
5. Споделяне на чехите (21%)	5. Достъп за разведени жени (23%)	5. Споделяне на задачи (21%)
6. Достъп за разведени жени (16%)	6. Споделяне на чехите (21%)	6. Достъп за разведени жени (18%)
Франция	Ирландия	Италия
1. Работно време (48%)	1. Работно време (37%)	1. Достъп до детски ясли (57 %)
2. Възнаграждение на домакинствата (42 %)	2. Възнаграждение на домакинствата (37 %)	2. Възнаграждение на домакинствата (50%)
3. Достъп до косата (40%)	3. Реинтегриране проф. (34%)	3. Работно време (39%)
4. Реинтегриране проф. (31%)	4. Достъп за разведени жени (32%)	4. Реинтегриране проф. (23%)
5. Достъп за разведени жени (21%)	5. Споделяне на задачи (31%)	5. Споделяне на чехите (16%)
6. Споделяне на чехите (16%)	6. Достъп до детски ясли (28 %)	6. Достъп за разведени жени (15%)
Люксембург	Нидерландия	Обединено кралство
1. Достъп до косата (41%)	1. Работно време ?? (47%)	1. Работно време (50%)
2. Работно време (40%)	2. Достъп до детски ясли (34 %)	2. Достъп до детски ясли (36%)
3. Достъп за разведени жени (26%)	3. Дял на tâches (27%)	3. Дял на tâches (31%)
4. Дял на tâches (25%)	4. Реинтегриране проф. (26%)	4. Реинтегриране проф. (29%)
5. Реинтегриране проф. (24%)	5. Възнаграждение на домакинствата (19%)	5. Достъп за разведени жени (24%)
6. Възнаграждение на домакинствата (22 %)	6. достъп за разведени жени (15%)	6. Възнаграждение на домакинствата (21 %)

1 Държавите са изброени по азбучен ред. Изтъкнати са елементите, цитирани най-често в цялата Общност. Процентите съответстват на честотата на избора на значение, изразен във всяка държава в отговорите на първо или второ място.

VI Отношение към политиката и формите на социално участие

Широко разпространено и дълбоко вкоренено е мнението, че „политиката е по-скоро дело на мъжете“. Някои мъже и жени, които вероятно са по-малко на брой в наше време, отколкото са били преди 30 или 50 години, го правят норма; други просто отбелязват дадена фактическа ситуация и се опитват да я обяснят, за да може тя да бъде променена. Каквото и напредък да са постигнали жените по отношение на равните възможности за участие в социално-политическия живот, това, което Морис Дювергер пише в доклада си до ЮНЕСКО от 1955 г., остава до голяма степен валидно:

- броят на въздържалите се жени в изборите е средно по-високот броя на въздържалите се мъже, дори като се вземат предвид важни корективни мерки като възраст, образователно равнище, социално-професионална категория и др.;

- участието на жените в „правителствения кръг“, т.е. в упражняването на политическа власт и в процеса на вземане на политически решения, е по-малко от това на мъжете.¹

В неотдавнашен документ, двадесет години след международното разследване на DUVERGER, Организацията на обединените нации отново подчерта голямата разлика между „официалното признаване на политическите права, което на практика е универсално, и значението на пряката роля на жените в управлението“. По-нататък в документа се посочва: „с няколко изключения, действителното политическо участие на жените, което вече е ниско на местно равнище, намалява още повече с приближаването на центъра на вземането на политически решения.“²

Ако вземем за пример само страните от Европейската общност, процентът на жените, избрани в националните парламенти, варира от 3 % (в Белгия и Италия) до 9 % (в Нидерландия) и достига 17 % само в една страна: Дания.³

Според DUVERGER, чиято работа все още е релевантна, „това ниско равнище на влияние на жените (...) първо изглежда е резултат от мъжката опозиция. На изборния фронт тази опозиция вече беше доста силна (...). Въпреки това мъжката опозиция постепенно отстъпва в това отношение, тъй като резултатите от изборното право на жените разкриха малкото промени, до които то води в сравнение с предишното положение. На правителствено равнище тази опозиция остава много силна, тъй като придобива основен конкурентен характер (...). Премахването на жените по принцип на основания, свързани с конкуренцията, е скрито (...) зад един много ефективен механизъм за обосновка: целта е да се покаже, че политиката по своята същност е основно мъжка област, в която жените трябва да бъдат допускани само по изключение и в строго ограничени области (...). Тук вече не става въпрос за установяване на неравенство между мъжете и жените, за превъзходство на първите над вторите, а за поддържане между тях на един вид разделение на труда, основано на различни способности“.

И авторът разумно добавя, че „независимо от фините оправдания, мъжкото противопоставяне на участието на жените в политиката не би могло да бъде толкова успешно, ако беше срещнало много силна съпротива от страна на жените. Последното обаче остава като цяло ниско (...). Трябва да се отбележи, че слабото влияние на жените в ръководството на държавите до голяма степен се основава на женската инерция. Фактът, че жените се интересуват по-малко от политиката, отколкото мъжете, е неоспорим първи факт. Жените не само показват слаб вкус за влизане в „правителствения кръг“, но и

1 политическото участие на жените. ЮНЕСКО, 1955 г.

2 Документ E/CONF.66/3 от Световната конференция за Международната година на жените. Точка 9 от предварителния дневен ред. Организация на обединените нации, 1975 г., стр. 12.

3 Вж. цитирания по-горе документ (стр. 13), а за Дания — бележка IWY/15, „Статут и статут на жените в съвременния свят: някои основни факти“, Център на ООН за икономическа и социална информация, декември 1974 г. (стр. 9).

Специално проучване на Евробарометър „Жените и мъжете в Европа“ — май 1975 г.

до голяма степен приемат системата на оправдание, измислена от мъжете, за да рационализират това въздържане.¹

В това изследване бяха зададени три въпроса за деветте страни от Общността, за да се идентифицират и измерят нагласите на мъжете и жените към съответните роли в политическия живот.

Освен това допълнителни въпроси относно политическото участие, които бяха зададени на всички респонденти, ще ни позволят да изясним данните за този обществен проблем.

1 Maurice DUVERGER, цит. съч., стр. 127-131.

1. Каквотрябва да бъде преди всичко бизнесът на мъжете?

„Понякога се казва, че „политиката трябва да се отнася повече до мъжете,отколкото до жените“. Напълно ли сте съгласен(на), по-скоро съгласен(на), по-скоро несъгласен(на) или изобщо несъгласен(на)?“

В цялата Общност 35 % отанкетираните сасъгласни, че политиката следва да бъде доминирана в по-голяма степен от мъже,докато 61 % не са съгласни. Няма съществена разлика междумъжките и женските отговори.

Таблица 41

Трябва ли политикатада бъде по-скоро работа на мъжете?

(Съвместно с Общността)

	Мъже и жени	Мъже	Жени
Напълно съм съгласен/на	15%	15%	15%
Почти съм съгласен	20	21	19
По-скоро не съм съгласен(на)	22	23	20
Изобщо не съм съгласен(на)	39	37	41
Без отговор	4	4	5
Общо	100	100	100

Влиянието навъзрастта, особено сред жените, и образователното равнище за всички респонденти е много силно.

Сред младите мъже (на възраст между 15 и 24 години) 42 % изобщо не са съгласни с предразсъдъците срещу жените; сред жените на същата възраст делът е 52 %. За разлика от тях, сред хората на възраст 55 иповече години само 33 % от мъжете и 30 % от жените категорично не одобряват предубежденията. Отрицателното отношение на жените към политическото участие на техния пол, за което говори Морис ДЮБЕРГЕР, следователно е частично проверено: по-възрастните жени, когато имат силно мнение, са по-неблагоприятни заравното участие на жените, отколкото мъжете на същата възраст; Но дори и сред тях малко „прогресивно“ мнозинство (48 % по-скоро не са съгласни или изобщо не са съгласни) надделява над „традиционалистите“ (45 %).

Завършената образователна степен също играе важна роля, тъй като отговорът „напълно несъгласен“ се увеличава от 32 на 43 и 56 % в зависимост от образователната степен. Тъй като младите жени като цяло са по-образовани от по-възрастните жени, няма съмнение, че двете променливи — възрасти образователна степен — имат допълващ ефект.

Другите проверени променливи (социално-професионална категория, размер на мястото на пребиваване) нямат значителен ефект.

Таблица 42

Трябва ли политиката да бъде повече за мъжете според пола, пола и образователните постижения?

(Съвместно с Общността)

	Мъже			Жени			Равнище на образование		
	-25	25/54	55+	-25	25/54	55+	Ниска	Правно основан ие	Висока
Напълно съм съгласен/на	11 %	14 %	20 %	8 %	13 %	23 %	20 %	11 %	5 %
Почти съм съгласен	19	21	22	14	19	22	21	20	14
По-скоро не съм съгласен(на)	24	23	21	21	22	18	21	22	23
Изобщо не съм съгласен(на)	42	38	33	52	42	30	32	43	56
Без отговор	4	4	4	5	4	7	6	4	2
Общо	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Както може да се очаква, разликите между държавите са значителни. Освен това нагласите, измерени тук, изглеждат независими от тези, които разгледахме досега по отношение на статута на жените. От една страна, откриваме държави като Дания, Обединеното кралство, Ирландия и Франция, където несъгласието с поставения въпрос и следователно отношението, благоприятно за политическото участие на жените, преобладава много широко. Следва Италия, която е доста близо до средната стойност за Общността. От друга страна, откриваме Нидерландия и Германия, където отношението към участието на жените все още е преобладаващо, и Белгия и Люксембург, където отношението към участието на жените е преобладаващо.

За по-голяма яснота и за да се вземе предвид интензивността на изразените нагласи, първо ще представим индекс, изчислен чрез определяне на коефициент -2 или 2 за отговорите „напълно съгласен“ или „напълно несъгласен“, и коефициент -1 или 1 за междинните отговори, като получената обща сума е свързана с процента на респондентите в една или друга посока. По конструкция максималният брой точки е +2, а минималният брой точки е -2.

Разпределението на държавите в низходящ ред на оценките, т.е. тези, в които отношението към политическото участие на жените е по-близо до максимума, е както следва:

1. Данмарк	1,03
2. Обединено кралство	0,85
3. Ирландия	0,75
4. Франция	0,69
5. Италия	0,56
Средна стойност за Общността	0,52
6. Нидерландия	0,44
7. Дойчланд	0,11
8. Белгия/Белгия	-0,13
8. Люксембург	-0,16

Вземайки деветте страни от Общността една по една и в същия ред, може да се види, че в почти всички страни възрастта влияе по-силно върху отношението на жените, отколкото на мъжете; По-младите хора почти винаги подкрепят политическото участие на жените в сравнение с по-възрастните хора.

За мъжете разликата между най-възрастните и най-младите е по-изразена в Люксембург и Нидерландия, отколкото в други държави. И в двете страни, както и в Дания, влиянието на възрастта е дори малко по-силно за мъжете, отколкото за жените. И накрая, в две държави, Обединеното кралство и Ирландия, е любопитно, че младите мъже подкрепят в по-малка степен участието на жените, отколкото по-възрастните мъже.

Що се отнася до жените, влиянието на възрастта винаги е в една и съща посока: Колкото по-млади са те, толкова повече подкрепят политическото участие на жените. Разликата между най-младите и най-старите е особено забележима в Белгия, Франция и Италия.

Влиянието на образователното равнище е по-малко от това на възрастта в почти всички държави с изключение на Обединеното кралство и Германия. В три държави тя е по-силна, отколкото в останалите: в Белгия, Италия и Франция; Това са трите страни с най-голямо влияние на възрастта върху нагласите на жените; следователно може да се заключи, че двете променливи са действително свързани и в една и съща посока: младите хора и в по-малка степен образователното равнище определят определен вид отношение сред жените, което благоприятства промяна в обществото, т.е. засилено участие на жените в политическия живот.

Накратко, в държавите, в които политическото участие на жените е по-широко прието, нито възрастта, нито образователното равнище оказват силно влияние върху премерените нагласи: такъв е случаят в Дания, Обединеното кралство и Ирландия.

Напротив, в държави, в които все още преобладава мъжкият образ на политическия живот, възрастта и/или образователното равнище, особено сред жените, играят многоважна роля за формирането на по-благоприятни за жените нагласи.

Специално проучване на Евробарометър „Жените и мъжете в Европа“ — май 1975 г.

Таблица 43

Трябва ли политиката да се отнася повече до мъжете според пола, полаиобразователното равнище (по държави)

	Мъже				Жени				Равнище на образование		
	Общо	-25	25/54	55+	Общо	-25	25/54	55+	Ниска	Правно основание	Отгледани
Данмарк	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
++	11	5	8	15	7	5	5	9	10	7	5
++	8	8	9	11	8	6	7	11	9	9	9
-	29	27	28	33	30	21	31	31	32	25	24
--	44	49	50	32	47	63	51	35	40	55	58
?	8	11	5	8	8	5	5	14	9	4	4
Индекс	0,94	1,2	1,07	0,6	1,26	1,38	1,19	0,84	0,93	1,17	1,29
Обединено кралство											
++	11	12	10	13	15	11	12	20	16	9	3
++	15	18	16	10	10	9	10	12	14	9	9
-	23	25	21	25	17	20	16	16	20	19	21
--	46	36	49	47	53	54	59	45	44	60	66
?	5	9	4	5	5	6	3	7	6	3	1
Индекс	0,81	0,59	0,85	0,85	0,89	1,02	1,04	0,56	0,65	1,15	1,42
Ирландия											
++	17	17	16	16	14	6	14	23	20	15	2
++	15	17	14	15	13	10	12	16	14	13	16
-	24	29	23	18	17	21	13	18	19	18	25
--	43	32	46	49	55	61	60	41	45	53	55
?	1	5	1	2	1	2	1	2	2	1	2
Индекс	0,51	0,43	0,7	0,7	0,86	1,25	1,05	0,39	0,45	0,82	1,17
Франция											
++	11	4	9	16	13	4	11	27	21	7	4
++	19	21	18	20	19	14	18	23	21	19	15
-	23	17	27	21	23	15	27	20	26	22	20
--	44	55	44	39	43	62	42	29	29	50	57
?	3	3	2	4	2	5	2	1	3	2	4
Индекс	0,73	1,02	0,8	0,46	0,66	1,24	0,74	0,02	0,22	0,92	1,16
Италия											
++	18	11	16	25	15	8	15	24	22	7	6
++	17	12	16	20	19	9	20	26	20	21	10
-	21	22	21	20	19	22	21	13	19	22	23
--	42	52	44	33	43	59	41	31	35	48	61
?	2	3	3	2	4	2	3	7	4	2	+
Индекс	0,54	0,93	0,63	0,17	0,57	1,17	0,54	0,01	0,26	0,85	1,25
Нидерландия											
++	16	13	16	17	15	11	14	19	17	16	7
++	21	10	19	27	22	12	25	21	23	20	16
-	15	10	18	11	14	13	15	12	12	18	15
--	40	52	42	33	37	60	36	29	33	42	57
?	8	15	5	12	12	4	10	19	15	4	5
Индекс	0,45	1,14	0,54	0,2	0,42	1,04	0,4	0,13	0,23	0,51	1,05
Дойчланд											
++	18	13	16	23	16	6	15	23	21	15	7
++	33	29	33	34	26	24	25	29	31	29	23
-	25	35	25	22	22	26	22	20	22	24	26
--	21	23	22	19	29	37	32	20	21	25	43
?	3	+	4	2	7	7	6	8	5	7	1
Индекс	-0,01	0,25	0,04	-0,2	0,23	0,69	0,33	-0,17	-0,07	0,18	0,76
Белгия/Белгия											
++	26	18	24	36	29	12		25	42	37	24
++	22	21	25	18	21	19	26	16	21	23	20
-	24	30	24	18	23	33	24	19	18	26	33
--	22	26	21	21	18	31	19	9	13	22	33
?	6	5	6	7	9	5	6	14	11	5	3
Индекс	-0,07	0,28	-0,06	-0,34	0,21	0,56	-0,15	-0,72	-0,58	-0,02	0,59
Люксембург											
++	25	27	17	39	20	8	22	22	23	23	21
++	28	31	27	29	25	24	26	26	33	28	17
-	19	23	19	18	21	32	21	15	20	22	18
--	16	15	21	7	22	36	19	20	13	22	24
?	11	4	16	7	12	+	12	17	11	5	20
Индекс	-0,32	-0,32	-0,02	-0,8	0	0,64	-0,14	-0,18	-0,38	-0,09	-0,07

2. Съответните политически роли

Едно е да се каже, че политиката не трябва да бъде работа само на мъжете. Но трябва ли те да играят една и съща или различна роля в политиката? Оттук следва и друг въпрос;

Смятате ли, че жените трябва да играят същата роля като мъжете в политиката или различна роля?

По-голямата част от обществеността във всички страни от Общността (57 %) счита, че жените следва да играят същата роля в политиката като мъжете. Но значително малцинство (34%) са за различна роля.

Отново разликите в отговорите между мъжете и жените са малки, но възрастта, особено среджените, и образователните постижения силно дискриминират: 7 от 10 жени във възрастовата група 15—24 години и 7 от 10 от най-добре образованите подкрепят „същата роля“.

Таблица 44

Съответните политически роли на мъжете и жените според пола, пола и образователното равнище (Съвместно с Общността)

	Една и съща роля	Различни роли	Без отговор
Заедно	57 %	34 %	9 %
Мъже	57	36	7
От които: От 15 до 24 години	63	29	8
от 25 до 54 години	59	35	6
55 години и повече	51	42	7
Жени	57	32	11
От които: От 15 до 25 години	70	21	9
от 25 до 54 години	60	32	8
55 години и повече	45	40	15
Равнище на образование:			
- нисък	53	36	11
- средно	59	34	7
- висока	69	26	5

Разликите в заплащането са значителни и до голяма степен съответстват на тези, които видяхме по отношение на „политиката, мъжките дела“:

- най-благоприятни нагласи за равни роли се наблюдават в Дания (78 %), Обединеното кралство (68 %), Ирландия (65 %) и Нидерландия (61 %);

Италия е близо до средната стойност за Общността (58 %)

- следвани от Франция (52 %), Германия (50 %), Люксембург (47 %) и Белгия (45 %).

Следователно все още има две държави в Общността, в които равното политическо участие, в същите области като жените и мъжете, не се приема от мнозинството от обществеността: Люксембург и Белгия.

В основата навсяка национална култура е влиянието на възрастта и образователните постижения.

Влиянието на възрастта е по-силно при жените, отколкото при мъжете. Сред мъжете, както и сред жените, разликата в нагласите между възрастните и възрастните хора е особено забележима в Италия.

Възрастта очевидно дискриминира само в Белгия и Италия.

Таблица 45

Политически роли, свързани с пола, пола и образованието (по държави)¹

	Мъже				Жени				Равнище на образование		
	Общо	-25	25/54	55+	Общо	-25	25/54	55+	Ниска	Правно основа ние	Висока
Данмарк											
Една и съща роля	80 %	73 %	86 %	73 %	76 %	86 %	84 %	60 %	76 %	81 %	84 %
Различни роли	12	8	10	18	15	10	11	25	14	15	9
- Няма отговор	8	15	4	9	9	4	5	15	10	4	7
Обединено кралство											
Една и съща роля	69	63	69	70	68	72	74	59	63	77	82
Различни роли	24	24	24	25	23	18	21	28	27	19	16
- Няма отговор	7	13	7	5	9	10	5	13	10	4	2
Ирландия											
Една и съща роля	63	57	67	64	65	73	68	57	59	68	75
Различни роли	31	30	31	31	30	22	29	36	35	28	21
- Няма отговор	6	13	2	5	5	5	3	7	6	4	4
Нидерландия											
Една и съща роля	61	60	65	56	61	83	62	47	55	67	71
Различни роли	28	25	28	28	24	9	25	30	27	25	23
- Няма отговор	11	15	7	16	15	8	13	23	18	8	6
Италия											
Една и съща роля	59	66	64	45	57	79	58	35	49	72	75
Различни роли	35	29	30	48	33	14	34	49	41	23	4
- Няма отговор	6	5	6	7	10	7	8	16	10	5	4
Франция											
Една и съща роля	56	65	53	54	49	61	50	36	47	52	61
Различни роли	40	29	42	43	41	32	41	51	43	44	33
- Няма отговор	4	6	5	3	10	7	9	13	10	4	6
Дойчланд											
Една и съща роля	47	56	51	38	53	65	55	43	50	47	63
Различни роли	47	38	45	54	35	23	35	43	41	43	32
- Няма отговор	6	6	4	8	12	12	10	14	9	10	5
Люксембург											
Една и съща роля	47	54	48	41	47	68	47	37	49	50	41
Различни роли	37	35	33	45	33	28	31	39	39	39	35
- Няма отговор	16	11	19	14	20	4	22	24	12	20	24
Белгия/Белгия											
Една и съща роля	48	55	51	38	43	66	42	31	36	47	63
Различни роли	38	32	38	44	37	26	42	37	40	39	31
- Няма отговор	14	13	11	18	20	8	16	32	24	14	6

1 Държавите се класифицират според намаляващата честота на отговора „една и съща роля“.

3. Степента на доверие в мъж или жена като политически представител в парламента

След глобалната епоха на света на политиката и политическите роли, тук е решаващият въпрос, ако се вярва на Морис ДЮВЕРЖЕР и много други автори: Имат ли мъжете и жените по-голямо доверие в мъж или жена, които да ги представляват в Парламента?

„Като цяло бихте ли имали по-голямо доверие в мъж или жена, които да Ви представляват политически в Парламента?“¹

Почти половината от анкетираните в Общността (48 %) заявяват - може би с чиста съвест - че не правят разлика. Но 38% признават, че биха имали по-голямо доверие в един мъж.

Жените реагират малко по-често от мъжете (50%), че не правят разлика, но много по-рядко, че биха се доверили на мъж повече (33%). Освен това около една на всеки десет жени казва, че би се доверила повече на една жена.

Възрастта и образователните постижения, както може да се очаква, оказват влияние върху тези нагласи:

50 % от мъжете и 46 % от жените на възраст 55 и повече години биха имали по-голямо доверие на мъжа;

37% от мъжете и само 21% от жените на възраст между 15 и 24 години биха се доверили повече на един мъж.

От друга страна, 44% от най-слабо образованите хора биха се доверили повече на един мъж, в сравнение с 24% от най-образованите хора.

Отново, променливата за образованието вероятно ще играе прекалено определяща роля при формирането на нагласите по отношение на възрастта, особено сред младите хора.

1 Отговорът „няма разлика“ е отбелязан от изследователя, но не е предложен в текста на въпроса.

Таблица 46

Избор на представител в парламента според пол,поли ниво на образование
(Съвместно с Общността)

		Повече доверие в един мъж	Повече увереност в една жена	Няма разлика	Без отговор
Заедно		38%	8%	48%	6%
Мъже		42	6	46	6
От които:	От 15 до 24 години	37	7	49	7
	от 25 до 54 години	39	6	50	5
	55 години и повече	50	5	39	6
Жени		33	11	50	6
От които:	От 15 до 24 години	21	16	57	6
	от 25 до 54 години	31	10	54	5
	55 години и повече	46	9	39	6
Равнище на образование:					
- нисък		44	8	42	6
- средно		33	9	52	6
- висока		24	8	63	5

Разликите между държавите са по-малки, отколкото при предишните два въпроса. С други думи, мъжкият образ на политическия представител вероятно съответства на ценностна система, чиито ценности понастоящем са малцинство, но която все още е обща за три или повечелица от десет в почти всички държави от Общността, с изключение на Дания.

Влиянието на възрастта върху мажоритарността на политическия представител отново е по-силно във всички държави за жените, отколкото за мъжете; тя е по-силна в Италия, отколкото където и да било другаде; В Ирландия младите мъже отново изглеждат по-традиционни от по-възрастните.¹

Що се отнася до влиянието на образователното равнище, то е по-ниско от това на възрастта и се наблюдава главно в Италия и Германия.

¹ Няма коментари за Люксембург поради малкия брой респонденти.

Специално проучване на Евробарометър „Жените и мъжете в Европа“ — май 1975 г.

Таблица 47

Избор на представител в парламента според пол,поли ниво на образование (Per pays)¹

	Мъже				Жени				Равнище на образование		
	Общо	-25	25/54	55+	Общо	-25	25/54	55+	Ниска	Правно основание	Висока
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Данмарк											
+ доверие на човека	20	18	14	31	15	4	11	28	20	13	12
+ увереността на жените	4	1	4	6	6	5	8	3	5	5	6
Няма разлика	70	70	78	58	73	81	76	62	69	77	74
Без отговор	6	11	4	5	6	10	5	7	6	5	8
Нидерландия											
+ доверие на човека	28	19	26	34	23	13	22	29	27	27	14
+ увереността на жените	3	2	3	4	4	3	4	4	4	2	3
Няма разлика	57	56	61	51	59	72	61	50	54	63	67
Без отговор	12	23	10	11	14	12	13	17	15	8	16
Франция											
+ доверие на човека	35	32	31	43	28	19	26	42	41	26	22
+ увереността на жените	7	7	8	7	9	11	7	12	7	12	5
Няма разлика	51	54	53	46	56	58	60	41	44	54	69
Без отговор	7	7	8	4	7	12	7	5	8	8	4
Обединено кралство											
+ доверие на човека	37	38	34	44	31	17	28	42	37	28	22
+ увереността на жените	5	5	4	6	12	18	11	11	9	9	6
Няма разлика	53	48	58	45	52	58	58	41	48	59	67
Без отговор	5	9	4	5	5	7	3	6	6	4	5
Люксембург											
+ доверие на човека	44	62	36	48	26	20	31	21	40	34	21
+ увереността на жените	12	11	16	7	12	12	12	11	13	12	11
Няма разлика	32	27	34	29	47	64	42	46	37	43	39
Без отговор	12	.	14	16	15	4	15	22	10	11	23
Ирландия											
+ доверие на човека	42	48	38	45	33	23	30	47	42	36	26
+ увереността на жените	10	11	8	9	24	28	26	18	19	16	14
Няма разлика	45	37	50	44	40	45	42	34	37	45	53
Без отговор	3	4	4	2	3	4	2	1	2	5	7
Белгия/Белгия											
+ доверие на човека	42	34	42	46	35	19	35	44	45	35	27
+ увереността на жените	4	5	4	3	8	15	7	4	4	8	7
Няма разлика	46	53	48	39	48	61	51	39	38	51	61
Без отговор	8	8	6	12	9	5	7	13	13	6	5
Италия											
+ доверие на човека	47	36	42	61	41	25	39	63	51	35	28
+ увереността на жените	9	10	9	8	15	23	14	9	11	12	16
Няма разлика	38	46	45	24	40	50	42	26	33	49	52
Без отговор	6	8	4	7	4	2	5	2	5	4	4
Дойчланд											
+ доверие на човека	53	50	50	59	37	26	34	47	48	44	26
+ увереността на жените	2	4	4	.	8	14	7	7	7	6	2
Няма разлика	41	46	41	38	50	57	54	40	42	45	66
Без отговор	4	.	5	3	5	3	5	6	3	5	6

1 Държавите се подредят в нарастващия ред на честотите на отговора „Повече доверие в човека“.

Така трите въпроса за имиджа на политиката отново ни показаха, че разликите между националните култури са много по-изразени от разликите между половете, дори като се вземе предвид възрастта на респондентите.

Случай No48 обобщава тези разлики между държавите. Дания се откроява ясно като най-феминистката държава, следвана от Ирландия, докато Люксембург, Германия и Белгия са в дъното на класацията. Ирландия се нарежда на сравнително високо място в два от трите случая.

Интересното е, че Дания, Обединеното кралство и Ирландия са три държави, в които разширяването на всеобщото избирателно право за жените е направено сравнително рано в историята. Степента на отвореност към социални промени по отношение на статута на жените, която отбелязахме в Ирландия, вероятно се обяснява с тази характеристика: Нация, в която жените отдавна използват правото на глас, въпреки че все още са изправени пред някои нерешени проблеми с брака и семейното законодателство, изразява отношение, доста подобно на това, наблюдавано в страни, където проблемът със статута на жените се възприема като по-малко явен.

Таблица 48

Класиране на страните от общността по трите въпроса за имиджа на политическото участие

Политиката е по-скоро работа на мъжете (оценка според степента на несъгласие)		Жените и мъжете трябва да играят една и съща роля в политиката.		Повече доверие в мъжа, отколкото в жената като политически представител	
1. Данмарк	1,03	1. Данмарк	78%	1. Данмарк	17%
2. Обединено кралство	0,85	2. Обединено кралство	68	2. Нидерландия	26
3. Ирландия	0,75	3. Ирландия	65	3. Франция	31
4. Франция	0,69	4. Нидерландия	61	4. Обединено кралство	34
5. Италия	0,56	5. Италия	58	5. Люксембург	34
Средна стойност за ЕО	0,52	Средна стойност за ЕО	57	6. Ирландия	38
6. Нидерландия	0,44	6. Франция	52	Средна стойност за ЕО	38
7. Дойчланд	0,11	7. Дойчланд	50	7. Белгия/Белгия	38
8. Белгия/Белгия	-0,13	8. Люксембург	47	8. Италия	44
9. Люксембург	-0,16	9. Белгия/Белгия	45	9. Дойчланд	44

4. Социално участие

Никое отношение не придобива смисъл, освен в система от нагласи, която сама по себе си се основава по-дълбоко на ценностна система, характеризираща дадена социална група или цялото глобално общество. Поради това, в допълнение към въпросите, свързани пряко с имиджа на политиката (мъжки или женски дела), със съответните роли и с имиджа на представителя, е уместно да се зададат на мъжете и жените други въпроси с общ, но точен обхват относно начина, по който тесе вписват вобществото.

В крайна сметкабяха приети четири въпроса:

- върху общото чувство за социално-политическо влияние,
- за склонността да убеждава другите,
- относно участието в политически дискусии,
- степентана участие в такива дискусии.

A. Социално-политическо влияние

Смятате ли, че ако нещо не е наред (във вашата страна), вие като можете да помогнете за промяна на нещо или не?

В Общността като цяло само 37 % от наркозависимите смятат, че могат да повлияят на хода на събитията в своята страна. Настроението е по-рядко срещаносред жените(32%), отколкото сред мъжете(43%). II варира значително в зависимост от нивото наinstruction и, за всеки пол, с възрастта: Младите жени изразяват това отношение със същата честота като по-възрастните мъже.

Таблица иNo 49

Усещане за социално-политическо влияние по пол,поли образователно ниво
(Съвместно с Общността)

		Да	Не	Без отговор
Заедно		37%	50%	13%
Мъже		43	47	10
От които:	От 15 до 24 години	48	41	11
	от 25 до 54 години	44	46	10
	55 години и повече	39	50	11
Жени		32	54	14
От които:	От 15 до 24 години	41	45	14
	от 25 до 54 години	34	52	14
	55 години и повече	21	63	16
Равнище на образование:				
	- нисък	32	54	14
	- средно	41	48	11
	- висока	50	41	9

Разликите между държавите са много забележими. Държавите с най-широко разпространено чувство за влияние са Дания (53 %), Обединеното кралство(46 %) и Ирландия(45 %). Италия и Франция(36 %), Германия (35 %), следвани от Нидерландия(29 %), Люксембург(24 %) и накрая Белгия (19 %).

Като цяло, но по-специално в Обединеното кралство, Германия и Италия, жените са много по-малко склонни от мъжете да имат чувство за влияние.

В почти всички страни, с изключение на Франция и Нидерландия, разликите между крайните възрастови групи са по-големи при жените, отколкото при мъжете.

Образователните постижения се срещат главно в Нидерландия и Италия.

Следващата таблица веднага показва разпределението на процентите, съответстващи на положителното възприемане на чувството за влияние във всяка страна, според пола, възрастта и нивото на образование.

Друга таблица подчертава разликите между тези проценти за всички мъже и жени и по възрастови групи. Четенето на тази таблица може да доведе до заключението, че с напредването на възрастта на по-младите поколения разликата между половете следва да намалее. Това не може да се каже със сигурност, тъй като в някои страни, особено в напреднала страна като Дания, разликата между двата пола е почти еднаква на възраст между 15-24 и 25-54 години. Имамалко доказателства за това или за

това, че има праг на относителна малоценност на жените, който не се надвишава просто поради развитието, или че чувството за социално-политическа импотентност може да се прероди при определени обстоятелства при мъжете и / или жените.¹

Таблица 50

Обществено и политическо влияние в зависимост от пола, пола и образователното равнище

(Ростра реакция, по държави)²

	Мъже				Жени				Равнище на образование		
	Общо	-25	25/54	55+	Общо	-25	25/54	55+	Ниска	Правно основа ние	Висока
Данмарк	60 %	69 %	61 %	57 %	45 %	57 %	50 %	35 %	50 %	56 %	61 %
Обединено кралство	55	56	56	52	38	48	41	27	43	48	55
Ирландия	49	52	50	43	41	47	43	33	42	45	52
Италия	43	48	45	38	29	41	30	17	28	46	57
Франция	40	56	41	29	32	37	38	15	25	40	47
Дойчланд	39	29	40	41	30	41	31	24	30	39	45
Нидерландия	34	54	38	25	25	36	27	13	23	31	56
Люксембург	27	27	31	18	22	28	25	15	23	18	34
Белгия/Белгия	23	29	21	21	15	27	14	8	12	18	33
Общност ³	43	48	44	39	32	41	34	21	32	41	50

1 Заслужава да се отбележи, без да се настоява, необичайно ниският процент на чувството за влияние сред младите германци на възраст от 15 до 24 години в сравнение с техните старейшини.

2 Държавите се подреждат в низходящ ред според честотата на реакция, съответстваща на положителните настроения.

3 Среднопретеглена стойност.

Таблица 51

Differenctова между двата пола и за всяка група от честотата на чувството за влияние

	Общо	15/24 години	25/54 години	55 години и повече
Данмарк	15	4	11	22
Обединено кралство	17	8	15	25
Ирландия	8	5	7	10
Италия	14	7	15	21
Франция	8	19	3	14
Дойчланд	9	-12	9	17
Нидерландия	9	18	11	12
Люксембург	5	-1	6	3
Белгия/Белгия	8	2	7	13
Общност	11	7	10	18

Б.-Л.има склонност да убеждава другите

„Когато става въпрос за мнение, което ви е скъпо, погрешно ли е да убеждавате приятелите си, колегите си, взаимоотношенията си да приемат това мнение? Ако е така, случвали ви се това често, от време на време или рядко?

Само малка част (12 % от респондентите) твърдят, че са „лидери“. Жените са малко по-малко склонни (или подготвени) да убедят близките си, че мъжете са. Възрастта се намесва малко, но малко по-забележимо при жените. Променливата с най-голямо тегло несъмнено е нивото на образование.

Таблица 52

Склонността да убеждава другите според пола, пола и нивото на образование

(Съвместно с Общността)

	Често	От време на време	Рядко	Никога	Без отговор
Заедно	12%	37%	24%	22%	5%
Мъже	14	42	22	18	4
От които: От 15 до 24 години	16	43	23	15	3
от 25 до 54 години	15	45	22	15	3
55 години и повече	12	36	23	23	6
Жени	9	33	27	26	5
От които: От 15 до 24 години	13	39	25	19	4
от 25 до 54 години	10	36	26	24	4
55 години и повече	6	23	30	32	9
Равнище на образование:					
- нисък	8	32	28	26	6
- средно	13	41	23	19	4
- висока	22	48	16	11	3

Разликите между държавите са доста отчетливи; те са трудни за обяснение и вероятно произтичат от дълбоки културни характеристики: свобода на преценка по отношение на другите, зачитане на мненията на другите, може би „подценяване“ по същия начин, по който се отговаря на въпроса, а може би иразпределение на местообитанието в рамките на националната територия.

Във всеки случай „често“ отговорът, който изразява най-силното отношение в този аспект на поведението на „leader“, се дава по-често в Италия и Люксембург(16 %), Нидерландия и Дания(14 %), отколкото в Белгия(12 %), Франция(11 %), Германия (10 %), Обединеното кралство (9 %) и Ирландия (7 %).

Специално проучване на Евробарометър „Жените и мъжете в Европа“ — май 1975 г.

За по-добро измерване на това отношение ще използваме индекс, присвояващ коефициент съответно 3, 2, 1 и 0 на отговорите „често“, „от време на време“, „рядко“ и „никога“, като общата сума е свързана с процента на хората, които са изразили себе си.

След това държавите се класифицират, както следва:

	Индекс
1. Нидерландия	1,96
2. Люксембург	1,72
3. Италия	1,53
4. Дойчланд	1,52
5. Белгия/Белгия	1,47
Средна стойност за Общността	1,41
6. Франция	1,40
7. Данмарк	1,24
8. Обединено кралство	1,14
9. Ирландия	0,99

Във всяка заплата, без изключение, но без голяма разлика между отделните държави, средният резултат на жените е по-нисък от този на мъжете; Най-многомалко по-голяма празнина може да се отбележи в Royaume-Uni.

Възрастовите разлики са малки сред мъжете, с изключение на Дания, Белгия и Франция. В повечето случаи обаче, особено в Белгия и Германия; те са по-силни сред жените, като младите жени са много по-наясно със склонността си да убеждават, отколкото по-възрастните.

Влиянието на образователното равнище е почти навсякъде най-силно и по-специално изглежда играе водеща роля в Германия.

Що се отнася до размера на мястото на пребиваване, влиянието е слабо, с изключение на Франция, където склонността към убеждаване се увеличава при преместване от селото в малкия град и големия град. В други страни обикновено се приема, че броят на жителите на малките градове е малко по-висок от този на жителите на селата или големите градове.

Следователно променливата за образователните постижения определено е най-важната и именно тази променлива обяснява до голяма степен, но вероятно не изцяло, разликата между жените и мъжете.

Таблица 53

Склонността да убеждава другите според пола, пола и нивото на образование
(Посочено по държави)¹

	Мъже				Жени				Равнище на образование		
	Общо	-25	25/54	55+	Общо	-25	25/54	55+	Ниска	Правн о основа ние	Висока
Нидерландия	1,83	11,77	1,98	1,75	1,62	1,89	1,63	1,46	1,62	1,88	1,98
Люксембург	1,8	1,83	1,82	1,76	1,63	1,57	1,73	1,5	1,5	1,9	1,82
Италия	1,66	1,75	1,68	1,58	1,38	1,56	1,37	1,2	1,37	1,77	1,84
Дойчланд	1,63	1,58	1,7	1,52	1,43	1,6	1,59	1,06	1,39	1,57	2,04
Белгия/ Белгия	1,55	1,88	1,74	1,3	1,31	1,67	1,39	0,93	1,16	1,53	1,96
Франция	1,52	1,63	1,66	1,21	1,29	1,43	1,32	1,21	1,13	1,42	1,81
Данмарк	1,44	1,72	1,57	1,13	1,29	1,18	1,16	0,74	1,08	1,43	1,63
Обединено кралство	1,32	1,33	1,4	1,19	0,96	1,2	0,97	0,84	1,03	1,29	1,48
Ирландия	1,04	1,17	1,13	0,84	0,95	1,17	0,95	0,7	0,91	0,98	1,28
Общност ²	1,55	1,6	1,63	1,39	1,27	1,47	1,33	1,04	1,24	1,5	1,82

1 Държавите се подреждат в низходящ ред на индексните оценки.

2 Среднопретеглена стойност.

C. Participation към политическите дискусии

През 1955 г. Морис ДУВЕРГЕРотхвърля като „безспорен“ факта, че „жените се интересуват в по-малка степен от политиката, отколкото мъжете“.¹ Разследването ни потвърди това с два допълнителни въпроса.

Когато се намирате с приятели, случва ли ви сечесто,от време на време или обичамда обсъждам politique?

Кой от тези изрази най-добре описва ролята, която играете втези дискусии?

A. Въпреки че имамсобствено пинион, обикновено простослушам.

През повечето време само слушам,но говораяедин или друг път, за да дам мнението си.

Обикновено участвам в разговора.

D. Взимам повече от моята парт в разговора: Обикновено се опитвам да убедя другите, че съмправ.“²

В цялата Общност 20 % от анкетираните заявяват, че „често“ участват в политически дискусии между приятели: 28% от мъжете и само 14% от жените. Влиянието на възрастта е доста малко, макар и малко по-изразено сред жените; във всички възрастови групи, и особено сред по-възрастните хора, жените обсъждат политиката по-рядко от мъжете. Нивотона образование се колебае много силно.

Разликите между страните садоста малки за някоиот тях, но Холандия и Белгиязначително изостават от останалите.

Във всяка страна възрастта дискриминира слабо мъжете, с изключение на Германия, Ирландия и Обединеното кралство, където не най-младите са тези, които най-често обсъждат политиката. Сред жените влиянието на възрастта есилно само в Италия. Във всички страни и във всички възрастови групи, дори и в по-младите поколения, жените обсъждат мъжете по-рядко.

С изключение на Ирландия, нивото на образованиее много високонавсякъде, особено в Германия, Франция и Италия.

Тези различия в нагласите ще се проявят по-точно при разглеждането на отговорите на следния въпрос, който се отнася до степента на участие в политическия процес.

1 Op. cit.p. 129.

2 Тези въпроси са адаптирани отчасти от WOODWARD Julian L. и ROPER Elmo: "Political actlvty of American Citizens", American Political Science Review, 1950, 44, стр. 872-885.

Таблица 54

Честота на политическите дискусии между половете, полаи образователните постижения
(Съвместно с Общността)

	Често	От време на време	Никога	Без отговор
Заедно	20 %	46 %	32 %	2 %
Мъже	28	47	24	1
От които: От 15 до 24 години	23	48	28	1
от 25 до 54 години	30	49	20	1
55 години и повече	26	44	28	2
Жени	14	44	40	2
От които: От 15 до 24 години	16	47	35	2
от 25 до 54 години	14	48	36	2
55 години и повече	11	34	51	4
Равнище на образование:				
- нисък	14	42	41	3
- средно	22	53	24	1
- висока	38	47	14	1

Таблица 55

Склонността да се обсъжда политиката „често“ в зависимост от пола, полаи образователното равнище

(Отговор „често“ по държави) ¹

	Мъже				Жени				Равнище на образование		
	Общо	-25	25/54	55+	Общо	-25	25/54	55+	Ниска	Правно основа ние	Висока
Люксембург	34 %	31 %	36 %	32 %	20 %	16 %	22 %	20 %	20 %	25 %	38 %
Франция	30	33	23	27	20	27	19	16	14	26	41
Дойчланд	32	17	33	35	13	10	14	42	15	25	46
Италия	27	28	28	24	12	25	8	8	14	15	40
Данмарк	24	18	28	20	15	15	18	12	16	23	29
Обединено кралство	27	13	30	29	12	9	14	10	17	20	32
Ирландия	27	16	28	33	10	7	14	11	18	21	18
Нидерландия	13	19	14	7	91	8	10	6	7	12	25
Белгия/Белгия	15	16	16	12	6	9	6	4	5	10	21
Общност ²	28	23	30	26	14}	16	14	11	14	22	38

Сред тези, които често обсъждат политиката, т.е. 20 % от общото население, само половината участват активно в дискусията и има приблизително същата разлика между мъжете и жените във всички възрастови групи: около 15 % от мъжете и 6 % от жените, с малка разлика в зависимост от възрастта, действително участват, поне чрез речта.

Високото ниво на образование е три пъти по-вероятно да участва активно, отколкото ниското ниво на образование.

¹ Държавите се подредят в низходящ ред според честотата на отговора „често обсъждат политиката с приятели“.

² Среднопретеглена стойност

Таблица 56

Ролята, която играят политическите дискусии по пол,поли образователна степен

(Съвместно с Общността)

	Просто ме изслушай.	Взема думата от време на време	Участва нормално	Взема повече от своя дял	Без отговор
Заедно	8%	24%	27%	10%	31%
Мъже	7	24	31	15	23
От които: От 15 до 24 години	6	24	27	15	28
от 25 до 54 години	6	25	35	15	19
55 години и повече	8	23	28	15	26
Жени	10	24	22	6	38
От които: От 15 до 24 години	6	25	27	8	34
от 25 до 54 години	11	26	24	6	33
55 години и повече	10	21	14	5	50
Равнище на образование:					
- нисък	10	23	20	7	40
- средно	7	27	33	11	22
- висока	5	24	38	20	13

Изготвен е индексна участие, определящ коефициент 1, 2, 3 или 4 съответно за процентите на отговорите, в зависимост от нарастващата степен на участие в обсъжданията.

За Общността като цяло мъжете са получили 2,71 точки, а жените — 2,38 точки. Следователно разликата между оценките е 0,33. Тя достига 0,36 и 0,38 във възрастовите групи над 25 години, но е само 0,16 във възрастовата група 35-24 години. Нивото на образование въвежда difference от 0,42 между крайните категории.

Що се отнася до страните, средните стойности показват, над и под средните стойности за Общността, две групи страни, без големи разлики между тях, в рамките навсяка група:

	Индекс
Данмарк	2,70
Ирландия	2,68
Обединено кралство	2,67
Италия	2,64
Средна стойност за Общността	2,56
Белгия/Белгия	2,55
Дойчланд	2,55
Франция	2,46
Люксембург	2,33
Нидерландия	2,32

Навсякъде жените имат среден резултат по-нисък от този на мъжете (2,38 в сравнение с 2,71 за Общността като цяло), но най-вече във Франция, Германия и Люксембург.

Възрастта дискриминира слабо мъжете, но по-силно жените, особено в Белгия и Франция. В почти всички възрастови групи жените имат по-нисък среден резултат от мъжете.

Сред най-старите възрастови групи (15-24 години) разликите между двата пола са, както следва:

	Мъже на възраст 15 —24 години	Жени на възраст 15 —24 години	Разлика (H-F)
Ирландия	2,63	2,64	0,01
Обединено кралство	2,73	2,69	-0,04
Италия	2,73	2,69	-0,04
Данмарк	2,78	2,71	-0,07
Белгия/Белгия	2,6	2,69	0,09
Дойчланд	2,53	2,4	-0,13
Средна стойност за Общността	2,7	2,54	-0,16
Франция	2,78	2,49	-0,29
Нидерландия	2,52	2,15	-0,37
Люксембург	2,69	2,06	-0,63

Може да се заключи, че в шест от девет държави жените се чувстват почти равни с мъжете по отношение на участието в политически дискусии. Напротив, във Франция, Нидерландия и вероятно Люксембург дори жените все още изостават.¹

Като се има предвид фактът, че равнището на образование е дискриминационно почти навсякъде (с изключение на Ирландия и Люксембург, но по-специално във Франция), може да се очаква общото повишаване на това равнище на образование да доведе до увеличаване на участието на жените, а може би и на други жени чрез обучение. Но не всичко може да се очаква от разследването: примерът на Люксембург, доколкото е надежден, показва, че други „обществени факти“, могат да ограничат политическото участие на жените.

1 По-малката извадка от Люксембург е по-малко надеждна от другите държави.

Таблица 57

Participation index за политически дискусии по пол,поли образователна степен
(чрез заплащане)¹

		Мъже				Жени				Равнище на образование		
		Общо	-25	25/54	55+	Общо	-25	25/54	55+	Ниска	Правн о основа ние	Висок а
Данмарк	(2,70)	2,81	2,78	2,88	2,71	2,6	2,71	2,97	2,46	2,64	2,75	2,83
Ирландия	(2,68)	2,77	2,63	2,9	2,67	2,59	2,64	2,57	12,57	2,63	12,73	2,67
Обединено кралство	(2,67)	2,76	2,73	2,75	2,8	2,56	2,69	2,53	2,56	2,6	2,71	2,98
Италия	(2,64)	2,71	2,73	2,69	2,78	2,53	2,69	2,47	2,41	2,51	2,71	2,82
Белгия/ Белгия	(2,55)	2,65	2,6	2,65	2,68	2,48	2,69	2,33	2,15	2,44	2,51	2,71
Дойчланд	(2,55)	2,75	2,93	2,8	2,7	2,34	2,4	2,32	2,27	2,46	2,56	2,89
Франция	(2,46)	2,68	2,78	2,7	2,59	2,25	2,49	2,25	2,05	2,09	2,61	2,82
Люксембург	(2,33)	2,49	2,69	2,37	2,6	2,13	2,06	2,32	1,88	2,28	2,43	2,27
Нидерландия	(2,32)	2,46	2,52	2,52	2,28	2,18	2,15	2,2	2,13	2,21	2,36	2,6
Общност ²		2,71	2,7	2,73	2,68	2,38	2,54	2,37	2,3	2,42	2,61	2,84

1 Държавите се подреждат в низходящ ред на стойностите на индекса за всички респонденти във всяка държава.

2 Среднопретеглена стойност.

VII Чувство на удовлетворение или неудовлетвореност

Като представихме в глава IV данните за удовлетвореността от работата, изразени от лицата, занимаващи се с професионална дейност, подчертахме субективните и социално-културните детерминанти на чувството на удовлетвореност.

Други въпроси ни позволяват да потвърдим нашите предположения. Те са свързани с общото чувство на удовлетвореност от живота като цяло и с конкретни аспекти на живота (къща, място, където човек живее, доходи, взаимоотношения с хора и т.н.).

1. Цялостното чувство на удовлетвореност

За да се измери общото отношение към живота, беше зададен същият въпрос, както през септември 1973 г.:

„Като цяло много ли сте доволни, по-скоро сте седналинапразно, по-скоро неудовлетворени или изобщо не сте удовлетворени от живота, който водите?“¹

В Общността като цяло повече от три четвърти от анкетираните заявяват, че са много доволни (20 %) или по-скоро многодоволни (57 %) от живота си. Има малка разлика между мъжете (79% атенюирани) и жените (75%), както и между възрастовите групи, с изключение на това, че младите мъже и по-възрастните жени изглеждат малко по-малко удовлетворени.

Като цяло хората с ниско образование, ниски доходи или живееещисами и хората, живееещи в големи градове, са по-малко доволни от другите.

В сравнение със септември 1973 г. стабилността е перфектна:

	(септември 1973 г.)	(септември 1973 г.)
Много съм доволна	21 %	20 %
По-скоро удовлетворен	58	57
По-скоро неудовлетворени	16	16
Изобщо не съм удовлетворен/а	4	5
Няма отговор	1	2
Общо	100	100
Брой	13484	9543

На равнището на отделните държави, както и през 1973 г., откриваме ясна разлика между „малките“ и „големите“ държави: Дания е начело на списъка, а Италия е начело на списъка.

В шест от девет държави разликата между 1973 г. и 1975 г. е незначителна. Равнищата на удовлетвореност леко са намалели в Нидерландия, по-силно в Люксембург (където размерите на извадките водят до консервативно тълкуване) и особено в Ирландия.

¹ Същият въпрос беше зададен чрез скала, градуирана от 0 до 10. Resultats в tt е, използван в анализите, представени във втората отitie.

Таблица 58

Цялостното чувство на удовлетвореност по пол,пол,образователно равнище, местоположение, доходи и семейно положение

(Съвместно с Общността)

	Много съм доволна	По-скоро удовлетворен	По-скоро неудовлетворени	Изобщо не съм удовлетворен/а	Без отговор
Заедно	20 %	57 %	16 %	5 %	2 %
Мъже	21	58	16	3	2
От които: От 15 до 24 години	16	62	15	5	2
от 25 до 54 години	20	60	14	4	2
55 години и повече	24	52	16	5	3
Жени	19	56	17	5	3
От които: От 15 до 24 години	19	57	16	4	4
от 25 до 54 години	20	56	16	5	3
55 години и повече	17	55	18	7	3
Равнище на образование:					
- нисък	18	54	19	6	3
- средно	23	60	11	4	2
- висока	19	61	13	4	3
Размер на населеното място					
- село	20	57	16	5	2
- малък град	21	57	15	4	3
- голям град	17	57	17	6	3
Семеен доход:					
- скромн	17	50	21	9	3
- средно	18	60	16	4	2
- лесно	25	62	9	2	2
Семейно положение:					
- единични	15	58	19	5	3
женени	22	58	14	4	2
- живее брачно	27	49	12	4	8
- разведени	10	44	33	11	2

Специално проучване на Евробарометър „Жените и мъжете в Европа“ — май 1975 г.

- отделно	10	35	39	12	4
- вдовец	14	53	21	9	3

Специално проучване на Евробарометър „Жените и мъжете в Европа“ — май 1975 г.

Таблица 59

Общото чувство на удовлетвореност през 1973 г. и 1975 г.

(чрез заплащане)¹

		Много съм доволна	По-скоро удовлетворе н	По-скоро неудовлетво рени	Изобщо не съм удовлетворе н/а	Без отговор
Данмарк	1975	51 %	41 %	4 %	.	4 %
	1973	51	44	4	1%	,
Белгия/Белгия	1975	39	52	5	2	2
	1973	43	49	6	2	.
Ирландия	1975	36	52	9	3	.
	1973	53	39	6	2	.
Нидерландия	1975	33	52	7	2	6
	1973	41	52	5	1	1
Обединено кралство	1975	33	53	9	3	2
	1973	33	52	1	3	1
Люксембург	1975	26	45	15	7	7
	1973	40	49	9	2	.
Франция	1975	16	59	16	7	2
	1973	15	62	17	4	2
Дойчланд	1975	13	66	16	2	3
	1973	16	66	15	2	1
Италия	1975	7	52	28	10	3
	1973	8	57	27	7	1

¹ Държавите са подредени в низходящ ред според честотата на „напълно удовлетворените“ отговори през 1975 г. През 1973 г. проучването обхваща Великобритания. В това отношение следва да се отбележи, че резултатът на Северна Ирландия през 1975 г. е много близък до този на Република Ирландия (37 %, 49 %, 8 %, 3 % и 3 %), т.е. по-висок от този на Великобритания.

Във всички страни, с изключение на Германия и Италия, жените са малко по-доволни от мъжете.

Влиянието на възрастта се различава в зависимост от пола и държавата:

- сред мъжете лицата на възраст 55 и повече години, с изключение на Дания (и Люксембург), са малко по-удовлетворени от по-младите мъже;
- от друга страна, сред жените по-възрастните жени са доста по-малко удовлетворени от по-младите жени, с изключение на Обединеното кралство, Франция (и Люксембург).

Хипотезата, която може да бъде представена, е, че сред мъжете удовлетворението от живота обикновено следва еволюцията на индивидуалните кариери и общата еволюция на условията на живот в обществото, докато сред жените напредъкът във възрастта, често придружен от вдовство и рязък спад в поминъка, води до по-често недоволство.

Таблица 60

Цялостното чувство на удовлетвореност според пола и пола

(Много удовлетворен(а) по държави)

	Мъже				Жени			
	Общо	-25	25/54	55+	Общо	-25	25/54	55+
Данмарк	50 %	54 %	50 %	46 %	54 %	56 %	57 %	45 %
Белгия/Белгия	38	39	38	48	40	48	43	34
Ирландия	34	27	35	38	37	42	36	34
Нидерландия	33	27	31	37	34	40	34	30
Обединено кралство	32	30	33	31	33	28	38	33
Люксембург	25	27	26	23	27	8	35	26
Франция	13	10	1	19	19	16	20	18
Дойчланд	17	6	16	23	9	16	10	3
Италия	10	6	9	13	4	6	4	4
Общност	21	16	20	24	19	19	20	17

2. Специфични аспекти на чувството на удовлетворение

Въпросът беше зададен по скала от 0 до 10 и се отнасяше до следните проблеми:

„А. Вашата къща или апартамент;

Б. Мястото, където живеете в града или селото.

В. Доходите ви.

Вашият стандарт на живот, нещата, които имате: обзавеждане, домакинско оборудване и др.

Времето, в което трябва да направиш това, което трябва да направиш.

Г. Начинът, по който използвате безделието.

И в отделен въпрос:

„А. Формата на обществото, в което живеем (в тази страна) в момента.

Б. Функционирането на демокрацията (във вашата страна).

В. Най-общо казано, вашите отношения с хората.“

В цялата Общност аспектите на живота, свързани с непосредствената среда (място на пребиваване, отношения с хора, къща или апартамент), се разглеждат благоприятноотпет до шест от всеки десет души.

След това има три проблема по отношение на стандарта на живот, свободното време и наличното време, за които удовлетворението е по-смесено. Същото важи, още по-съществено, за наличните доходи.

Балансът е наклонен към недоволство от формата на обществото, в което живеем, и преди всичко от функционирането на демокрацията.

Таблица 61

Специфични области на удовлетвореност

(Съвместно с Общността)¹

	Висока удовлетвореност (резултати от 8 до 10)	Средна удовлетвореност (резултати от 3 до 7)	Ниска степен на удовлетвореност (оценки от 0 до 2)	Средна оценка
1. Мястото, където живеете	61%	32%	7%	7,49
2. Взаимоотношения с хората	57	39	3	7,46
3. Къщата или апартаментът	53	39	8	7,09
4. Стандартът на живот	45	49	6	6,83
5. Как да използвате хобитата си	47	42	10	6,74
6. Наличното време	43	46	10	6,52
7. Доходи	30	54	15	5,75
8. Формата на обществото	19	63	17	5,08
9. Функционирането на демократията	17	60	21	4,82
Средна стойност от 9 артикула	41	47	11	6,42

За да опростим експозатана резултатите на равнището на цялата Общност и на всяка от страните, ще използваме само средните оценки на удовлетвореността като съфинансиране. Достатъчно е да запомните, четът като фокусната точка на резултата е 5,0, всяка по-висока стойност (максимум 10,0) измерва чувство на удовлетворение и всяка по-ниска стойност (минимум 0) чувство на недоволство.

На равнището на Общността като цяло прегледът на таблица 62 предоставя поредица от релевантна информация, която ще бъде обсъдена във втората част:

Нивата на удовлетвореност на мъжете и жените са почти равни за всяка от разглежданите области.

Като цяло хората на възраст 55 и повече години са малко по-удовлетворени от тези, които са по-млади, но се поддържат еднакви нива на удовлетвореност между половете във възрастовите групи.

3 ° Удовлетворението едва ли се влияе от нивото на образование; макар и в малка степен, по-скоро най-образованите хора изглеждат най-малко удовлетворени, с изключение на жилищното настаняване, стандарта на живот, доходите, свободното време и наличното време.

Удовлетвореността е малко по-ниска в големите градове, отколкото в малките градове и села, особено по отношение на жилищата, където човек живее и това, което е на разположение.

¹ Областите на удовлетвореност се подреждат в низходящ ред на средните резултати. Напомняме, че удовлетворението от собствената работа (за хората на платена работа) ще дойде точно преди стандарта на живот: висока степен на удовлетвореност 46 %, средна степен на удовлетвореност 47 %, ниска степен на удовлетвореност 6 %; среден резултат 6,93, неотговорилите не са включени в таблицата.

Таблица 62

Специфични показатели за удовлетвореност по пол, възраст, ниво на образование и размер на населеното място

	Мъже				Жени				Равнище на образование			Размер на населеното място		
	Общо	-25	25/54	55+	Общо	-25	25/54	55+	Ниска	Правно основание	Висока	Село	Малък град	Голям град
1. Мястото, където живеете	7,55	6,84	7,48	8,04	7,42	6,86	7,46	7,71	7,55	7,48	7,27	7,77	7,56	7,04
2. Взаимоотношения с хората	7,52	7,12	7,45	7,82	7,4	7,23	7,3	7,7	7,48	7,53	7,25	7,54	7,49	7,35
3. Къщата или апартаментът	7,08	6,8	6,91	7,51	7,1	6,85	6,93	7,55	7	7,21	7,2	7,32	7,2	6,67
4. Стандартът на живот	6,85	6,51	6,82	7,07	6,81	6,77	6,8	6,88	6,61	7,1	7,13	6,74	7,03	6,67
5. Как да използвате хобитата си	6,98	6,87	6,65	7,59	6,51	6,62	6,13	7,16	6,64	6,85	6,9	6,68	6,86	6,66
6. Наличното време	6,43	6,23	5,8	7,62	6,59	6,2	6,12	7,72	6,65	6,46	5,71	6,6	6,57	6,36
7. Доходи	5,72	5,06	5,92	5,72	5,77	5,33	5,95	5,71	5,53	6,19	5,76	5,7	5,93	5,65
8. Формата на обществото	4,98	4,72	4,91	5,23	5,16	5	5,04	5,49	5,07	5,36	4,59	5,16	4,98	5,09
9. Функционирането на демокрацията	4,72	4,46	4,7	4,89	4,91	4,63	4,81	5,29	4,78	5,16	4,36	4,86	4,78	4,8
	6,43	6,08	6,29	6,83	6,41	6,17	6,28	6,8	6,37	6,59	6,24	6,49	6,49	6,25

Въпреки че като цяло равнищата на удовлетвореност са много сходни, независимо от пола, възрастта, равнището на образование и размера на мястото на пребиваване на респондентите, съществуват големи разлики между отделните държави.

Могат да се направят две различни класации между държавите:

1° Според средните оценки, получени за деветте изследвани аспекта на удовлетвореност:¹ Дания има най-високата средна стойност, следвана от Ирландия и Белгия; Люксембург и Нидерландия; Германия и Обединеното кралство все още са над средните стойности за Общността; Франция и Италия са по-долу.

Средна стойност за страната на деветте резултата за удовлетвореност

1. Данмарк	7,51
2. Ирландия	7,32
3. Белгия/Белгия	7,30
4. Люксембург	7,10
5. Нидерландия	7,05
6. Дойчланд	6,73
7. Обединено кралство	6,68
Средна стойност за Общността	6,42
8. Франция	6,18
9. Италия	5,54

2 ° Според класацията на страните за всеки аспект на удовлетвореност, което дава възможност да се премахнат, в международното сравнение, възможните различия в начина на отговаряне на поредица от въпроси от същия мащаб; редът на класификация е почти същият:

1 Тук не вземаме предвид удовлетвореността от работата, обсъждана по-горе, защото въпросът беше зададен само на лица, заети с платена работа.

Средна оценка на страната за деветте вида удовлетвореност

1. Данмарк	2,33
2. Ирландия	3,00
3. Белгия/Белгия	3,22
4. Люксембург	4,11
5. Нидерландия	4,33
6. Обединено кралство	5,67
7. Дойчланд	6,00
8. Франция	7,56
9. Италия	8,78

Така, независимо от използваната класификация, всички „малки“ държави, колкото и различни да са една от друга, по-специално в социално-икономическата област, са начело, изпреварвайки четирите „големи“ държави.¹

Разликите между държавите за всяка област на satisfaction също са силно изразени, както е показано в таблица 63.

Най-голяма дисперсия се наблюдава за последните две позиции: формата на обществото и функционирането на демокрацията, за които степента на удовлетвореност в трите държави с най-високи резултати (Люксембург, Германия, Белгия) е много по-висока от тази на трите държави с най-ниски резултати (Обединеното кралство, Франция и най-вече Италия).

¹ Тези резултати потвърждават резултатите от 1973 г., вж. „Удовлетвореност и неудовлетвореност от условията на живот в страните от Европейската общност“. Брюксел, юни 1974 г.

Таблица 63

Конкретните нива на удовлетвореност във всяка от страните от общността

1. Мястото, където живеете		2. Взаимоотношения с хората		3. Къщата или апартаментът	
Ирландия	8,66	Ирландия	8,96	Ирландия	8,29
Данмарк	8,48	Данмарк	8,57	Данмарк	7,94
Белгия/Белгия	8,14	Обединено кралство	8,00	Белгия/Белгия	7,92
Нидерландия	7,77	Белгия/Белгия	7,79	Люксембург	7,80
Обединено кралство	7,62	Люксембург	7,67	Нидерландия	7,60
Люксембург	7,53	Средна стойност за ЕО	7,46	Обединено кралство	7,41
Средна стойност за ЕО	7,49	Дойчланд	7,42	Средна стойност за ЕО	7,09
Франция	7,37	Франция	7,16	Дойчланд	7,06
Италия	7,34	Италия	7,05	Франция	6,96
Дойчланд	7,28	Нидерландия	7,02	Италия	6,48
4. Стандартът на живот		5. Как да използвате хобитата си		6. Наличното време	
Данмарк	8,16	Данмарк	8,16	Ирландия	7,56
Белгия/Белгия	7,75	Ирландия	7,94	Нидерландия	7,55
Нидерландия	7,70	Нидерландия	7,86	Данмарк	7,54
Люксембург	7,36	Белгия/Белгия	7,59	Белгия/Белгия	7,39
Обединено кралство	7,16	Обединено кралство	7,28	Люксембург	6,90
Ирландия	7,04	Люксембург	7,25	Обединено кралство	6,72
Дойчланд	7,01	Дойчланд	6,77	Средна стойност за ЕО	6,52
Средна стойност за ЕО	6,83	Средна стойност за ЕО	6,74	Франция	6,42
Франция	6,65	Франция	6,21	Дойчланд	6,33
Италия	5,93	Италия	6,00	Италия	6,04
7. Доходи		8. Формата на обществото		9. Функционирането на демокрацията	
Данмарк	7,07	Люксембург	6,58	Дойчланд	6,26
Нидерландия	6,77	Дойчланд	6,41	Люксембург	6,10
Белгия/Белгия	6,74	Белгия/Белгия	6,38	Белгия/Белгия	6,04
Люксембург	6,73	Ирландия	6,02	Данмарк	5,76
Ирландия	6,34	Данмарк	5,88	Нидерландия	5,67
Обединено кралство	6,16	Нидерландия	5,55	Ирландия	5,11
Дойчланд	5,99	Обединено кралство	5,11	Средна стойност за ЕО	4,82
Средна стойност	5,75	Средна стойност за	5,08	Франция	4,81

Специално проучване на Евробарометър „Жените и мъжете в Европа“ — май 1975 г.

за ЕО		ЕО			
Франция	5,34	Франция	4,72	Обединено кралство	4,62
Италия	4,84	Италия	3,31	Италия	2,83

VIII Чувството на щастие

Неотдавнашният успех на понятието „качество на живот“ доведе до по-добро изясняване на психосоциалното съдържание на тясно свързани понятия като „удовлетворение“, „щастие“, „благосъстояние“ и др.¹ По принцип се счита, че понятието „удовлетворение“ съответства на определено състояние на благосъстояние, чието съдържание е предимно материално (сигурност, комфорт и т.н.), докато понятието „щастие“ е по-скоро свързано с индивидуални или дори интимни фактори, като например здравето и междуличностните отношения.

В изследване на сравнителното отношение на жените и мъжете към живота, човек не може да не се опита да измери това изключително субективно чувство: щастие.

Нека преминем към една по-лична тема. Когатовсичко е казано и направено, можете ли да кажете как фонТ неща за вас точно сега? Наистина ли сте щастливи, достатъчно щастливи или не сте твърде щастливи в момента?²

Както и при удовлетворението, отговорите на мъжете и жените са много сходни: в цялата Общност 16 % от респондентите заявяват, че са „наистина щастливи“, 54 % — „доста щастливи“, а 27 % — „не твърде щастливи“.

Възрастта оказва слабо влияние върху изразяването на чувството за щастие при мъжете, докато при жените популярността на тези, които казват, че са „наистина щастливи“, намалява с увеличаването на годините.

Щастието също се увеличава с нивото на образование и доходите на респондента, но най-важната променлива изглежда е, както се очаква, семейното положение: хората, които са женени или живеят в двойка, заявяват, че са два пъти по-често „наистина щастливи“ от хората, които са разведени, разделени или овдовели; Единичните попадат между тези две категории.

1 Вж. по-специално проучването на D. SAINT-PAUL от SOFRES за френското Министерство на качеството на живот: „За субективно определяне на качеството на живот“. Париж, 74 ноември.

2 Умишлено въпросът не включва разширяване в отрицателен смисъл („доста нещастен“ и „много нещастен“), за да се избегне известен ефект на скромност в отговорите. Това означава, че хората, които се чувстват доста нещастни или много нещастни, вероятно са избрали „не твърде щастлив“ отговор.

Таблица 64

Общото чувство за щастие според пола, пола, нивото на образование, размера на населеното място, доходите и семейното положение

(Съвместно с Общността)

	Наистина щастлив	Доста щастлив	Не е много щастлив	Без отговор
Заедно	16 %	54 %	27 %	3 %
Мъже	15	54	28	3
От които: От 15 до 24 години	14	53	30	3
от 25 до 54 години	15	57	26	2
55 години и повече	15	51	30	4
Жени	17	53	27	3
От които: От 15 до 24 години	21	56	20	3
от 25 до 54 години	17	55	25	3
55 години и повече	14	47	35	4
Равнище на образование:				
- нисък	13	52	32	3
- средно	18	58	21	3
- висока	20	54	22	4
Размер на населеното място				
- село	16	55	27	2
- малък град	16	54	27	3
- голям град	16	52	28	4
Семеен доход:				
- скромен	14	47	37	2
- средно	15	56	26	3
- лесно	20	60	18	2
Семейно положение:				
- единични	13	53	30	4
женени	17	56	25	2
- живее брачно	23	41	27	9
- разведени	8	43	41	8
- отделно	2	33	54	11
- вдовец	11	45	40	4

Специално проучване на Евробарометър „Жените и мъжете в Европа“ — май 1975 г.

Разликите между страните са по-слабо изразени, отколкото за чувството на удовлетвореност, но класирането на страните е доста сходно за всяко от двете измерения: Дания и Белгия са начело, а Франция, Германия и Италия са в дъното на списъка:

	Наистина щастлив	Много съм доволна
Данмарк	38 %	51 %
Белгия/Белгия	35	39
Нидерландия	31	33
Люксембург	24	26
Обединено кралство	22	33
Ирландия	17	36
Средна стойност за Общността	16	20
Франция	16	16
Дойчланд	11	13
Италия	6	7

Жените изглеждат малко по-щастливи от мъжете в Дания, Обединеното кралство и Ирландия; Като цяло жените са малко по-склонни от по-възрастните жени. Семейното положение е почти навсякъде дискриминационно, особено в Дания. Ето защо се потвърждава, че чувството на щастие е силно свързано и за двата пола с най-личните аспекти на живота, тъй като се живее в дадена култура.

Таблица 65

Чувството за щастие според пола и пола

(Наистина щастлив отговор, по страни)

	Мъже				Жени				Семейно положение		
	Общо	-25	25/54	55+	Общо	-25	25/54	55+	Женен/ омъже на или в двойка	Неженен/ неом	Развед ени, разделе ни, овдове ли
Данмарк	35 %	42 %	37 %	30 %	41 %	41 %	46 %	31 %	42 %	32 %	18 %
Белгия/ Белгия	34	36	35	30	38	46	40	31	39	37	17
Нидерланди я	32	27	33	33	30	35	33	21	22	36	9
Люксембург	22	15	25	20	26	8	31	28	29	18	8
Обединен вид	19	16	23	13	25	26	24	25	23	18	20
Ирландия	14	14	16	11	19	27	17	15	17	17	12
Франция	14	16	13	15	18	25	18	13	18	17	13
Дойчланд	12	11	9	18	10	15	11	6	13	9	5
Италия	5	6	5	6	6	11	3	6	4	7	7

IX Отношение към Европейската общност и обединението на Европа

Предходна работа показва, че равенството между половете е слаб предиктор за отношението към Европа: в почти всички държави след ориентацията *politi* следва, че образователното равнище, професията и доходите, дори когато се вземат предвид веднага щом се вземат предвид връзките между тези различни променливи.¹

Без да повтаряме тук отговорите на многото въпроси, свързани с общия пазар, Европейската общност и незадоволителните в Европа, които бяха зададени в настоящото проучване,² ще се ограничим до три въпроса: един за общия пазар, друг за обединението на Европа и трети за влиянието, което развитието на Европейската общност би могло да окаже върху развитието на статута на жените.

1. Общият пазар

„Като цяло смятате ли, че (за Вашата страна) да бъдеш част от Европейската общност (общ пазар) е нещо добро, нещо лошо, нещо добро или нещо лошо?“

В Общността като цяло 59 % от респондентите считат, че общият пазар е нещо добро, в сравнение с 9 %, които мислят другояче, и 32 %, които не заемат позиция или не реагират. Мъжете реагират малко по-често от жените по положителен начин (63 срещу 55%). По-младите мъже и по-възрастните жени са малко по-неблагоприятни, но най-важната променлива е степента на образование.

Сред тези, които изразяват ясно, положително или отрицателно мнение, няма значителна разлика между двата пола:

1 Вж. „Европа, видяна от европейците“; Брюксел, август 1974 г.

2 Вж. Евробарометър No 3, юни—юли 1975 г.

Специално проучване на Евробарометър „Жените и мъжете в Европа“ — май 1975 г.

Вярваме, че общият пазар е
"добро нещо"

(от 100 души, които се изказват)

Мъже 86 %

От които:	От 15 до 24 години	88
	от 25 до 54 години	85
	55 години и повече	88

Жени 87 %

От които:	От 15 до 24 години	88
	от 25 до 54 години	89
	55 години и повече	85

Жените са толкова благоприятни, колкото и мъжете, без съществена разлика в зависимост от ситуацията, когато са придобили социално-политически умения (образование, информация и т.н.), за да изразят своите възгледи.

Таблица 66

Общ пазар: добро или лошо в зависимост от пола, пола и нивото на образование
(Съвместно с Общността)

	Хубаво нещо	Грешно нещо	Нито добро, нито лошо	Без отговор
Заедно	59 %	9 %	23 %	9 %
Мъже	63	10	21	6
От които:				
От 15 до 24 години	57	8	29	6
от 25 до 54 години	64	11	20	5
55 години и повече	66	9	18	7
Жени	55	8	25	12
От които:				
От 15 до 24 години	57	8	25	10
от 25 до 54 години	57	7	26	10
55 години и повече	50	9	24	17
Равнище на образование:				
- нисък	52	11	24	13
- средно	63	7	24	6
- висока	76	4	17	3

Разликите между държавите контрастират, от една страна, с шестте „основателски“ държави, където шест до седем от всеки десет респонденти подкрепят общия пазар, и от друга страна, с трите нови държави членки. (Вж. таблица 67).

Мъжете са по-благоприятни от жените навсякъде, особено в Ирландия, Нидерландия и Белгия. Възрастта играе различна роля в зависимост от държавата и пола: по-възрастните мъже са по-благоприятни, с изключение на Белгия и Люксембург; по-възрастните жени са по-неблагоприятни, с изключение на Обединеното кралство и Дания.

В някои държави тези различия могат да бъдат обяснени с влиянието на образователните постижения, което е особено важно в Белгия, Германия, Обединеното кралство и Нидерландия; в Белгия например младите хора от двата пола, но най-вече жените, са много по-благоприятни за пазара от по-възрастните, вероятно защото са по-образовани и по-добре информирани. Но друго влияние има тенденция да определя нагласите: националната култура и, може да се каже, продължителността на опита в Европейската общност.

Удивително е, че макар разликата между нагласите на двата пола, както и разликата в зависимост от нивото на образование, да са средно от един и същи порядък във всичките шест „основателни“ страни, от една страна, и в трите нови държави членки, от друга страна, влиянието на възрастта играе различна роля.

Сред шесттепо-възрастните жени (над 55 години) са значително по-неблагоприятни от по-младите, докато (с изключение на Белгия и Люксембург) по-възрастните мъже са малко по-неблагоприятни. Напротив, сред „тримата“ хората в една и съща възрастова група, и особено мъжете, са очевидно по-благоприятният по-младите хора. (Вж. таблица 68).

Обяснително предположение е, че благоприятното отношение на жените „обикновено“ се влияе от нивото на образование, когато Общността има доста дълъг опит за страната.

Таблица 67

Отношение, благоприятно заобщия пазар в зависимост от пола; възраст и образователни постижения
(Добър отговор, по държави)¹

		Мъже				Жени				Равнище на образование		
		Общо	-25	25/54	55+	Общо	-25	25/54	55+	Ниска	Правн о основ ание	Висок а
Италия	(71 %)	76 %	69 %	78 %	75 %	67 %	71 %	67 %	63 %	68 %	76 %	79 %
Люксембург	(65 %)	67	81	65	61	62	80	63	52	67	66	58
Франция	(64 %)	70	57	73	73	59	62	59	54	55	69	73
Нидерландия	(64 %)	71	67	75	67	57	69	59	47	55	73	80
Белгия	(57 %)	64	74	64	55	51	73	51	39	41	63	82
Дойчланд	(56 %)	59	59	56	64	54	56	56	50	50	59	81
Ирландия	(50 %)	59	50	60	61	42	44	40	43	43	56	53
Обединено кралство	(47 %)	51	36	53	56	43	34	48	40	40	56	70
Данмарк	(36 %)	40	24	44	39	34	19	35	39	32	44	40

¹ Държавите са подредени по честота в низходящ ред в отговора „Общият пазар е нещо добро“. Посочените в скоби проценти съответстват на всички респонденти във всяка държава.

Таблица 68

Различия в отношението на „младите хора“ и „старите хора“ към общия пазар в зависимост от пола и държавата

	Мъже			Жени		
	-25	55+	Разлика	-25	55+	Разлика
Белгия/Белгия	74 %	55 %	-19	73 %	39 %	-34
Дойчланд	59	64	5	56	50	-6
Франция	57	73	16	62	54	-8
Италия	69	75	6	71	63	-8
Люксембург	81	61	-20	80	52	-28
Нидерландия	67	67	0	69	47	-22
Съвпадение за: "шест"	64	69	5	64	53	-11
Данмарк	24 %	39 %	15	19 %	39 %	20
Ирландия	50	61	11	44	43	-4
Обединено кралство	36	56	20	34	40	6
Информация за "Трима"	36	55	19	34	40	6

2. Обединението на Европа

„В крайна сметка дали сте „за“, „против“ или „безразличен“ към обединението на Европа?“

Седем от всеки десет респонденти (69 %) са много „за“ (35 %) или „за“ (34 %) обединението на Европа; Само 9% са неблагоприятни, а 22% са недиференцирани или неотзивчиви.

Жените са значително по-неблагоприятни от мъжете. Възрастта отново е различна и за двата пола: мъжете на възраст между 15 и 24 години са по-неблагоприятни от възрастните, докато жените на възраст над 55 години са по-неблагоприятни.

Нивото на образование изглежда е най-важната променлива.

(Вж. таблица 69).

Таблица 69

Отношение към обединението на Европа според пола, пола и образователното равнище

(Съвместно с Общността)

		Много благоприятен	По-скоро благоприятен	Безразличен	По-скоро неблагоприятен	Много неблагоприятен	Без отговор
Заедно		35 %	34 %	15 %	5 %	4 %	7 %
Мъже		43	32	12	4	4	5
От които:	От 15 до 24 години	32	36	17	6	3	6
	от 25 до 54 години	42	33	12	5	4	4
	55 години и повече	51	27	10	4	4	4
Жени		28	36	19	5	3	9
От които:	От 15 до 24 години	29	36	21	5	2	7
	от 25 до 54 години	28	39	17	5	3	8
	55 години и повече	28	30	21	5	4	12
Равнище на образование:							
	- нисък	30	32	19	6	4	9
	- средно	38	37	13	4	3	5
	- висока	50	35	8	3	2	2

Специално проучване на Евробарометър „Жените и мъжете в Европа“ — май 1975 г.

Разликите между държавите са още по-големи, отколкото при предишния въпрос: от една страна, в шестте „основателски“ държави обществеността подкрепя обединението на Европа в съотношение седем или осем от десет (76%); в трите нови държави-членки по-голямата част е едва достигната (50 %). Следва обаче да се отбележи, че резултатът за Ирландия надвишава този за Белгия, което се дължи на факта, че броят на лицата, които заявяват, че са различни или не отговарят, е един и половина пъти по-висок в Белгия.

1° От 100 респонденти

	Белгия	Ирландия
	%	%
Много благоприятен	23	23
По-скоро благоприятно	32	34
Безразличен	28	22
По-скоро неблагоприятно	2	8
Много неблагоприятно	1	7
Не отговаря	14	6
Общо	100	100

2 ° от 100 души, които произнасят.

	Белгия	Ирландия
	%	%
Много благоприятен	40	32
По-скоро благоприятно	55	47
По-скоро неблагоприятно	3	33
Много неблагоприятно	2	10
Общо	100	100

В някои страни, с изключение на Люксембург, жените са по-неблагоприятни от мъжете за обединението на Европа. Разликата е особено забележима в Ирландия, Италия и Белгия; това до голяма степен се дължи на броя на безразличните отговори или липсата на отговор, които са много по-често срещани сред жените.

Процент на безразличните или неотговорилите отговори по държави:

	Мъже	Жени	Съотношение F/ H
Италия	11 %	28 %	2,5
Nederli	18	35	1,9
Ирландия	18	35	1,9
Данмарк	20	34	1,7
Франция	13	22	1,7
Дойчланд	15	24	1,6
Белгия/Белгия	34	49	1,4
Обединено кралство	23	33	1,4
Люксембург	18	17	0,9

Що се отнася до възрастта, това отново се прави по различен начин в зависимост от пола и държавата, но и по различен начин от това, което видях по-горе (вж. таблица 68) по отношение на отговора относно общия пазар.

Сред мъжете по-възрастните все още са малко по-благоприятни от по-младите, но Белгия все още е изключение. Тази тенденция е по-силно изразена в новите държави-членки. Толкова малка разлика с разпределението на нагласите към общия пазар.

Сред жените най-възрастните са по-неблагоприятни от най-младите, особено в Белгия, но също така и в Италия, Нидерландия и Германия. В Обединеното кралство и още по-осезаемо, отколкото по отношение на общия пазар, по-възрастните жени са много по-благоприятни от по-възрастните жени за обединението на Европа. Тенденцията е същата като наблюдаваната по отношение на общия пазар, но е по-изразена, особено в Обединеното кралство.

Що се отнася до нивото на образование, то оказва силно влияние върху образованието почти всички страни, но особено в Белгия и Обединеното кралство.

В крайна сметка изглежда, че една по-политическа тема, като например еднаотидеитена Европа, е относително по-малко предпочитана (или по-точно посрещната с повече безразличие) сред по-възрастните жени в страни, където тези жени са по-слабо образовани и по-малко политизирани (Белгия), но че са включени и други променливи, какъвто е случаят в Обединеното кралство, където кампаниите „ant i-Europea“ вероятно са достигнали по-ефективно до най-младите жени, т.е. най-образованите и най-добре образованите, като са ги насочили повече към отношение на въздържане, отколкото към откровено отрицателно отношение.

Таблица 70 показва разпределението по държави на благоприятните нагласи към обединението на Европа по пол, възраст и ниво на образование.

Таблица 71 показва, по държави, за двете крайни възрастови групи и за всеки пол, разликата в честотата на благоприятното отношение.

В таблица 72 са представени пълните резултати по пол и възраст за Белгия и Обединеното кралство, за да се покажат в две държави с приблизително еднакъв среден резултат за благоприятни нагласи (съответно 52 % и 50 %) големите разлики, които съществуват, особено сред жените, в зависимост от това дали са „способни“ да се произнасят в едната или в другата посока.

Таблица 70

Отношение към обединението на Европa според пола, пола и образователното равнище

(Отговори „много благоприятни“ или „по-скоро благоприятни“ чрез заплащане)¹

		Мъже				Жени				Равнище на образование		
		Общо	-25	25/54	55+	Общо	-25	25/54	55+	Ниска	Правно основане	Висока
Люксембург	(80 %)	80 %	85 %	78 %	82 %	81 %	84 %	81 %	72 %	79 %	79 %	81 %
Франция	(77 %)	82	76	82	85	74	70	74	75	68	83	87
Дойчланд	(77 %)	82	75	79	90	73	77	79	63	72	82	87
Италия	(77 %)	85	83	87	84	69	83	67	60	71	86	89
Нидерландия	(65 %)	72	65	77	67	59	67	62	48	56	77	80
Белгия	(52 %)	63	69	66	55	48	63	53	32	39	60	84
"Шестимата"	(76 %)	81	78	81	84	70	76	72	62	69	81	87
Ирландия	(57 %)	66	51	66	74	46	45	54	47	51	62	63
Обединено кралство	(50 %)	55	40	55	61	46	32	51	46	44	59	74
Данмарк	(41 %)	43	31	47	43	41	36	43	39	37	52	46
"Тримата"	(50 %)	54	40	55	61	46	33	50	46	44	59	68

¹ Държавите се подреждат в низходящ ред според честотите на „много благоприятния“ или „по-скоро благоприятния“ отговор. Посочените в скоби проценти съответстват на всички респонденти във всяка държава.

Таблица 71

Различия в нагласите между „млади“ и „стари“ към обединението на Европа по пол и държава
(Отговор „много благоприятен“ или „доста благоприятен“)

	Мъже			Жени		
	-25	55+	Разлика	-25	55+	Разлика
Белгия/ Белгия	69 %	55 %	-14	63 %	32 %	-31
Дойчланд	75	90	15	77	63	-14
Франция	76	85	9	70	75	5
Италия	83	84	1	83	60	-23
Люксембург	85	82	-3	84	72	-12
Нидерландия	65	67	2	67	48	-19
Съвпадение за: "шест"	78	84	6	76	62	-14
Данмарк	31 %	43 %	12	36 %	39 %	3
Ирландия	51	74	23	45	47	2
Обединено кралство	40	61	21	32	46	14
Информация за "Трима"	40	61	21	33	46	13

Таблица 72

Различия в нагласите в ЕлгикалГермания и Обединеното кралство към обединението на Европа въз основа на пола и пола

	Белгия (52 %)						Обединено кралство (50%)					
	Мъже			Жени			Мъже			Жени		
	-25 %	25/54 %	55+ %	-25 %	25/54 %	55+ %	-25 %	25/54 %	55+ %	-25 %	25/54 %	55+ %
1° От 100 респонденти												
Много благоприятен	32	25	30	23	18	16	13	33	42	15	26	24
По-скоро благоприятно	37	41	25	40	35	16	27	22	19	17	25	22
Безразличен	23	22	23	25	27	44	27	17	11	33	17	20
По-скоро неблагоприятно	2	1	4	1	3	1	12	12	8	12	11	12
Много неблагоприятно	.	1	3	1	1	1	12	11	14	8	9	11
Без отговор	6	10	15	10	16	22	9	5	6	15	12	1
Общо	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
2° От 100 души, които се произнасят												
Много благоприятен	45	37	48	35	32	47	20	42	50	29	37	35
По-скоро благоприятно	52	60	40	62	61	47	42	28	23	33	35	32
По-скоро неблагоприятно	3		7		5	3	19	16	10	23	15	17
Много неблагоприятно	.	3		3								
Общо	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

3. Европейската общност и променящият се статут на жените

„Смятате ли, че развитието на Европейската общност (общ пазар) може да има добро влияние, лошо влияние или изобщо да няма влияние върху развитието на статута на жените?“

Само 34 % от хората в Общността като цяло считат, че развитието на Общността може да има „добро влияние“ върху развитието на статута на жените; 4% савнай-лошото си състояние, а 62% не виждат връзка между двата субекта.

Има малко разлики между отговорите на мъжете и жените, с изключение на това, че жените, и особено по-възрастните жени, са значително по-склонни да не изразяват мнението си.

Нивото на образование влияе върху липсата на отговор иго индиректира върху положителните отговори, т.е. фактът, че отговорът, който изрично отразява невъзприемането на каквато и да е връзка междупредметите („изобщо никакво влияние“), толкова постоянна за трите нива на образование, ни показва, че това е най-широко разпространеното отношение.

Вж. таблица 73.

Влиянието на възрастта е доста ниско сред мъжете. Двата магьосника, които се сблъскват по отношение на връзката си — тази на Европейската общност и тази на статута на жените — имат различни последици: по-възрастните мъже по-често очакват благоприятно влияние в Обединеното кралство и Ирландия, както и в Люксембург; Това обаче е така в Белгия, където, както видяхме по-горе, безразличието е много високо сред възрастните хора.

Таблица 73

Очакваното въздействие на развитието на Европейската общност върху промените в статута на жените според пола, пола и образователното равнище

(Съвместно с Общността)

		Добро влияние	Лошо влияние	Никакво влияние	Без отговор
Заедно		34 %	4 %	37 %	25 %
Мъже		37	6	37	20
От които:	От 15 до 24 години	35	5	39	21
	от 25 до 54 години	37	6	40	17
	55 години и повече	38	5	32	25
Жени		32	3	36	29
От които:	От 15 до 24 години	34	3	39	24
	от 25 до 54 години	35	3	35	27
	55 години и повече	24	3	36	37
Равнище на образование:					
	- нисък	30	5	36	29
	- средно	36	4	38	22
	- висока	46	3	36	15

Аз бях на първо място за положителните отговори, следван от Ирландия и Франция. Германия, Дания и Обединеното кралство са в края на списъкд. Товапоказва, че тези, които отдават голямо значение на проблема със статута на жените, епо-вероятнода очакват влияние върху развитието на Общността.¹ Освен това в Дания и Обединеното кралство по-голям дял от тези, които очакват влияние, го описват отрицателно, отколкото в други държави.

Вж. таблица 74.

Сред жените възрастта е по-изявена, с изключение на Дания и Обединеното кралство, а отговорите на по-възрастните жени в повечето страни отразяват по-малко внимание към проблема със статута на жените и по-малък интерес към Европейската общност.

Инструкция је почти навсякъде в посока на рязко намаляване на липсата на отговор при преминаване от ниско към високо ниво, но влияе върху отговора на несигурността (или безразличието)много по-малко: дори в някои държави (Люксембург, Белгия, Франция, Нидерландия, Обединеното кралство) тя е склонна да я увеличава, което показва колко слаба е възприеманата връзка между Европейската общност и проблема със статута на жените. Въпреки това въздействието на образованието върху премереното отношение като цяло е положително, особено в Ирландия и Белгия.

Вж. таблица 75.

1 Вж. таблица 1, стр. 9

Таблица 74

Очакваното влияние на развитието на Европейската общност върху развитието на статута на жените (чрез заплащане)

	Очаквайте влияние		Не очаквайте никакво влияние	Без отговор
	благоприятен	неблагоприятно		
Италия	54 %	2 %	20 %	24 %
Ирландия	51	6	30	13
Франция	41	2	31	26
Белгия/Белгия	34	2	22	42
Люксембург	34	6	28	32
Нидерландия	31	4	27	38
Дойчланд	26	4	51	19
Данмарк	21	9	36	34
Обединено кралство	19	9	47	25

Таблица 75

Благоприятното влияние на развитието на Европейската общност върху промените в статута на жените според пола, пола и нивото на образование

(Отговор на добро влияние по държави)¹

		Мъже				Жени				Равнище на образование		
		Общо	-25	25/54	55+	Общо	-25	25/54	55+	Ниска	Правн о основа ние	Висока
Италия	(54 %)	58 %	53 %	62 %	56 %	49 %	56 %	52 %	35 %	48 %	63 %	66 %
Ирландия	(51 %)	52	43	55	55	49	56	50	43	39	57	68
Франция	(41 %)	41	40	39	45	40	39	44	33	35	46	43
Белгия	(34 %)	38	47	39	32	30	43	32	19	24	38	49
Люксембург	(34 %)	30	11	33	36	36	32	44	26	33	39	28
Нидерландия	(31 %)	36	27	41	32	26	28	29	18	25	38	41
Дойчланд	(26 %)	28	23	27	30	25	22	30	20	24	28	34
Данмарк	(21 %)	23	21	22	21	20	16	23	20	17	29	25
Обединено кралство	(19 %)	22	12	21	27	17	18	17	17	18	20	28

1 Държавите се подреждат в низходящ ред според отговора за „добро влияние“.

Част II

Обяснително есе относно формирането на нагласи към статута на жените

Въведение в методологията

Четенето на първата част показва сложността на проучения проблем: нагласите на мъжете и жените, обусловени както от индивидуалните характеристики на респондентите (пол, възраст, образование и др.), така и от тези на обществото, към което принадлежат, понякога са сходни, а понякога и различни; тези детерминанти взаимодействат помежду си; самите отговори на един въпрос са статистически свързани с отговорите на друг и т.н.

В опит да се обясни как се формират тези нагласи, т.е. да се намали сложността на събраните данни до възможно най-проста интерпретация, необходим път на научни изследвания, бяха извършени няколко анализа:

- t yp oлогиче (анализ на кълъстерите), чиято цел е да класифицира всички 9500 изследвани индивиди, характеризиращи се с редица променливи (дадените отговори и характеристиките, известни на всеки), в ограничен брой групи (или „типове“), така че тези индивиди да са възможно най-подобни във всяка група и типовете да са възможно най-различни един от друг;

- анализ на факторите на равнището на всяка държава ототговорите, дадени на въпросите, които са пряко свързани с нашата тема, за да се определи дали и до каква степен взаимовръзките между всичкитези отговори, взети от два до два, могат да бъдат обяснени с малък брой „фактори“;

- анализ се нарича „multiple Classification Analysis“, което дава възможност да се измери обяснителната стойност на поредица от променливи (пол, възраст, образование, доход и т.н.) и относителната тежест на всеки от „факторите“, идентифицирани от всяка променлива по отношение на другите, като се вземат предвид взаимовръзките между тях.

Всеки от тези методи ще ни позволи да извлечем хипотези, а може би и заключения, от масата на събраните данни.

Ще започнем с типологичния анализ.

II Типологичен анализ на обществените нагласи към положението на жените¹

Този анализ се състои в комбиниране на отговорите на следните въпроси:

- значението, което се отдава на проблема със статутана жените, преценка на скоростта на промяната,
- шансовете, които жените, в сравнение с мъжете, имат за успех в живота си,
- области, съответстващи на неравностойно положение или дискриминация,
- имиджът на политиката („човешки въпроси“)
- доверие в мъж или жена като политически представител в Парламента.

Резултатът от разглеждането на отговорите на тези въпроси след това беше отчетен в решенията, взети относно смекчаването на разликите между съответните роли на двата пола; относно жените, които призовават за смекчаване на различията, относно ролята на жените в политиката и относно индивидуалните характеристики на респондентите.

1 Анализ, ръководен от H       RIFFAULT.

Този анализ разкрива, чрез последователни намаления, степени на хетерогенност, седем групи, които сами по себе си могат да бъдат сведени до пет основни вида, които „обясняват“ 30,4 % от информацията, съдържаща се в шестте активни променливи:

1-ви тип: Активистите на промяната

Тази група представлява 34 % от всички респонденти и се състои от 45 % мъже и 55 % жени.

Тези „военнослужещи“ считат, че мястото на жените в обществото е важен въпрос, че по-голямата част от жените искат промяна, а по-голямата част от мъжете — не, че жените имат право да изискват смекчаване на различията, че промяната не се случва достатъчно бързо. Теса абсолютно против политиката да бъде мъжка афера и вярват, че ролите на мъжете и жените трябва да бъдат еднакви в политиката. Освен това те имат толкова доверие в една жена, колкото и в един мъж като представител в Парламента.

В рамките на този тип могат да бъдат разграничени две подгрупи:

- един (IA), представляващ 14 % от общата работна сила, с 43 % мъже и 57 % жени, счита, че понастоящем е също толкова вероятно жените да успеят в живота си, колкото и мъжете;
- другият (IB), с 20 % от общата работна сила (46 % мъже и 54 % жени), счита, че вероятността за жените е по-малка; тази група е много заета с хора с високо ниво на образование и принадлежащи към градските райони.

Тези две групи „активисти за промяна“ са най-заинтересовани от политическите дискусии; степента им на удовлетвореност от „материалистичните“ елементи (жилищно настаняване, доходи, стандарт на живот, работа и т.н.) не се различава много от средната, но те са по-малко удовлетворени от средната стойност на респондентите с елементи, свързани с формата на обществото и функционирането на демокрацията.

Накратко, те действително са „активисти на промяната“ в широкия смисъл на думата, който несъмнено включва, нодалеч надхвърля това, което обикновено се нарича „феминистки“. Това е най-голямата група по брой и вероятно по влияние; Тя се състои от малко повече жени, отколкото мъже.

Тип 2: Противниците на промяната

Предполага се, че тази втора група се характеризира точно по обратния начин. На него се падат 18 % от общата работна сила, като броят на жените е почти равен на този на мъжете (53 % мъже и 47 % жени).

Тези „противници“ считат, че проблемът не е важен и че жените имат толкова шансове, колкото и мъжете. За тях жените искат да се променят и те грешат; по-голямата част от мъжете са против промяната; Промяната се случва твърде бързо в момента.

За тази група политиката трябва да бъде повече за мъжете; и ако жените искат да направят нещо по въпроса, би било по-добре да е в друга роля. Във всеки случай не става въпрос за гласуване за някой друг, освен за човек.

Тези, които формират тази група опоненти, са по-възрастни от средното; тяхното ниво на образование е по-ниско и те имат малък интерес към политиката.

3-ти тип: умерените

Това е междинна група между първите две: 18 % от общата работна сила, 48 % мъже и 52 % жени.

Тези „умерени“ са за някаква промяна, но за тях не е ясно дали ще умрат и не са много политизирани „или аз, това е голям проблем“, „да, по-голямата част от жените искат промяна и са прави“. Но мъжете, в по-голямата си част, не искат промяна. Политиката не е твърде много работана жените ако те искат да играят роля в нея, тя във всеки случай трябва да бъде различна от тази на мъжете.

Фактът, че тази група „умерени“ е от същото значение за широката общественост като тази на „противниците“ (18 %), ясно показва каква роля може да играе тя в развитието на законодателството и морала в зависимост от това дали ще се опре на едната или надругата страна. „Войниците“ вероятно трябва да избягват да го удрят, ако искат да спечелят по-голямата част от обществото за своята кауза.

Тип 4: Адаптираният

Това е доста традиционалистическа група, добре адаптирана към настоящата ситуация, която, както видяхме, също е различна в отделните държави. Аз представлявам 21% от общата работна сила. За нейните членове проблемът с жените не е значителен и жените са не по-малко склонни да успеят в живота си. Техният резултат за удовлетвореност е значително по-висок от средния поотнoшениена общата удовлетвореност от живота, материалистичните предмети, обществото и функционирането на демокрацията. По-често от другите те казват, че са „наистина щастливи“.

В рамките на тази група могат да се разграничат две под-групи, между които нюансите са както следва:

- за някои (IVA), които представляват 11 % от общата работна сила, с 55 % мъже и 45 % жени, не изглежда да има проблем, тъй като понастоящем всички са съгласни, както мъже, така и жени, да се намалят разликите между ролите и това е така;
- за останалите (IVB), 10 % от работната сила, с 45 % мъже и 55 % жени, това би било по-скоро фалшив проблем: трябва да се запази определена женственост; по-голямата част от жените не искат промяна и със сигурност не и по-голямата част от мъжете; освен това жените, които искат да променят обществото по този начин, грешат; за тази подгрупа обаче, ако жените искат да играят роля в политиката, тя трябва да бъде същата като тази на мъжете.

Този вид удовлетворени и — по различни причини — безпроблемни адаптации към предмета на интерес тук са особено често срещани в Дания, Обединеното кралство и Нидерландия.

Тип 5: Безразличието и дългогодишното мнение

Няма какво да се каже за една остатъчна група, която представлява малко над 8 % от общата работна сила, с изключение на това, че тя е най-„женската“ група (57 % жени и 43 % мъже), най-възрастната, най-слабо образованата, с най-висок дял на неактивните лица.

В таблица 76 са обобщени основните лични характеристики на респондентите във всеки от петте вида обработвани данни. Тя ясно показва социологическия профил на всеки тип:

- малко разлики между двата пола,
- по-висока възраст и по-ниско ниво на образование на безразличните и противниците,
- малко разлики между градовете и селските райони.

Таблица 76

Петте вида нагласи според характеристиките на респондентите

(Съвместно с Общността)¹

	Тип I "активисти на промяната" (33,7%)		Тип II "Опоненти" (18,2%)	Тип III "умерените" (18,3%)	Тип IV "адаптиран" (20,9%)		Тип V "безразличен и безразличен" (8,5%)
	ИИ (13,4 %)	ІВ (20,3 %)			ІVА (10,2%)	ІVВ (10,7%)	
Мъже	43 %	46 %	53 %	48 %	55 %	45 %	43 %
Жени	57	54	47	52	45	55	57
Възраст:							
от 15 до 24 години	22	25	12	16	19	16	10
от 25 до 54 години	54	56	26	54	52	55	41
55 години и повече	24	19	42	30	29	29	49
Инструкция:							
- нисък	52	39	65	53	56	50	70
- средно	31	36	25	33	29	30	21
- висока	17	25	10	14	15	20	9
Местонахождение:							
- село	38	34	42	41	41	37	42
- малък град	34	33	31	31	33	34	31
- голям град	27	31	27	27	25	28	25
Дейност:							
- активи	50	55	46	52	56	50	35
— неактивни	50	45	54	48	44	50	65
Публична служба:							
женени	65	65	67	67	70	70	61
вдовец	7	5	12	8	7	8	17
- единични	23	26	18	22	20	18	18
Други	4	4	3	3	3	4	3

1 Процентите в скоби под всяка глава на колона съответстват на теглото на типа в общата проба. Някои общи суми могат да бъдат по-малко от 100%, тъй като неотговорилите не се отчитат.

Още по-интересно е разпределението по държави на лицата, принадлежащи към всеки от петте вида. (Таблица 77).

Активистите за промяна са особено многобройни в Ирландия (46 %), Италия (39 %) и Франция (38 %).

„Опонентите“, които са много малко в Дания (10%), представляват 16—23 % в другите държави.

„Умерените“ вероятно представляват резервата „военни“ във Франция и Люксембург.

Има повече „адаптирани“ и „безразлични“ в сравнение с други места в Дания, Нидерландия и Великобритания.

В Белгия и Германия изглежда все още не съществува нищо между „умерените“ и „противниците“.

Накрая, таблица 78 посочва за всеки вид процентите или оценките, съответстващи на няколко въпроса, чието значение ще бъде показано в следващите анализи. Един обикновен поглед върху положението на жените показва как „активистите за промяна“ и „adapted-satisfaits“ се противопоставят един на друг в нашите общества.

Втората част ще изясни този въпрос по-специално, следвайки други методи за анализ.

Специално проучване на Евробарометър „Жените и мъжете в Европа“ — май 1975 г.

TsanauNo 77

Петте вида нагласи по държави

(от 100 респонденти във всяка държава)

	Тип I "активисти за промяна" (33,7%)		Тип II "опоненти" (18,2%)	Тип III "умерени" (18,3%)	Тип IV "адаптиран" (20,9%)		Тип V "безразличен и безразличен" (8,5%)
	ИИ (13,4 %)	IV (20,3 %)			IVA (10,2%)	IVB (10,7%)	
Белгия/ Белгия	13 %	15 %	21 %	24 %	10 %	6 %	11 %
Данмарк	13	21	10	7	14	21	14
Дойчланд	14	19	23	24	9	7	4
Франция	17	21	16	27	7	8	4
Ирландия	16	30	16	19	7	8	4
Италия	21	18	22	20	8	7	4
Люксембург	10	18	18	27	11	7	9
Нидерланди я	8	20	18	12	16	12	14
Великобрит ания	10	20	19	9	12	17	13
(Северна Ирландия)	(11)	(24)	(18)	(13)	(17)	(11)	(6)

Таблица 78

Някои характерни реакции, съответстващи на петте вида нагласи

(Съвместно с Общността)¹

	Тип I "активисти за промяна" (33,7%)		Тип II "опоненти" (18,2%)	Тип III "умерени" (18,3%)	Тип IV „адаптиран“ (20,9%)		Тип V "безразличен и безразличен" (8,5%)
	ИИ (13,4 %)	IV (20,3 %)			IVA (10,2%)	IVB (10,7%)	
Оценка на важността на проблема за статута на жените	7,09	7,14	4,09	6,66	3,86	3,76	3,69
Жените са по-малко вероятни	4 %	98 %	18 %	47 %	5 %	18 %	10 %
Промените не се случват достатъчно бързо	52 %	53 %	7 %	26 %	4 %	7 %	6 %
Политиката не трябва да бъде повече за мъжете	85 %	90 %	17 %	15 %	44 %	46 %	25 %
Оценка на удовлетвореността:							
Животът, който водим	7,38	7,43	7,27	7,34	7,76	7,83	7,37
Формата на компанията	5,27	5,04	5,43	5,65	5,9	5,45	5,75
Функционирането на демокрацията	4,9	4,78	5,08	5,34	5,65	5,19	5,41
Казват "наистина щастлив"	22 %	22 %	20 %	20 %	30 %	30 %	21 %

¹ Непретеглен набор от национални проби.

III Факторен анализ и многокритериален анализ на отговорите¹

За да се направи преглед на отговорите на всеки респондент на 22-те въпроса относно статута на жените, бяха извършени анализи на факторите поотделно за всяка държава.²

Прегледът на резултатите показва поразително сходство между моделите на реагиране в отделните държави. Във всяка национална икономика се появяват три групи нагласи. Групите ("кълъстери") отразяват факта, че хората, които отговарят на конкретен въпрос в един или друг смисъл, имат голяма вероятност да дадат подобен отговор на всеки от другите въпроси в същата група и обратно.

Като се има предвид това сходство в моделите на поведение в деветте държави, анализът ще бъде представен за Общността като цяло.

1 Тази глава до голяма степен заема анализите, проведени от професорите Маргарет и Роналд ИНГЛЕХАРТ (Университет на Мичиган).

2 Използваната тук техника е техниката „varimax rotation“.

Положението на жените в Европейската общност: три конфигурации на положението
(Факторен анализ на общите национални проби)

	Доминиращ фактор
I. Възприемане на дискриминацията:	
Бихте ликажали, че настоящото положение на жените около вас, в сравнение с това на мъжете, е доста по-добро (...) по отношение на...?	
... възможности за промоция	0,71
...заплатата	0,67
Възможност за намиране на работа	0,66
... сигурност на работното място	0,65
... професионално обучение	0,63
Възможността да учиш	0,53
... условия на труд	0,52
Толкова ли е вероятно жените, колкото и мъжете, да успеят в живота си?	0,64
II. Подкрепа или противопоставяне на обществените трансформации във връзка с ролята на жените	
Смятате ли, че жените трябва да играят същата роля като мъжете в политиката?	0,71
- „Съгласни ли сте, че политиката следва да бъде по-скоро въпрос на мъже (...)?“	0,68
Дали нещата (...)се променят твърде бързо, не достатъчно бързо или просто правилно?	0,54
„Бихте ли счели за нормално или нежелателно една жена да излиза вечер без съпруга си, за да присъства на среща?“	0,51
Дали нещата се променят по правилния или по грешния начин?	0,45
Според вас има ли проблем за жените или не? Колко важен е този проблем?	0,42
„Бихте ли счели за нормално или нежелателно една жена да насърчава съпруга си да смени работата си, защото ѝ е предложено по-добро положение в друг регион?“	0,34
„Бихте ли сметнали за нормално родителите да решат да платят на дъщеря си за образование, ако тя се справяше по-добре в училище от момчето?“	0,33
III. Удовлетворение или недоволство?	
„Доколко сте доволни от формата на обществото, в което живеем?“	0,67
„Като цяло, много ли сте доволни (...) от живота, който водите в момента?“	0,65
Дали нещата се променят по правилния или по грешния начин?	0,44
„Смятате ли, че развитието на Европейската общност (...) може да окаже добро влияние (...) върху развитието на статута на жените?“	0,43

Първата от трите групи изразява степента, в която се счита, че жените съществуват или е по-малко вероятно да съществуват, отколкото мъжете. Отразява тенденцията на някои да считат, че жените имат равни възможности във всяка от изброените области, докато други последователно вярват, че те са по-малко вероятни.

Точката с най-голяма тежест в тази съвкупност от отговори е „възможности за популяризиране“. Това изглежда е най-чувствителният показател за възприемането на равните възможности между жените и мъжете.

"Заплатата" и "възможността за намиране на работа" също са сравнително добри показатели. Другите два елемента - "възможност за учене" и "условия на труд" - са по-слабо свързани с другите. Всъщност е възможно някой да вярва, че жените имат същите възможности като мъжете по отношение на условията на труд или образованието, но е на мнение, че като цяло жените са по-малко вероятни от мъжете.

Втората група изразява благоприятно или неблагоприятно отношение към социалните промени, свързани със статута на жените. Това измерение обхваща голям брой промени, но е интересно да се отбележи, че един от нашите най-чувствителни показатели се отнася до политическата роля на жените.

Третата група изрази удовлетворение или недоволство от формата на обществото и начина на живот във връзка със статута на жените и свързаните с него промени в обществото. Това измерение също изразява определено отношение на оптимизъм или песимизъм към социалната промяна.

Този факторен анализ ни позволява да вземем от нова гледна точка всички резултати, разгледани по-рано на първо четене.

1. За или против социалната промяна

Може да се състави индекс на подкрепа или противопоставяне на обществените трансформации, свързани с ролята на жените, като се съчетаят отговорите на двата най-важни въпроса: Дали нещата се променят твърде бързо? и „Съгласни ли сте, че политиката трябва да се отнася повече до мъжете?“¹

Този индекс може да се използва като зависима променлива в поредица от анализи по множество критерии, при които се измерва връзката със специфични идентификационни променливи (пол, възраст, образование, доходи и др.), като се вземат предвид взаимовръзките между тези променливи: напр. между пол и възраст, между пол, възраст и доходи и т.н.²

Таблица 1 — след това показва относителното значение на десет идентификационни променливи в обяснението, да го кажем по друг начин, на измерението, проучено във всяка от страните от Общността.

1 Тези два елемента са сред трите, които са доминиращи фактори за измереното измерение (втора група). Точката „еднаква роля в политиката“ не беше избрана по две причини: първо, във въпросника то е било веднага след точката „Политика в областта на правата на човека“ и е имало основание да се опасява от ефект на замърсяване, второ, тя е двусмислена, тъй като един упорит традиционалист и съзнателен привърженик на „освобождението“ на жените може по различни причини да смята, че жените и мъжете трябва да играят различни роли в политиката.

2 Използваната система е множествен класификационен анализ (MCA).

Таблица 80

Подкрепа за обществени трансформации, свързани със статута на жените в страните от Европейската общност, в съответствие с десет променливи за идентифициране

(диапазон на класиране според дисперсията, обяснена от всеки предиктор, като се вземат предвид ефектите на други предиктори)

	Danmark 4.27 (x)	Ирландия 4.24	Обединено кралство 4.16	Франция 4.12	Германия 3.88	Италия 3.78	Холандия 3.76	Белгия 3.48	Люксембург 3.42
1. Възраст на респондента	1	3	2	1	7	7	2	1	4
2. Предпочитане за партия	2	7	3	3	1	1	3	4	5
3. Доходи на семейството	3	2	1	2	5	3	4	7	2
4. Регион	10	1	10	6	6	5	1	2	1
5. Брой лица в домакинството	4	6	5	4	4	2	5	8	6
6. Равнище на образование	7	8	4	5	9	4	7	3	8
7. Резиденция в град/село	6	5	6	8	2	8	8	5	7
8. Пол на респондента	5	4	8	9	3	10	10	10	9
9. Професия на ръководител на домакинство	9	9	7	7	8	6	6	6	3
10. Семейно положение	8	10	9	10	10	9	9	9	10

х) Цифрата под името на всяка държава показва средния резултат за индекса на подкрепа: най-много 6, най-малко 1, централна точка 3,5.

Навсякъде най-силните предиктори за подкрепа на движението за трансформация на жените са възрастта, предпочитанията към политическа партия, семейните доходи и региона, в който живее интервюираният. Всяка от тези променливи показва значителна връзка с отношението на всеки респондент в повечето държави. Повечето от другите шест променливи имат само малки или статистически незначителни ефекти.

Нека ги разгледаме един по един.

1) Възраст

Както беше обсъдено по-горе, статутът и ролята на жените се възприемат като променящи се. Това не беше така през последните няколко години. Във всички страни от Общността хората в определени възрастови групи са родени преди жените да получат определени основни атрибути на гражданството, като например правото да гласуват. Може да се очаква, че хората, чиито възприятия и нагласи са се формирали в момент, когато ролята на жените все още е била тясно ограничена, ще разглеждат тези ограничения като относително естествени и поносими в сравнение с по-отдалечените групи.

Данните потвърждават това предположение. Младите хора по-често подкрепят промяната, отколкото възрастните хора. Дали това се дължи на променящите се исторически условия или на нещо присъщо на *jeunesse*? Данните показват, че първата хипотеза е правилната. Степента на промяна в нагласите е много по-голяма сред жените, отколкото сред мъжете.

За първия от двата въпроса, избрани като показател, има разлика от 12 точки между мъжете и 21 точки между жените за екстремни възрастови групи.

За втория въпрос разликите са съответно 15 и 28 точки.

Във възрастовата група над 65 години жените са малко по-консервативни от мъжете в отговорите си на всеки от двата въпроса. В групата на гладно отношението към промяната е много по-често.

Тази структура обяснява защо разликите между половете са толкова ниски, когато се сравняват жените и мъжете, независимо от възрастта: Относителният "консерватизъм" на по-възрастните жени, влизайки в средно изчисление с противоположната тенденция на по-възрастните жени, има ефект на свеждане до минимум на разликите.

Необходимо е това взаимодействие между възрастта и пола да се припише единствено на последиците от жизнения цикъл; изглежда по-правдоподобно да се заключи, че са настъпили значителни промени в концепциите за съответните роли на двата пола, които са оказали особено силно въздействие върху най-засегнатата група: жени.

(Вж. таблица 81)

Таблица 81

Отношение към обществените трансформации по отношение на статута на жените според пола
(Резултатиза Общността, с изключение на липсата на отговор)

1. Като се има предвид, че по отношение на мястото на жените в обществото нещата не се променят достатъчно бързо:

Възраст	Мъже	Жени
15—24 години	33 %	40 %
25-34	33	38
35-44	27	32
45-54	25	27
55-64	22	26
65 и повече години	21	19
Разлика между екстремните групи	-12	-21

2. Не се съгласявайте, че „политиката трябва да бъде в по-голяма степен дело на мъжете“:

Възраст	Мъже	Жени
15—24 години	33 %	40 %
25-34	33	38
35-44	27	32
45-54	25	27
55-64	22	26
65 и повече години	21	19
Разлика между екстремните групи	-15	-28

Допълнителен аргумент в подкрепа на това заключение относно влиянието на ефекта на генерирането може да бъде изведен от анализа на връзката между нагласите и възрастта във всяка от страните.

В различните страни жените имат право да гласуват на много различни дати. Поради това държавите могат да бъдат категоризирани накратко в две групи: тези, при които жените са получили правото да гласуват рано, т.е. преди или непосредствено след Първата световна война, и тези, при които правото е било получено късно, с поколение закъснение, т.е. след края на Втората световна война. Германия е междинен случай, тъй като жените получиха правото да гласуват там сравнително рано, но това право, както всички политически свободи, беше спряно по време на нацизма.

Въпреки че различията в нагласите между младите и по-възрастните хора са повлияни от исторически трансформации, може да се очакват относително дългогодишни различия между възрастовите групи в държавите, в които правото на глас е било предоставено по-рано, и относително скорошни различия в държавите, в които правото на глас е било предоставено по-скоро.

Това предположение се потвърждава: във всяка от петте „ранни“ държави най-голямата разлика е между втората и третата възрастова група; във всяка от трите „закъснели“ държави то се наблюдава между първата и втората възрастова група; Германия е ясно свързана с втората група държави. Различните отговори между по-младите и по-възрастните хора вероятно отразяват историческите влияния, които един на друг са претърпели като тийнейджъри.

Специално проучване на Евробарометър „Жените и мъжете в Европа“ — май 1975 г.

Таблица 82

Несъгласие с мнението, че „политиката следва да бъде по-скоро дело на мъжете“, в зависимост от ситуацията и държавата¹

Възрастови групи			Ера, в която жените имат право да гласуват							
Възраст през 1975 г.	Средна възраст	18-годишна ²	Античен (1915 - 1919)				Предишен с прекъсване	Последни (1944 - 1949)		
			Аз съм Дан.	Аз съм Нед.	Г.Б.	Ирландия		Дойч е.	гр.	Това е. Белг.
15-39	27	1966	85 %	65 %	75 %	75 %	61 %	77 %	73 %	57 %
40-65	52	1941	82	57	73	69	45	60	57	42
66-96	72	192]	69	47	68	54	40	59	55	30

1 Липсата на отговор е изключена. Без Люксембург и Северна Ирландия.

2 Тук 18-годишна възраст се счита за възрастта, на която приключва социализацията на пред-възрастния.

2) Политически предпочитания

Политическата ориентация също е важен показател за нагласите към променящия се статут на жените.

Като първо приближение може да се каже, че хората, които са ориентирани към левицата, са склонни да подкрепят по-силно участието на жените, отколкото тези, които са ориентирани към десницата. Но има изключения. Във Великобритания например изглежда, че гласоподавателите от Лейбъристката партия са относително по-неблагоприятни; във Франция комунистите са по-неблагоприятни от останалите, с изключение на AullistGs и независимите републиканци; В Белгия социалистите са далеч зад либералите и гласоподавателите от регионалните партии.

Въпреки тези аномалии, които също трябва да бъдат проверени на по-големи извадки, съществуватенденциясред левите избиратели да подкрепят равното участие на жените в политиката.

Таблица 83

Несъгласие с мнението, че „политиката следва да бъде по-скоро въпрос на мъже“, като се имат предвид политическите предпочитания и държавата¹

Дойчланд		Ирландия		Великобритания		Франция	
ЕПД	61 % (347)	Труд	70 % (148)	Либерални	78 % (94)	PSU и крайно ляво	85 % (26)
FDPV	57 (105)	Фиана се проваля	70 (369)	Консерватлв е	78 (393)	Социалистическа партия	75 (325)
ХДС/ХСС	42 (416)	Фин Гейл	69 (209)	Натлоналст	69 (26)	Левият Рад.	75 (20)
				Труд	66 (324)	Реформатор и	72 (72)
						Комунистическа партия	67 (107)
						U.D.R.	64 (112)
						Republ. indép. (Република индеп.)	58 (163)
Нидерландия		Данмарк		Белгия/Белгия		Италия	
Дем. '66, DS-70	100 % (8)	Venstre Socialiste	90 % (19)	PVV (Liberalen)	68 % (59)	ПОИ	80 % (153)
PPR, PSP	88 (42)	"Социалистиск фолк".	88 (42)	FDF/RW	63 (40)	ПРИ	80 (25)
CPN	69 (16)	Венстре	85 (181)	Фолксуние	59 (73)	PSDI	469 (45)
VVD	65 (150)	Fremskridstspartiet	82 (146)	ДПС (Societies-Chr.)	52 (85)	Пси	67 (141)
PvdA	60 (289)	Кристелгт фолк.	80 (44)	БСП	49 (99)	PLI	67 (SQ)
ARP	60 (57)	Socialdemokratiet	79 (248)	PSB (Социалисти)	45 (146)	MSI/Destra Naz.	58 (45)
ISGP, BP, GPV, RKPN	52 (23)	Радикале	79 (53)	CVP (християни)	45 (282)	DC	57 (291)
KVP	48 (159)	Консервативни	72 (46)	PLP (либерална)	33 (30)		
Чу	44 (52)	Комунист	71 (17)				

¹ Не са изключени отговори. Без Люксембург и Северна Ирландия. Цифрите в скоби съответстват на броя на респондентите. Процентите, изчислени при по-малко от 30 отговора, не могат да се считат за значителни.

3) Доходи

Семейният доход, заедно с региона, е един от другите два важни фактора за нагласите към политическото участие на жените.

Като цяло хората с високи доходи са най-благоприятни. Тази констатация може да дойде като изненада, след тази, която току-що направихме по отношение на политическата ориентация. Обяснението на това очевидно противоречие без съмнение следва да се търси в процеса на промяна на ценностните системи, в който някои от най-богатите кръгове в западноевропейските държави са склонни да се съсредоточават върху „постриалистките“ ценности, като отдават предпочитание по-специално на едно по-малко йерархично и по-егалитарно общество.¹ Тъй като равенството между половете е компонент на ценностната система, резултатите по отношение на ориентацията на левицата и високите доходи могат да отразяват същия процес на културна промяна.

1 Вж. Ronald INGLEHART, „The Silent Revolution in Europe“, American Political Science Review, декември 1971 г.

Таблица 84

Несъгласие със становището „Политиката трябва да бъде повече бизнес за мъжете“ в зависимост от семейните доходи и държавата¹

Данмарк		Великобритания		Ирландия		Франция	
-20.000.Кг	71 % (55)	- L 79	63 % (105)	Л 40	50 % (30)“	-->FF 800	42 % (43)
20 - 30.000	82 (67)	80 - 159	77 (162)	40 - 79	60 (133)	800 - 1250	53 (53)
30 - 40.000	85 (46)	160 - 239	73 (221)	80 — 159	72 (258)	1250 - 1750	59 (85)
40 - 50.000	71 (49)	240 - 319	77 (150)	160 — 239	72 (217)	1750 - 2500	67 (162)
50 - 60.000	83 (77)	320 - 399	83 (83)	240 - 319	84 (102)	2500 - 4000	73 (242)
60 - 80.000	77 (123)	400+	88 (76)	320 - 399	76 (45)	4000 – 6500	78 (160)
80 - 100.000	87 (108)			400+	71 (34)	6500+	78 (71)
100 – 150 000	87 (160)						
150.000 +	95 (59)						

Италия		Нидерландия		Дойчланд		Белгия/Белгия	
70 000 литра.	54 % (41)	Хфл. 9000	56 % (43)	-DM 750	27 % (45)	ФБ 8000	32 % (66)
70 - 120.000	54 (79)	9 - 12.000	57 (67)	750 - 1000	51 (88)	8 - 16.000	38 (203)
120 - 180.000	60 (161)	12 - 15.000	56 (82)	1000 - 1250	41 (126)	16 - 24.000	45 (218)
180 - 250.000	67 (241)	15 - 18.000	59 (106)	1250 - 1500	44 (126)	24 - 32.000	49 (182)
250 - 350.000	64 (193)	18 - 21.000	55 (165)	1500 - 1750	53 (116)	32 - 40.000	56 (157)
350 - 500.000	66 (131)	21 - 24.000	55 (123)	1750 - 2000	52 (124)	40 - 60.000	56 (101)
500 - 750.000	78 (41)	24 - 27.000	63 (87)	2000 - 2250	49 (105)	60.000 +	68 (50)
750.900 +	86 (22)	27 - 30.000	60 (47)	2250 - 2500	61 (62)		
		30 - 33.000	64 (45)	2500 - 2750	59 (51)		
		33 - 39.000	83 (30)	2750 - 3000	54 (28)		
		40.000 +	67 (51)	3000+	76 (41)		

4) Регионът на пребиваване

Връзката между региона на пребиваване и отношението към политическото участие на жените не е проста. Съществуват значителни разлики между провинциите на Нидерландия или между провинциите на Федерална Германия; но има малко между трите основни региона на Дания, нито между Великобритания и Северна Ирландия(въпреки че има известна разлика между регионите на самата Великобритания).

Във всеки случай регионът е важен предиктор. Налице е известна тенденция отношението да бъде по-благоприятно в региони, в които има голям метрополис, като Лондон, Дъблин, Париж, Хамбург или Брюксел, въпреки че регионите Рим и Берлин са доста под съответните им средни национални стойности.

Провинциите с преобладаващо протестантско население в Нидерландия са преди католическите или смесените провинции, но това не е непременно вярно за германските провинции. Няма съществена разлика между фламандската и валонската провинции на Белгия.

Всичко, което може да се каже, преди да могат да се направят по-задълбочени проучвания с достатъчно извадки, е, че съществуват междурегионални различия и че регионите с големи градове обикновено са по-„феминистки“, без това да се проверяванавсякъде.

1 Не са изключени отговори. Без Люксембург и Северна Ирландия. Семейният доход се дава на година за Дания и Холандия и на месец за други страни.

Специално проучване на Евробарометър „Жените и мъжете в Европа“ — май 1975 г.

Таблица 85

Несъгласие със становището „Политиката трябва да бъде по-скоро дело на мъжете“ в зависимост от региона на пребиваване и държавата¹

Данмарк		Великобритания		Ирландия		Франция	
Джилънд	85 % (490)	Югозападен	81 % (89)	Югозападен	78 % (131)	Парижки регион	78 % (235)
Sjaelland	78 (404)	Лондон + Югоизточен	77 (283)	Уест	72 (104)	Северозапад	71 (235)
Фин	78 (90)	Йоркшир * Хъмбър.	76 (88)	източно	71 (344)	Елзас и Лотарингия	69 (77)
		Уест Мидландс	75 (67)	Среден запад	71 (110)	Югоизточен	69 (171)
		Шотландия + Уелс	71 (184)	Донегал	70 (27)	Парижки басейни	65 (168)
		Източен Мидландс	70 (63)	Мидландс	70 (91)	Югоизточен	60 (125)
		Северозападен	68 (114)	Югоизточен	62 (131)	Норд и Па дьо Кале	59 (83)
		Северно	65 (49)	Североизточен	60 (42)		
		Източна Англия	62 (39)				
Италия		Нидерландия		Дойчланд		Белгия/Белгия	
Сицилия + Сардиния	71 % (70)	Фризланд	71 % (44)	Хамбург + Бремен	58 % (48)	Намур	55 % (44)
Северозапад	67 (300)	Дренте	71 (28)	Райнланд-Пфалц	58 (62)	Брабант	54 (333)
североизток	65 (197)	Грьонинген	68 (44)	Хес	57 (83)	Антверпен	52 (233)
Южен	63 (235)	Нордхоланд	66 (169)	Байерн	56 (160)	Лимбург	50 (98)
Център	61 (210)	Нордбрабант	60 (142)	Северен Рейн-Вестф.	54 (287)	Ено	44 (185)
		Зуидхоланд (Zuidholland)	59 (237)	Долна Саксония	46 (112)	Лиеж	43 (141)
		Утрехт	57 (46)	Баден-Вюрт	44 (141)	ул. „Ост-Вландерен“	42 (189)
		Гелдерланд	51 (106)	Берлин	42 (33)	Западно-Вландерен	40 (151)
		Лимбург	51 (87)	Саарланд	42 (19)	Люксембург	30 (33)
		Зееланд	50 (26)	Шлезвиг-Холщайн	36 (41)		

1 Изключени са случаите на липса на отговор; Без Люксембург и Северна Ирландия.

2. Оптимизъм и песимизъм

Последната от нашите групи нагласи, идентифицирани чрез факторен анализ, се характеризираше с чувство на удовлетворение или недоволство от обществото като цяло и от живота като цяло, както и с общо чувство на оптимизъм или песимизъм по отношение на трансформацията на статута на жените.

Човек би могъл да си помисли, че жените биха били по-малко удовлетворени от мъжете в обществото и като цяло в живота, тъй като шансовете им всъщност, ако не и по закон, са ограничени от голям брой практики и предразсъдъци, които не засягат лица от другия пол. Въпреки това изглежда, че повечето жени се адаптират към обстоятелствата или че обществото ги кара да приемат тези ограничения: почти няма разлика между нивата на нейния *satisfaction* на мъжете и жените.

Както е показано в следващата таблица, най-важните индикации за общо удовлетворение от живота са същите като тези, които най-много влияят върху отношението към социалната промяна по отношение на статута на жените: семейни доходи, регион, възраст и политически предпочитания. За всичките девет страни сексът е най-ниският от десетте предиктора.

Таблица 86

Прогнози за цялостно удовлетворение от живота в страните от Европейската общност

(диапазон на класиране suivant дисперсията, обяснена от всеки предиктор, като се вземат предвид ефектите на други предиктори)

	Ирландия (16,9 %) (x)	Люксембург (15,9%)	Франция (13,8 %)	Италия (12,9 %)	Нидерланди я (12,8 %)	Германия (11,7 %)	Белгия (11,1 %)	Дания (8,7%)	Обединено кралство (6,1 %)
1. Доходи на семейството	3	1	1	1	6	1	1	4	4
2. Регион	1	2	5	2	4	5	3	3	1
3. Възраст	4	9	3	6	2	3	2	5	2
4. Предпочитание за парти	5	7	2	3	3	8	6	1	3
5. Семейно положение	10	4	4	7	1	2	5	2	6
6. Професия	2	10	8	9	5	9	4	6	8
7. Брой лица в домакинството	6	8	6	5	8	6	10	8	5
8. Резиденция в град/село	8	5	7	8	7	4	8	7	7
9. Равнище на образование	7	3	10	10	9	7	9	10	10
10. Секс	9	6	9	4	10	10	7	9	9

х) Цифрите в скоби съответстват на процента на общата дисперсия, обяснена с десетте предиктора във всяка национална извадка.

Тази липса на разлики между половете е поразителна и поражда значителни предизвикателства.

Като цяло, както е показано в други проучвания, общото чувство на удовлетвореност в рамките на дадена социално-културна система, в този случай национална система, се различава малко в зависимост от социалните характеристики на респондентите: дисперсията, обяснена от нашите десет предиктори, е *ici* от порядъка на средно 12% за деветте национални проби. От друга страна, видяхме, че нивото на удовлетвореност варира значително в различните държави, като по-малките държави имат значително по-високо ниво на удовлетвореност от по-големите. Нещо повече, сред предикторите, които играят роля във всяка страна, регионът идва средно непосредствено след семейния доход, преди възрастта, политическата ориентация и т.н.

Сякаш възприемането на удовлетворението е широко разпространен (и вероятно стабилен) културен факт в социално-културната система или по-точно резултат от определена връзка между възприеманите ситуации и замислените стремежи. Хората знаят например, че жените получават по-ниско заплащане от мъжете, че са социално дискриминирани в много области на живота. Въпреки това, общото удовлетворение на двата пола остава на практика дентично, докато промяната в ценностните системи и увеличаването на нивото на стремежите, които се оценяват като постижими, не определят при жените чувство на *insatisfaction* и търсене на жизнени ефекти, което ще доведе до по-нататъшно коригиране на чувството на удовлетворение и т.н. ¹

¹ Вж. Ronald INGLEHART: Приоритети на стойността. субективно удовлетворение и потенциал за протести сред западната общественост“. Документ, подготвен за годишната среща през 1975 г. на Американската асоциация за политически науки, Сан Франциско. Септември 1975 г.

Ако жените като цяло не са повече или по-малко доволни от мъжете, еважно да се отбележи, че що се отнася до „формата на обществото“, младите жени и мъже са значително по-малко удовлетворени от възрастните хора.

В таблица 86 са показани малките разлики в нивото на общата удовлетвореност във всяка държава. Въпреки това, както е показано в таблица 87, съществуват много по-големи различия между държавите в зависимост от въпросната област на удовлетвореност. Някои държави се нареждат на високо място за почти всички области на satisfaction, докато други се нареждат сравнително ниско. Датчаните, например, са един от десетте най-добри кралена всеки час, докато французите и особено италианците почти винаги заемат един от последните три.

Сравнително високите или ниските нива на удовлетвореност изглежда са постоянни във всяка държава, поне през периода 1973—1975 г., за който са налични съпоставими данни (таблица 88).

Съгласуваността на тези констатации предполага, че тук става въпрос за дълбока характеристика на различните национални (и може би регионални) култури, но все още липсват данни, които да докажат това.¹

1 За 1973 г. вж. „Удовлетвореност и неудовлетвореност от условията на живот в държавите — членки на Европейската общност“. Брюксел, юни 1974 г.

Таблица 87

Удовлетвореност и щастие в страните от Европейската общност

(диапазон на класиране на различните държави според средната им оценка за всеки item)¹

	Данмарк	Белгия	(Северна Ирландия)	Нидерланди я	Люксембург	Ирланд ия	Велико британ ия	Дойчланд	Франци я	Итал ия
Удовлетвореност от										
Животът, който водим (11 градуса)	1	4	2	7	5	3	6	8	9	10
Животът, който водим (4 градуса)	1	2	3	4	7	5	6	8	9	10
- стандарт на живот	1	2	4	3	5	7	6	8	9	10
Щастие (3 градуса)	1	2	6	3	4	9	5	8	7	10
Удовлетвореност от										
- как да използвате свободното време	1	5	2	4	7	3	6	8	9	10
- наличното време	3	4	5	2	6	1	7	9	8	10
- доход	1	4	3	2	5	6	7	8	9	10
Отношения с хората	3	5	2	10	6		4	7	8	9
- къщата	3	4	1	6	5	1	7	8	9	10
Мястото, където живеете	2	4	3	5	5	6	6	9	9	8
Формата на обществото	5	3	9	6	1	6	7	2	8	10
Функционирането на демокрацията	5	3	9	4	2	6	8	1	7	10

1 Освен ако не е посочено друго, всички елементи са измерени по 11-градусова скала, варираща от 0 до 10.

Таблица 88

Удовлетвореност и щастие в страните от Общността след различни мерки през 1973 г. и 1975 г. (Средни оценки за всяка държава)¹

		Удовлетворение от живота				Щастие	
Септември 1973 (4-градусова скала)		Май 1975 (4-градусова скала)		Май 1975 г. (скала 11 градуса)		Май 1975 (3-градусова скала)	
Данмарк	3,5	Данмарк	3,5	Данмарк	8,3	Данмарк	2,4
Ирландия	3,4	Белгия	3,3	Ирландия	8,2	Белгия	2,3
Белгия	3,3	Нидерландия	3,3	Белгия	7,8	Нидерландия	2,2
Нидерландия	3,3	Ирландия	3,2	Люксембург	7,7	Люксембург	2
Люксембург	3,3	Великобритания	3,2	Нидерландия	7,5	Ирландия	1,9
Великобритания	3,2	Люксембург	3	Великобритания	7,5	Великобритания	1,9
Дойчланд	3	Дойчланд	2,9	Дойчланд	7	Дойчланд	1,9
Франция	2,9	Франция	2,9	Франция	6,7	Франция	1,9
Италия	2,7	Италия	2,6	Италия	6,3	Италия	1,6

Съществува обаче важен елемент на непоследователност в нивата на удовлетвореност на страните от Общността.

Внимателното разглеждане на резултатите предполага, че вероятно има две types на удовлетворение, които варират с известна независимост от един към друг. В дадена страна хората могат да имат същото или почти същото ниво на общо удовлетворение в сравнение с други страни в Общността, но да попадат в различна позиция по отношение на два аспекта на съществуването: „формата на обществото“ и „функционирането на демокрацията“. Населението на Северна Ирландия например като цяло е високо в повечето области на удовлетвореност, но много ниско в обществото и демокрацията; Германците имат обратен случай.

Удовлетворението от тези две области не само варира независимо от другите аспекти на съществуването, но и показва интересна еволюция във времето, която контрастира със стабилността на по-глобалните форми на удовлетворение.

В таблица 89 са показани оценките на удовлетвореността в различните държави по отношение на „формата на обществото“. В повечето страни обществеността изглежда е започнала спад в тази област от 1973 г. до 1975 г. Германия изглежда е поразителен exception, преминавайки от пето на първо място; това увеличаване се дължи на повишаване на нивото на удовлетвореност на германците, а на рязък спад в други държави.

¹ За 4-градусовата скала: 4 = „Много удовлетворен“ и 1 = „Изобщо не е удовлетворен“; за скалата от 11 градуса 10 = „Много удовлетворен“ и 0 = „Изобщо не е удовлетворен“; За въпроса за щастieto изборът беше между „Наистина щастлив“ (3), „Достатъчно щастлив“ (2), „Не твърде щастлив“ (1).

Таблица 89

Удовлетвореност от "формата на обществото, в което човек живее" през 1973 и 1975 г.¹

	1973		1975	
	4-градусова скала	Еквивалентност над 11 градуса		11-градусова скала
Белгия/Белгия	2,91	6,99	Люксембург	6,58
Люксембург	2,88	6,92	Дойчланд	6,41
Ирландия	2,78	6,68	Белгия/Белгия	6,38
Данмарк	2,68	6,44	Ирландия	6,02
Дойчланд	2,61	6,27	Данмарк	5,88
Нидерландия	2,56	6,15	Нидерландия	5,95
Великобритания	2,48	5,96	Великобритания	5,14
Франция	2,33	5,6	Франция	4,72
Италия	2,13	5,12	Италия	3,31

¹ Тази таблица е ориентировъчна, не е сигурно, че отговорите, дадени по 4-градусова скала, дори аритметично преобразувани, са строго сравними с отговорите, дадени по 11-градусова скала.

Заклучения

И накрая, нагласите и стремежите, които идентифицирахме и измерихме в това първо голямо изследване на жените и мъжете в Европа, изразяват главно стремежи към глобалното общество и нагласи към социална промяна. Основните напрежения са по-малко между половете, отколкото между поколенията, по-малко между „феминистките“ и „антифеминистките“, отколкото между, от една страна, активистите за промяна (около една трета от обществеността), самите те, вероятно подсилени от онези, които наричаме умерени, (малко под 20 % от обществеността), и, от друга страна, малцинство от противници на промяната (също 20 %), като останалата част от обществеността споделя две срещу едно между адаптирани и безразлични.

Напредък на жените и промяна в обществото: Това вероятно е един и същ дебат и една и съща борба.

Коментари

(Пиер Диумегард)

Оригиналният документ е достъпен на уебсайта на Евробарометър (<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/63>) на три езика — английски, френски и немски. Версията на френски език (<https://webgate.ec.europa.eu/ebsm/api/public/deliverable/download?doc=true&deliverableId=51062>) послужи като основа, но за трудните за четене части бяха полезни версиите на английски и немски език.

В оригиналната версия на френски език имената на страните са на националния език на страната, а на френски и нидерландски за Белгия. Това е запазено за настоящия документ, въпреки че е вероятно да възникнат проблеми с превода чрез машинен превод.

Технологично развитие: това беше времето на пишещите машини и шаблоните

Разглеждайки оригиналния документ, виждаме развитието на докладите на Евробарометър през последните 50 години. По това време пишеща машина е била използвана за пробиване на шаблони: беше дълъг и беше трудно да се коригират печатни грешки. След това, с *gopher* машината, мастилото може да премине през дупките в шаблона, за да отиде на листа хартия. Резултатът е текст само в черно на бял фон. Не можахме да направим графики. За да може документът във формат pdf да бъде достъпен на уебсайта на Евробарометър, почти 40 години по-късно беше необходимо да се сканира отпечатаният документ, за да се направят изображения, събрани в документа във формат pdf.

И накрая, този сканиран документ е преминал в софтуер за автоматично разпознаване на символи (PDF-Xchange Editor и Tesseract). Резултатът съдържа различни грешки, дължащи се на лошо отпечатани букви и малки петна върху хартията. По-голямата част от грешките са коригирани при форматирането на този документ, но е възможно/вероятно все още да са останали някои грешки.

През 1975 г. пишещата машина има само един шрифт: Нямахме възможност за удебеляване или курсив и всички те бяха с еднакъв размер.¹ За да се подчертаят определени думи в заглавията, обичаят беше да се капитализират знаците. Но системите за машинен превод са склонни да превеждат погрешно думи в главни букви, поради което в този документ заглавията често са в малки букви, за разлика от оригиналния документ.

Промени в стила на съставяне: това беше времето, когато редакторите мислеха (и показваха мислите си)

В първата бележка под линия ясно са посочени авторите на доклада. Основният автор е Жак-Рене Рабие, а някои части са написани от специалисти (Елен Рифо, Маргарет и Роналд Ингълхарт). Знаем кой какво е направил и кой може да бъде обвинен, ако сме недоволни от доклада. Посочва се, че настоящият доклад „по никакъв начин не ангажира отговорността на Европейската комисия“: това не е международен договор, чиито различни правителства са претеглили всяка дума и всяка запетая, това е изследователски доклад.

Петдесет години по-късно ситуацията е много по-различна. Евробарометър все още публикува доклади по същите теми, например през декември 2024 г. беше публикуван доклад на Евробарометър относно свързаните с пола стереотипи (<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2974> само на английски език; за доброволен превод на други езици вж. https://europokune.eu/Article_35/2024sp545stergen). Още преди въвеждането, от втората страница (задната част на заглавната страница) също се казва, че документът не представя възгледите на Европейската комисия и че тълкуванията и мненията са само тези на авторите.

Но кои са авторите на настоящия доклад от декември 2024 г.? Това не е отбелязано никъде в текста. Когато разглеждате свойствата на документа, той чете в реда на автора на документа: Генерална дирекция „Правосъдие и потребители“. Няма човешко име.

В доклада от 1975 г. има идеи, мнения, хипотези, които понякога се проверяват от статистиката, но които понякога са погрешни схващания или стереотипи, които се опровергават от статистиката.

1 Пишещите машини за топки вече съществуват през 1975 г. и видът на героите може да бъде променен чрез смяна на топката, но това изисква няколко секунди манипулация.

Пример (от параграф I-1) е предполагаемата религия на мнозинството в различните държави (стр. 10)

Логично може да се заключи, че в държавите, в които проблемът се счита за нерешен, той се счита за особено важен. Всички те са страни с католическа традиция.

Следва да се отбележи обаче, че Белгия, въпреки че е страна с католическа традиция, се нарежда повече на страната на страните, в които проблемът не се счита за много важен, в позиция, близка до средната за Общността.

Дори ако има бележка под линия, която показва, че няма причинно-следствена връзка, все пак се казва, че има държави, считани за „католици“. Понастоящем такъв вид реч би се считал за неподходящ. От една страна, не само католиците в страната, от друга страна, може да се разглежда като стигматизиране на група въз основа на предполагаема религия и не винаги страните, в които даден проблем се счита за нерешен, са страните, в които проблемът е най-сериозен.

Малко по-нататък, във връзка със скоростта на промяната (стр. 19) можем да прочетем:

В Италия 30% от мъжете и жените са съгласни, че нещата се случват твърде бързо по-често, отколкото другаде, но, разбира се, по-възрастните и по-малко образованите са тези, които най-вероятно ще кажат това.

"Разбира се" може да се тълкува като знак на презрение към по-възрастните и по-малко образованите, което е неподходящо да се каже през двадесет и първи век.

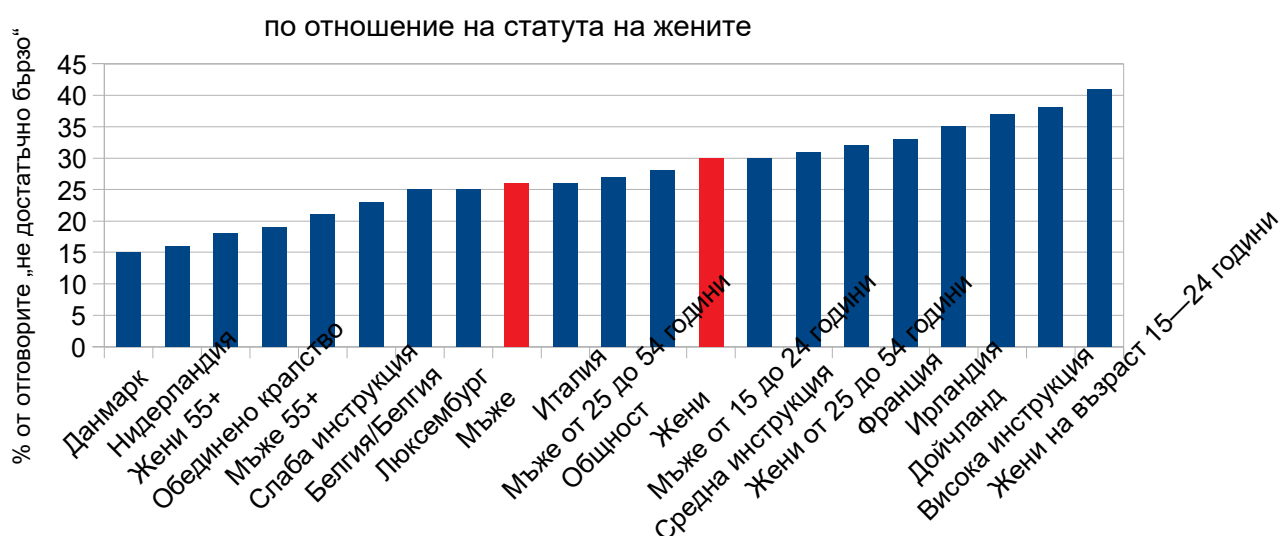
В доклада за 2024 г. няма нищо от това. Текстът е много плавен, без други изказани мнения освен това, че хората на Европейския съюз подкрепят политиката на Европейската комисия.

За щастие в доклада за 2024 г. има графики и карти, които стимулират въображението и мисълта на читателите.

Някои графики, които позволяват да се визуализират данните от 1975 г.

Скорост на промяната

Нещата не се променят достатъчно бързо.

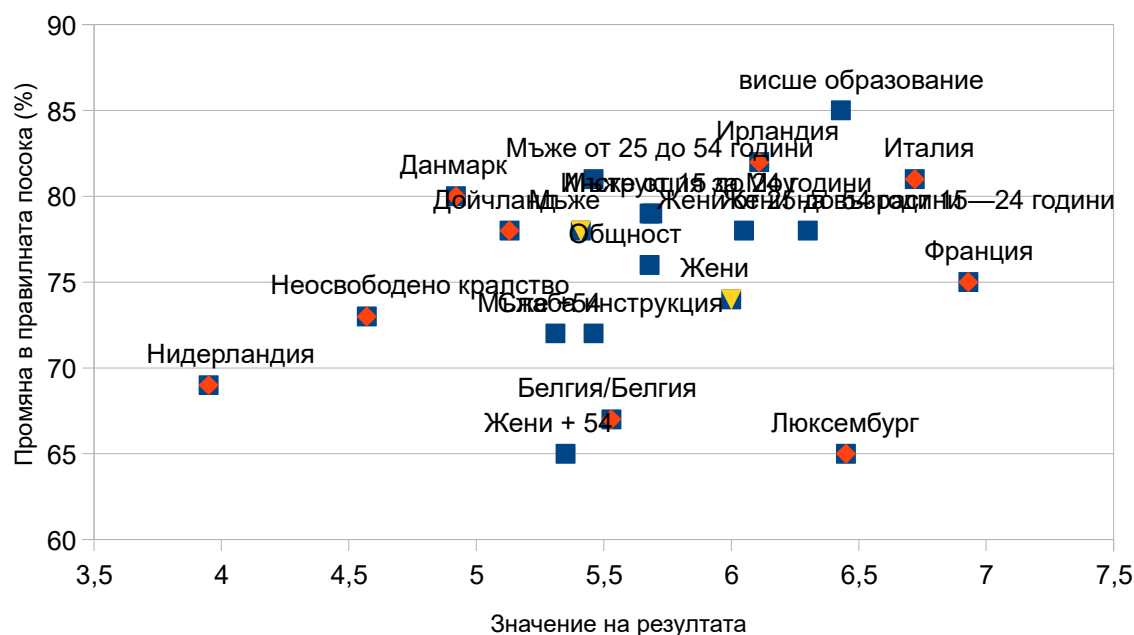
Може да се види, че средно мненията на мъжете и жените не са много различни: само четири процентни пункта. От друга страна, мненията в отделните държави се различават значително: 15% от хората в Дания смятат, че промяната е твърде бавна, но 37% от хората в Германия, повече от два пъти по-бавна.

Значение и смисъл на промяната

Таблица 1 (стр. 9) съдържа оценките за значимост на проблема със статута на жените (10 за висока значимост, 0 за нулева значимост).

Таблица 4 съдържа процентите на отговорите на въпроса: Дали тази промяна е по правилния или по грешния начин?

Може да се направи графика, показваща реакцията на различните групи (държава, пол, възраст, образователна степен).

Точките, представляващи държавите, са в червено, а тези, представляващи социалните групи, са в синьо, с изключение на двете групи „Мъже“ и „Жени“, които са с жълт триъгълник на синия квадрат.

Може да се види, че няма голяма разлика в мненията между мъжете и жените.

Жените придават малко по-голямо значение на въпроса за статута на жените, но по-малко смятат, че промяната е в правилната посока.

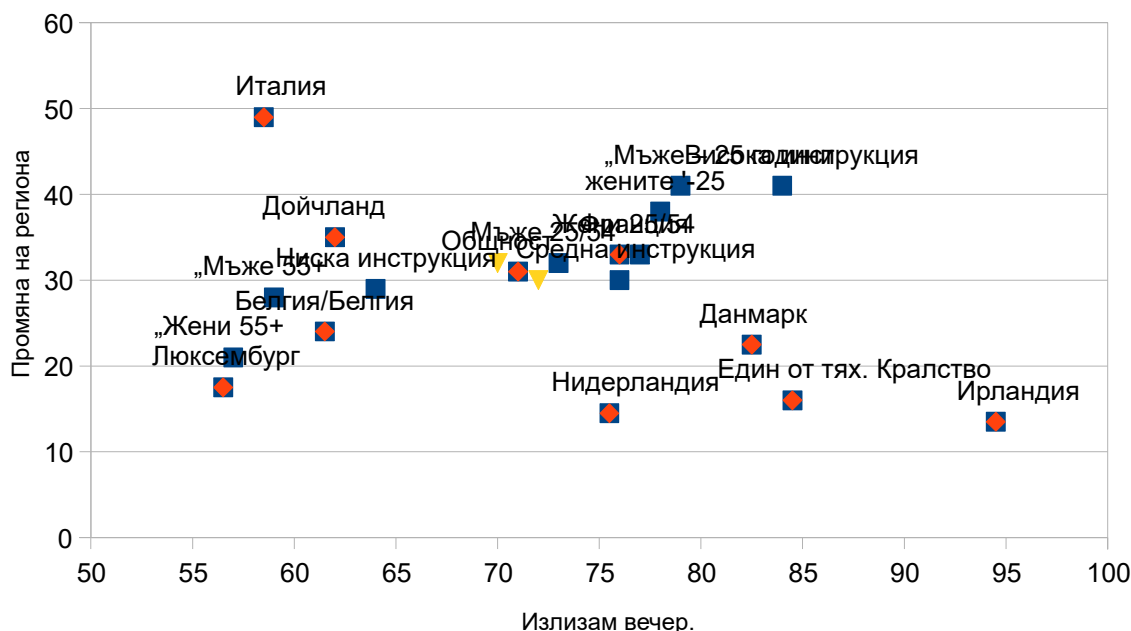
Хората с високо ниво на образование придават голямо значение на проблема и откриват, че промяната върви в правилната посока.

И има много голяма разпръснатост на националните мнения: от 4 до 7 за оценката на значимостта и от 65 до почти 80 за становището относно скоростта на промяната.

В конкретни ситуации националните становища също са широко разпръснати.

В таблица 25 (стр. 47) са представени резултатите от въпросите „Смятате ли, че това е нормално ...? Това или онова специфично положение, например „жена излиза без съпруг вечер, за да участва в среща“ и „жена насърчава съпруга си да смени работата си, тъй като ѝ се предлага по-добро положение в друг регион, различен от този, в който живеят“.

Може да се направи графика, показваща положителните отговори на тези два въпроса.

Отговорите на мъжете и жените (жълти триъгълници) са много сходни. Както и в предходната графика, може да се види, че лицата с високо равнище на образование реагират силно с „да“ и на двете предложения, докато жените над 55-годишна възраст по-често реагират отрицателно.

И различните страни (в червено) все още имат много различни национални мнения. Петдесет години по-късно, в проучванията на Евробарометър от 2025 г., виждаме същото: мненията зависят в по-голяма степен от държавата, в която човек живее, отколкото от пола, възрастта или социалните групи (като цяло). С други думи, на равнището на ЕС няма обществено мнение: има само национални мнения, защото различните народи не общуват помежду си. За да се постигне по-добра европейска интеграция, хората трябва да могат да общуват помежду си, да обменят информация и мнения със своите съседи. Нужен е общ език за обсъждане. Трябва ни есперанто.

В заключение, трябва да благодарим на Jacques-René Rabier и на другите автори на доклада за това, че са написали доклада по интересен начин, с понякога съмнителни мнения, но представяйки методите, използвани за проверка на представените хипотези.

ПРИЛОЖЕНИЯ

л. Наименования на институтите за изследване и дати на интервютата

Белгия/Белгия	DIMARSO (група INRA)	9 - 20 май 1975 г.
Люксембург	„	15 - 27 ""
Данмарк	ГАЛУП МАРКЕДСАНАЛИС	3 - 11 ""
Дойчланд	EMNID-ИНСТИТУТ	12 - 13 ""
Франция	ФРЕНСКИ ИНСТИТУТ НА ПУБЛИЧНОТО СТАНОВИЩЕ (ФИГ)“	12 - 20 ""
Ирландия	ИРИШ МАРКЕТИНГ ИЗСЛЕДВАНИЯ	1 - 16 ""
Италия	ISTITUTO PER LE RICERCHE STATISTICHE E L'ANALISI DELL'OPINIONE PUBBLICA (Докса)	9-23 ""
Нидерландия	НЕДЕРЛАНДСКИ ИНСТИТУТ VOOR DE PUBLIEKE OPINIE (NIPO)	20 " -"
Обединено кралство	ГАЛУП ПОЛ	9 - 20 ""

II. Технически бележки

1. Напомня се на сектора, че при извадковите изследвания трябва да се вземе предвид определена граница за извадкова грешка. При извадки от порядъка на 1000 респонденти процентните разлики под 5 % обикновено не следва да се считат за статистически значими.

2. Във всички таблици редът или колоната „Европейска общност“ дава средната стойност за всички заети лица в деветте държави, претеглена според населението на възраст 15 и повече години във всяка от държавите:

	Хиляди	%
Белгия/Белгия	7492	3.91
Данмарк	3804	1.99
Дойчланд	47052	24.55
Франция	38420	20.05
Ирландия	2031	1.06
Италия	40601	21.19
Люксембург	262	0.14
Нидерландия	9554	4.98
Обединено кралство	42412	22.13
	191628	100.00

3. Всички данни, свързани с това проучване, се депозират в "Белгийски архиви за социални науки" (Van Evenstraat 2A, B-3000 Leuven). Те се предоставят на организациите, членуващи в Европейския

Специално проучване на Евробарометър „Жените и мъжете в Европа“ — май 1975 г.

консорциум за политически изследвания (Essex), Inter-University Consortium за Political Research (Мичиган) и изследователи с изследователски интерес.